

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI
UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
KARIŞILAŞTIKLARI SORUNLAR HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA KONYAALTI
ÖRNEĞİ)

SÜLEYMAN DUROĞLU

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Antalya, 2023

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI UYRUKLU
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA
KONYAALTI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Süleyman DUROĞLU

Danışman

Prof. Dr. Ahmet KÖÇ

Antalya, 2023

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Temmuz, 2023

Süleyman DUROĞLU

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Süleyman DUROĞLU'nun bu çalışması 06.07.2023 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Hasan GENÇ
(Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü)

Üye : Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü)

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Ahmet KÖÇ
(Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü)

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi (Antalya Konyaaltı Örneği)

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansa başladığım andan itibaren gerek ders sürecinde gerekse tez çalışması ve tezin sonlandırılması kısmında bilgisini, birikimini benimle paylaşan, tecrübesini benden esirgemeyen, doğru, yerinde yönlendirmeler yapan, motivasyonumu yüksek tutan, desteğini her zaman bildiğim danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet KÖÇ'e hürmetlerimi sunarım. Tüm destekleriniz için size minnettarım.

Yüksek lisansın süresinde gerekli uyarı ve gerekli yönlendirmeleri yapan bilgisinden ve tecrübesinden her zaman istifade ettiğim Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Maddi ve manevi desteğini her zaman bildiğim hocam Sayın Doç. Dr. Osman AKHAN'a saygılarımı sunarım.

Yüksek lisansla birlikte iyi ki tanışmışım dediğim, dostluğunu, arkadaşlığını, bilgisini benden esirgemeyen, ders ve tez aşamasında her dara düştüğümde yetişen, süreç içerisinde hep yanımda olan, bir dost ve arkadaştan çok daha öte Sayın Hüseyin ACAR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Yine destekleri için Sayın Samet ÇİÇEK ve Sayın Mustafa ARSLAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitime başladığımda değerli zamanlarını bana ayıran, konularda ve derslerde hiçbir zaman geride kalmama müsaade etmeyen, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, birlikte yüksek lisans heyecanını yaşadığım Sayın Hafize Eda GÜMÜŞ'e ve Sayın Esra KAYA'ya teşekkür ederim.

Mensubu olmakla ziyadesiyle onur ve gurur duyduğum, geçmişi özveri ve fedakarlıkla dolu, geleceğin teminatı Emniyet Genel Müdürlüğü ailesine destekleri için teşekkür ederim.

Benim için anlamını ve önemini herhangi bir kelime ile ifade edemeyeceğim kıymetli büyük babam Dursun DUROĞLU, babam Ahmet DUROĞLU, annem Kadriye DUROĞLU, halam Hanife DUROĞLU ÜREN ve diğer aile bireylerime ayrı ayrı teşekkür ederim.

Süleyman DUROĞLU

Temmuz, 2023

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA KONYAALTI ÖRNEĞİ)

Duroğlu, Süleyman

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ahmet KÖÇ

Temmuz, 2023, 166 sayfa

Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmenlerinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesini (Antalya Konyaaltı örneği), tespit edilmesini ve tespit edilen bu sorunlara çözüm önerisi getirmeyi amaç edinmiştir. Araştırmada Nitel araştırma yöntemi olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Konyaaltı ilçesinde (15) özel ve devlet ortaokulu ve bu ortaokullarda görev yapmakta olan (38) sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler sağlanmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının dil sorunu, iletişim, uyum, akademik başarısızlık, akranları tarafından dışlanma, yine akranları tarafından argo kelimeler öğretilme, psikolojik sorunlar, kendi aralarında gruplaşma ve çeteleşme, başka bir dil öğrenmeye ihtiyaç duyulmaması ve dil kullanmaya direnç, Türk ebeveynlerin azınlık durumuna düşebilecekleri şeklinde endişesi, sosyal bilgiler dersi öğretim programı kaynaklı sorunların yaşandığı vb. sorunlar tespit olunmuştur. Sorunların çözümü ile ilgili olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programına yabancı uyruklu öğrenciler ve yerleşik (Türk) öğrenciler için yeni konuların eklenmesi, dil eğitimlerinin verilmesi ve uyum çalışmaları ve uyum sınıflarının oluşturulması, öğretmenler ve öğretmen adaylarına yabancı uyruklu öğrencileri kapsayıcı hizmet içi eğitimlerin verilmesi, sosyal bilgiler dersi öğretim programına çok kültürlük dersinin eklenmesi, okul dışı öğrenme alanlarının genişletilmesi, seminer, konferans vb. çalışmaların yürütülmesi, konuyla ilgili nicel çalışmaların yapılması ve süre gelen çalışmaların belirli periyotlarda yenilenmesi önerilmiştir

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Mülteci, Küreselleşme, Yabancı Öğrenci

ABSTRACT

EXAMINATION OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' OPINIONS ON THE PROBLEMS FACED BY FOREIGN SECONDARY STUDENTS (ANTALYA KONYAALTI EXAMPLE)

Duroğlu, Süleyman

Master's Thesis, Division of Social Science Teaching

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Ahmet KÖÇ

July, 2023, 166 pages

This study aims to examine the opinions of social studies teachers about the problems faced by foreign secondary school students (Antalya Konyaaltı example), identify these problems, and propose solutions to the identified issues. In these research, a qualitative research method with a phenomenology design was used. Data was collected through semi-structured interview forms from (38) social studies teachers working in (15) private and state middle schools in Konyaaltı district during the 2022-2023 academic year and the collected data was analyzed using descriptive analysis. In the study, according to the opinions of social studies teachers, the problems of foreign students are language problems, communication, adaptation, academic failure, exclusion by their peers, being taught slang words by their peers, psychological problems, grouping and ganging up among themselves, not needing to learn another language, and resistance to using language, Turkish parents' concern that they may become a minority, problems stemming from the social studies curriculum, etc. problems have been identified. To address these problems, the study recommends adding new topics to the social studies curriculum that cater to foreign national and local (Turkish) students, providing language education and adaptation programs, establishing adaptation classes, offering inclusive in-service training for teachers and teacher candidates regarding foreign national students, adding multiculturalism courses to the social studies curriculum, expanding extracurricular learning opportunities, conducting seminars, conferences, and other activities, conducting quantitative studies on the subject, and periodically renewing ongoing efforts.

Keywords: *Migration, Migrant, Refugee, Globalization, Foreign Student*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	8
1.3.Araştırmanın Önemi	9
1.4.Araştırmanın Sayıltıları (Varsayımlar)	10
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.6.Tanımlar.....	11

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Göç Kavramı	12
2.2.Göç Kavramları ve Tanımları	13
2.2.1.Zorunlu Göç	13
2.2.2.Göçmen	13
2.2.3.Düzenli göçmen	13
2.2.4.Düzensiz Göçmen	13
2.2.5.Mülteci	13
2.2.6.Sığınmacı	13
2.2.7.Geçici Koruma	14

2.2.8.Sığınma Hakkı	14
2.2.9.Transit Ülke.....	14
2.2.10.İç Göç.....	14
2.2.11.Dış Göç (Uluslararası Göç).....	14
2.2.12.Sürekli Göçler	14
2.2.13.Beyin Göçü	14
2.3.Göçe Neden Olan Faktörler	14
2.3.1.Ekonomik Faktörler	15
2.3.2.Sosyal Medya Kaynaklı Faktörler	16
2.3.3. İklimsel Faktörler.....	16
2.3.4 Küreselleşme.....	16
2.3.5. Kültürel Faktörler.....	17
2.3.6. Jeopolitik Faktörler	17
2.3.7. Savaşlar	18
3. Yeniden Toplumsallaşma Göç ve Uyum	18
3.1.Uyum (Adaptasyon).....	19
3.2.Entegrasyon.....	20
3.3Asimilasyon	20
3.4.Çok kültürlülük	21
4.Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Göçler	22
4.1.Yunanistan.....	24
4.2.Bulgaristan	24
4.3.Yugoslavya.....	24
4.4.Romanya	25
4.5.Arnavutluk	25
4.6.Rusya.....	25
4.7. Kuzey Afrika	26
4.8. Irak	26
4.9. Suriye	26
4.10. Afganistan	26
4.11. Ukrayna	27
4.12.Çin.....	27
5.Göçün Etkileri.....	27
6.Eğitim.....	29

7.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Eğitimi	32
7.1.Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları	37
7.2.Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	37
8.Antalya İli	38
8.1.Konyaaltı İlçesi	40
9.İlgili Literatür Çalışmaları	41

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	47
3.2.Çalışma Grubu	48
3.3.Veritoplama Araçları	49
3.4.Verilerin Toplanması	50
3.5.Verilerin Analizi	50
3.6.Geçerlik ve Güvenirlik	51

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	52
4.2-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	53
4.3-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	54
4.4-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	55
4.5-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Okul/Sınıf ve Sosyal Bilgiler Dersi Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	56

4.6-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	57
4.7-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	58
4.8-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Müfredat Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	59
4.9-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	61
4.10-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	62
4.11-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Öğrenci Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	63
4.12-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Etkin Kullanma Becerileri ” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	64
4.13-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	65
4.14-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular.....	67
4.15-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerinin Tepkileri ” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular. 68	
4.16-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Velilerin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	70
4.17-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerin ve Yerleşik (Türk) Velilerin Genel Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	71

4.18-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Lisans Eğitiminin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretimi Açısından Yeterliği” Konusunda Görüşlerine Ait Bulgular.....	72
4.19.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Derse Hazırlıkları, Ders Katılımı ve Derse Karşı İlgileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular	74
4.20.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Ders Materyallerinin (Ders Kitabı, Çalışma Kitapları, Haritalar, Görsel Malzemeler, Etkileşimli Tahta) Öğrencilerin Hazırbulunuşlukları ile Uyumlu Öğrenci Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular	76
4.21.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular.....	78
4.22.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular.....	79
4.23-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 5-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	80
4.24-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 6-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	82
4.25-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 7-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	85
4.26-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 8-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	86
4.27. “Türkiye’de Eğitim/Öğretime Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Ortamına Uyum” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular	89
4.28.“Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yabancı Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	91
4.29.“Yabancı Uyruklu Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Katılımları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	92
4.30.“Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildikleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	94

4.31.“Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildiklerinin Gerekçeleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	95
4.32.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü...” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	97
4.33.“Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretime Daha İyi Uyum Sağlayabilmeleri İçin Yapılabilecekler” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	99
4.34. “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yerleşik Kültüre Uyumu İçin Sosyal Bilgiler Dersinin Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	101
4.35. “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitilmesi Konusunda Mesleki Yeterliliği Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular	102

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma	105
5.2. Öneriler.....	118
KAYNAKÇA.....	120
EKLER.....	139
EK 1. Kararlar	139
EK 2. Araştırma İzni	140
EK 3. Tez Çalışması	141
EK 4.Anket Uygulaması	142
EK 5. Görüşme Formu	143
ÖZGEÇMİŞ SAYFASI	148
İNTİHAL PAPORU	149

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1- Araştırmaya Katılan Öğretmenler ile İlgili Değişkenler	48
Tablo 2- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	52
Tablo 3- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	53
Tablo 4- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	54
Tablo 5- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	55
Tablo 6- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Okul/Sınıf ve Sosyal Bilgiler Dersi Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	56
Tablo 7- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	57
Tablo 8- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	58
Tablo 9- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Müfredat Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	59
Tablo 10- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	61
Tablo 11- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	62
Tablo 12- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Öğrenci Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	63
Tablo 13- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Etkin Kullanma Becerileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	64

Tablo 14- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	65
Tablo 15- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	67
Tablo 16- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerinin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	68
Tablo 17- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Velilerin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	70
Tablo 18- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerin ve Yerleşik (Türk) Velilerin Genel Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	71
Tablo 19- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Lisans Eğitiminin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretimi Açısından Yeterliliği” Konusunda Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	72
Tablo 20- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Derse Hazırlıkları, Ders Katılımı ve Derse Karşı İlgileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	74
Tablo 21- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Ders Materyallerinin (Ders Kitabı, Çalışma Kitapları, Haritalar, Görsel Malzemeler, Etkileşimli Tahta) Öğrencilerin Hazırbulunuşlukları ile Uyumlu Öğrenci Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	76
Tablo 22- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	78
Tablo 23- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	79
Tablo 24- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 5-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	80
Tablo 25- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 6-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	82

Tablo 26- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 7-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	85
Tablo 27- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 8-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	86
Tablo 28- “Türkiye’de Eğitim/Öğretime Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Ortamına Uyumu” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar .	89
Tablo 29- “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yabancı Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	91
Tablo 30- “Yabancı Uyruklu Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Katılımları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	92
Tablo 31- “Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildikleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	94
Tablo 32- “Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildiklerinin Gerekçeleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	95
Tablo 33- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü...” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	97
Tablo 34- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretime Daha İyi Uyum Sağlayabilmeleri İçin Yapılabilecekler” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar .	99
Tablo 35- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yerleşik Kültüre Uyumu İçin Sosyal Bilgiler Dersinin Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ...	101
Tablo 36- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitilmesi Konusunda Mesleki Yeterliliği Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Göç olgusu ile bağlantı alanları	14
Şekil 2. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen göçler	23
Şekil 3. Sosyal Bilgiler Disiplinleri	35

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt.: Aktaran

BM: Birleşmiş Milletler

Ed.: Editör

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

NCSS: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

s.: Sayfa

SBÖDO: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Devlet Okulu

SBÖEDO: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Erkek, Devlet Okulu

SBÖKDO: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Kadın, Devlet Okulu

SBÖÖO: Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Özel Okulu

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Vb.: Ve Benzeri

Yy.: Yüzyıl

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu kısımda araştırmanın temellendirildiği problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, bazı tanımlar ile araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiştir.

1.1.Problem Durumu

TDK'ye (2023) göre göç; daha iyi bir yaşam beklentisi olan birey ya da kitlelerin çeşitli gerekçeler (ekonomik, toplumsal, siyasi vb.) kaynaklı mevcut yaşam alanlarını değiştirerek yeni yaşam alanlarına taşınma veya muhaceret olarak tanımlanmıştır.

Yine göç uluslararası sınır değişikliği ya da daha dar kapsamda ülke içerisinde bir yerden başka bir yere konum değişikliği olarak tanımlanmıştır. Nedenleri, koşulları ve gerekçeleri, zaman aralığı vb. ne olursa olsun göç bir nüfus hareketidir. Bu tanıma sığınmacılar, göçmenler, mülteciler ekonomik kaygı nedeniyle göç edenler, daha iyi bir yaşam beklentisi olanlar, ailesel faktörler nedeniyle göç edenler de dahil edilmiştir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2023, s.22).

Başka bir tanıma göre ise göç insanların ya da grupların süreli ya da süresiz yaşam alanlarını yeni yaşam alanlarına tercih etmesi şeklinde tanımlanmıştır. İnsanların yeni yaşam alanlarını tercih etmeleri kendi tercihleri olabileceği gibi, kendi tercihleri dışında çevresel etkenler, eğitim gibi faktörler, soysa-ekonomik durum, savaşlar gibi birçok koşul gerekçesiyle süreli ya da süresiz gerçekleşmiştir. Ayrıca yeni tercih edilen yaşam alanında sürece bağlı olarak sosyal, siyasi, ekonomik, eğitim vb. birçok alanda değişim kaçınılmaz bir sonuç hale gelmiştir (Tatan, 2016, s.36). Tarih boyunca devam eden göç nedenlerin sonuçlarına bakmaksızın göç alan bölgelerde farklılıklar meydana getirmiş ve birçok değişime neden olmuştur (Alpaslan, 2019, s.8).

Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nın (2023) verilerine göre Dünya üzerinde 2020 yılı itibarıyla 281 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR)'nin (2023) verilerine göre *“2021 yılı sonu itibarıyla dünyada, 108,4 milyon zorla yerinden edilmiş insan, 35,3 milyon Mülteci, 62,5 milyon kendi ülkeleri içinde yerinden edilmiş kişi, 5,4 milyon Sığınmacı”* bulunmaktadır.

Göç tek yönlü bir nüfus hareketi olarak karşımıza çıkmamıştır. Devletler arasında uluslararası göçler çift yönlü olmuş, göç alan devletler benzer şekilde göç de vermiştir. Bu nüfus

hareketliliğinden göç alan devletler de göç veren devletler de etkilenmiştir (Castles, Miller, 2008, s.8). Göçün gerek kabul edilen gerekse kabul edenler için getireceği sonuçlar toplumlar için şüphesiz önemli olacağından kabul eden de kabul edilen de bu sonuçları yaşamak mecburiyetinde kalmıştır. Toplumları en zor duruma getiren konu sosyal boyutlarda gerçekleşmiştir. Bu durum dünyada ve Türkiye’de yaşanmış ve hiç şüphesiz insanlar için dramlara dönüşmüştür. Toplumları oluşturan en küçük yapı taşı olan birey sorun ve sorunlara yönelik cevap üreten kısımda yer almıştır. İnsanlığın sorunlarını çözme becerisi göçün getirdiği sorunları da çözmeye olanak sağlamıştır (Bozkaya, 2020, s.1-2).

İnsanlığın dünyaya bakış açısı, dünyayı anlama şekli zamanla değişmiştir. Bu değişimler insanların kendi şartlarını daha iyi hale getirmesiyle ve kendi şartlarını daha etkin kullanmasıyla meydana gelmiştir. İnsanlar zamanla konfor alanlarından çıkmış tüm değerlerin toplamıyla sınırlar ötesini aşmış tüm dünyayı parçalarına ayırmadan anlamlandırmıştır. Bu yeni anlam kavramının oluşmasında şüphesiz küreselleşmenin katkısı olmuştur ve bu anlam küreselleşmenin bir ulusa, bir devlete ya da ülkeye ait olmadan daha geneli daha bütünü kapsayan yaklaşıma sahip olduğunu göstermiştir (Duygu, 2016, s.11).

Küreselleşme bünyesinde politika, ekonomi, eğitim, sağlık vb. unsurları taşıırken bir taraftan da günceliğini korumayı başarmıştır ve bu kavramları küreselleşmeden bağımsız anlamlandırmak güçleşmiştir (Kamacı Gencer, 2022, s.8). Dünya insanlığın sosyokültürel, ekonomik, sağlık, eğitim vb. olanaklara ulaşabilirliği oranında küçülmüştür. Bu küçülme bireylerde, gruplarda ve toplamlarda ortak bir dünya görüşünün oluşmasına, ortak dünya bilincinin gelişmesine olanak sağlamıştır (Ateş, 2017, s.38). Küreselleşme sıkışan zaman ve mekan algısının itici bir güç olabilmesini ve daha çok hareket edebilmesini sağlamıştır. İtici güç insanlar arasında daralan zaman ve mekanlara benzemiş, mesafeler daraltmış ve kısaltmıştır (Güllüoğlu, 2021, s.5). Küreselleşme ile dünyada meydana gelen ortak bilinç eğitim alanında da kendini hissettirmiştir.

Günümüzde küreselleşmenin getirdiği değerlerin ve tutumların baskısı eğitim hakkının engellenmesine sebep olabildiği gibi eşit olmayan ve eğitim hakkından yararlanamayan bireyler meydana getirmiştir. Küresel değerlerin baskısından uzak herkes için eğitim fırsatlarının geliştirilebilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Öz Kılınç, 2009, s.22). Gerek küreselleşmenin gerekse göçün etkenleri ya da nedenleri her ne olursa olsun bireyler mevcut eğitimlerinden daha kaliteli, daha iyi bir eğitim, mevcut sağlık olanaklarından daha iyi bir sağlık olanağı, mevcut yaşamlarından daha iyi bir yaşam alanı ve mevcut işlerinden geçimlerini daha iyi bir şekilde sağlayabilecekleri iş olanakları yönünde göç etmiştir (Aydoğdu, 2019, s.10).

Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bireyler nasıl bir gelişim geçireceğinin, gelecekte nasıl bir insan olacağının temellerini atmaktadır. Bireyler bu dönem içerisinde benlik algısını oluşturmakta, etik yargıları öğrenmekte ve toplumun değer yargılarını benimsemektedir. Gelişim halinde olan bireyler toplumun değer yargılarını eğitim ve öğretim vasıtasıyla öğrenmektedir (Duygu ve Köç, 2018, s.40). İyi bir üniversite eğitimi, lise eğitimi, ortaokul ve ilkokul eğitimi gerek ebeveynler gerekse öğrenciler için öğrenci niteliğinin arttığı aşılması gereken büyük bir engel haline gelmiştir. Bir ülkenin eğitim olanaklarının ileri seviyede oluşu diğer ülke vatandaşlarının ilgisini çekmiş ve elverişli eğitim ortamları diğer ülke öğrencilerin daha iyi bir eğitim alması için gerekçeli bir sebep olarak gösterilmiştir (Yüksel, 2020, s.22). İstenilen eğitime duyulan ihtiyaç ile ülke sınırları ortadan kalmış öğrenciler daha çok bilgiye ulaşmak için mevcut alanlarını terk edip yeni eğitim olanaklarına yönelmiştir. Sınırların kalktığı daha çok genişleyen dünyada ülkeler arasında siyasi ve sosyal bağ kurulmuştur (Abakar, 2021, s.4).

İnsanların yaşam alanları kapsamında eğitim devam etmiştir. Bu eğitim süreci içerisinde özellikle bireyler eğitim kurumları içerisinde belirli eğitim programları dahilinde yetiştirilmek istenilmiştir. Eğitim kurumlarında süre gelen uygulanan eğitim programları toplumsal ve bireysel gereksinimler doğrultusunda düzenlenmiştir (Kılıç, 2020, s.1).

Eğitimin durağanlıktan uzak sürekli ve süresiz ilerleyen yapısal özelliklere sahip olması, eğitimde değişen dünya koşullarıyla birlikte bilginin birikimli ilerlemesi, yeni bilgiler türetmesi ve geliştirmesi şeklinde yansımıştır. Bu değişimler sürekli yenilenmeyi getirmiş, sürekli yenilikler ise bireyleri ya da grupları yeni bilgiye ulaşmaya itmiştir. Bu bilgiye ulaşma çabası yaşam boyu devam ettiği gibi yaşam boyu eğitim ile de bire bir de örtüşmüştür (Şeker, 2016, s.6). Eğitimin topluma katkısı kaçınılmaz bir gerçektir ve bu katkı sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile sağlanmıştır.

Toplumun bir arada yaşayabilmesi, farklı kültürel öğeleri barındırabilmesi, çok kültürlü toplum yapısının oluşabilmesi, toplumsal düzenin sağlanabilmesi, sosyal bilgiler eğitiminin önemli olduğunu ve gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Sosyal bilgiler eğitimi ile bireyler ortak yaşam alanlarında ortak amaçlar doğrultusunda yaşamıştır (Kınacı, 2021, s.1). Tarihsel süreç içerisinde toplumların birlikteliklerini koruması ve devam ettirebilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Birlik ve beraberliğin ortadan kalktığı toplumlarda sosyal bilgiler toplumları bir araya getirme işlevi görmüştür ve bu işlev sosyal bilgiler dersinin gerekçesini oluşturmuştur. Özellikle sosyal bilgiler birlik ve beraberliğin bozulduğu Fransa'da Fransız İhtilali döneminde uygulanırken yine birçok ülkeden göç alan Amerika'da uygulanmıştır (Ekinci, 2021, s.12). Eğitim öğretim sürecinde sosyal bilgiler dersi ile öğrencilerden beklenen davranış temelsiz ya

da dayanağı olmayan eğitim ve öğretim değil daha çok yaşama yakın daha yaşamla iç içe daha yaşam ile ilişkilendirilmiş davranış şekli olmuştur (Boran Beytüt, 2022, s.2).

Kimlik tanımı yapılırken kaynak olarak toplumun kültürel yapısından hareket edilmiştir. Tanımlanan kültür geliştirilebilir ve yeni kuşağa aktarılabilir özellik göstermiştir. Yeni kuşak aktarılan kültüre kayıtsız kalmamış mevcut kültürü benimsemiştir. Süreç halinde devam edebilen kültür büyük topluluklar ve küçük topluluklar içerisinde var olmaya devam etmiştir. Bu süreç belirli kültür alanı dışında birçok kültürün bir araya geldiği çok kültürlü alanlarda da görülmüştür (Morkoç, 2019, s.1).

Çok kültürlü alanların oluşturulabilmesi veya çeşitlendirilebilmesi için belirli bir düzene, programa, kurallar bütününe ihtiyaç duyulmuştur. Çok kültürlü uygulanabilir politikaların oluşturulması toplumun her alanını ilgilendirmiştir. Ancak hakim kimliğin bozulmaması diğer alt kimliklerin de yok olmaması var olan kimliklere saygı ve hoşgörünün devamlılığı çok kültürlü uygulanabilir politikalar ile gerçekleşmiştir (Taş, 2019, s.14).

Bireyler, gruplar ya da kısaca insanlar kişisel, sosyal, dinsel, etnik, tarihsel vb. birçok özelliğiyle kendi sınırları içerisinde kalmayıp farklı coğrafyalar da farklı kültürlerin içerisinde yaşama fırsatı bulmuştur. Herhangi bir sınır herhangi bir sınıf gözetmeksizin bu durum sosyal bilgiler dersi öğretim programı kapsamında çok kültürlülük başlığı altında ele alınması gereğini ortaya çıkarmıştır. Çok kültürlülük yaşam alanına çeşitlilik katsa da yaşam alanında oluşabilecek sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunların çözümünde sosyal bilgiler dersi önemli bir yer tutmuştur ve sosyal bilgiler dersi öğretim programı ülkelerin uzak ve yakın hedeflerine, amaçlarına ve eğitim politikalarına tesir etmiştir (Çetinkaya, 2020, s.3).

Sosyal bilgiler dersi ile öğrenciler geçmişini tanıyarak gelecek hakkında ilişik kurma fırsatı bulmuştur ve bu vesileyle sosyal bilgiler dersi öğrencilerin çevreye uyumunu kolaylaştırmıştır. Eğitim sistemimizin yenilenmesiyle değişiklikler meydana gelmiş, öğretim yöntem ve tekniklerinde farklılıklar olmuştur. Bu değişiklikler ile sosyal bilgiler dersi eğitimi alan öğrencilerde sevgi, saygı ve empati gibi birçok davranışın kazanılmasını hedeflenmiştir (Şanlı, 2019, s.1-2). Yine günümüzde bireylerden yeni ve farklı şeyler üretmek, iletişime açık olmak, sosyal bağ kurmak, kültürel beceri geliştirmek, üretken olmak, alfa olmak, zorluklarla mücadele etmek ve problem çözme becerisine sahip olmak gibi birçok tutum, davranış ve beceri geliştirmesi beklenmiştir. Bu beceriler sosyal bilgiler dersi öğretim programı öğretim yöntem, teknik ve uygulamalarına da kapsamıştır (Russell, 2010, s.66).

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'inde (1993) *“Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler,*

antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzölen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneğı geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır” şeklinde tanımlanmıştır.

Eğitim ve öğretimin her kademesinde sosyal bilgiler dersinin önemli görevleri arasında öğrencilerin çeşitli beceriler geliştirmesi, yeni düşünme biçimi oluşturmaları, eleştiril beceri kazanması ve geliştirilen bu yeni becerilerin hayata uygulanması yer almıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde istenilen becerileri kazanması sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu kazanıma ve bu becerilere sahip olması ile gerçekleşmiştir. Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu kazanımı eğitim sürecinde öğrencilere aktarabilmesi, bilimsel bilgiye ulaşması ve edindiğı kazanımları hayata uygulaması aracılığıyla gerçekleşmiştir (Doğru, 2022, s.4).

Tarihin her döneminde Türkiye coğrafi konumu sonucu çevresinde meydana gelen olumlu ya da olumsuz herhangi bir değişimden ve gelişimden etkilenmiştir. Bu değişimler arasında göç önemli bir yer almış ve yaşanan göçler ile Türkiye’nin nüfusu doğrudan etkilenmiştir. Göç ile yaşanan değişimlerin yanı sıra uluslararası küresel piyasanın Türkiye Cumhuriyetinden değişim ve gelişim beklentisi ayrıca olmuştur (Yılmaz, 2020, s.13).

Türkiye Cumhuriyeti’nin maruz kaldığı göç türü tarihsel süreç içerisinde farklılık göstermiştir. Osmanlı Devleti döneminde meydana gelen göçler, ekonomik ve sosyal çöküntülerin yanı sıra kaybedilen topraklar nedeniyle vatanlarını terk eden Türk milleti evlatların yeni kurulan devlete göçleriyle sonuçlanmıştır ve bu göçler Cumhuriyetin ilk dönem göçleri olarak kabul edilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında meydana gelen bu göçlerin nedeni, kaybedilen, gücün yitirildiğı ve terk etmek mecburiyetinde kalınan topraklarda azınlıklara yönelik yeni ulus devletlerin uyguladıkları politikalar etkili olmuştur. Türkiye çevresinde meydana gelen değişimler uygulanan politikalar sonucu ilerleyen süreçte Cumhuriyet dönemi göçleri Ortadoğı göçleri, Kafkas göçleri, Balkan göçleri olarak tarihte yerini almıştır. (Oğuz Uzuner, 2021, s.53).

Günümüze yaklaştıkça ve özellikle 2021-2022 yıllarında Türkiye yoğun dış göç dalgasına maruz kalmıştır. 2021 yılında yoğun Afgan uyruklu yabancıların göç ettiğı bilinmektedir ve Afgan uyruklu yabancıların öncelikli hedefleri arasında Avrupa kıtasına göç etmek yer almıştır. Avrupa kıtasına göç için Türkiye’yi bir geçiş alanı olarak kullanmak isteyen Afganlar için Türkiye önemli bir kavşak noktası olarak görölmüştür. Gerek Afganistan’da gerekse Suriye’de devam etmekte olan savaş, çatışma veyahut kargaşa ortamı Türkiye’de göç

olarak kendini göstermiştir ve yabancı uyruklu şahısların sayılarının artmasına vesile olmuştur. 2022 yılında Rusya Federasyonu ve Ukrayna Devleti arasın da meydana gelen askeri hareketlilik sonucunda Ukrayna vatandaşları sınır komşuları olan Romanya'ya ve Polonya'ya göç etmiştir. Ayrıca savaşta yer almak istemeyen Ruslar, Türkiye'ye yerleşmeyi tercih etmiş aynı zamanda savaşın getirmiş olduğu kaos içerisinde bulunmak istemeyen Ukrayna uyruklu yabancılar Türkiye'ye yerleşmiştir. Belirli bir plan dahilinde yapılmayan göç beraberinde sorunları getirmiştir. Kaostan kurtulmak isteyen insanlar yeni yaşam alanlarında sağlık, eğitim, sosyokültürel vb. birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunlarla, gerçekleşebilecek sosyal değişimlerle mücadele etmek mecburiyetinde olan ev sahibi ülke, ülke yöneticileri ve vatandaşları meydana gelebilecek çatışmaları, kargaşayı, problemleri engelleme, durdurma, ortadan kaldırma çabası içerisinde olmuştur (Tiryaki, 2022, s.126).

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK)'e (2023) göre *“Yurt dışından Türkiye'ye 739 bin 364 kişi göç etmiştir. Yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2021 yılında, bir önceki yıla göre %116,9 artarak 739 bin 364 kişi olmuştur. Göç eden nüfusun %51,9'unu erkekler, %48,1'ini ise kadınlar oluşturmuştur. Yurt dışından gelen nüfusun 124 bin 269'unu Türk vatandaşları, 615 bin 95'ini ise yabancı uyruklu şahıslar oluşturmuştur”*. Bireylerin ya da kitlelerin yeni yerleşim yeri seçmelerinde ilkimin doğrudan etkisi olmuştur.

Bireylerin göç etmesinde iklim şartlarının etkisi olabildiğince hissedilmiştir. Benzer şekilde çevre şartları da etkili olmuştur. Bu gerekçelerin temelleri insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Zamanla değişen yaşam koşulları iklim ve çevreye bağlı olarak değişmiş göç için harekete geçme sebebi dün ile bugün arasında farklılık göstermiştir (Erayman, 2022, s.17).

Acar'a (2021) göre doğa ile gelecek birbirinden ayrılmaz bütün olarak görülmüştür. Özellikle de doğadan kopulması halinde ya da uzaklaşılması halinde gelecekte bahsedilmesi ve yarına ulaşabilirlikten bahsedilmesi zorlaşmıştır. Yarına kalınabilirlik ancak doğaya saygı duymak ve gelecek için endişe edilmesi ile gerçekleşmiştir. Kişilerin yaşam alanlarını doğru tercih etmesi ve yaşam alanlarıyla bütünleşmesi sürdürülebilir yarınlar için önemli bir ölçüt olarak kabul edilmiştir.

Üç kıta arasında (Asya, Avrupa, Afrika) bulunan Akdeniz havzası kendine has özellikleriyle bir içdenizdir. Eski kara parçalarının bir araya geldiği havza kalıntıları günümüze kadar süren birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu coğrafyada Mısır medeniyetleri, Hitit ve Fenike medeniyetleri yine tarihte önemli bir yere sahip olan Roma medeniyetleri hüküm sürmek amacıyla birçok savaş yapmıştır. Yine Anadolu'da devlet kuran Selçuklu ve Osmanlı devletleri Akdeniz havzasına hakim olmak amacıyla mücadele etmiş ve birçok savaş yapmıştır (Çalışkan, 2022, s.17).

İklimin etkisiyle gelişen turizmin giderek önem kazanması, alternatif turizm faaliyetlerinin artması ve sektörel bağlamda gelişme kat etmesi yabancı uyruklu şahısların yeni yerleşim yerine gelişini ve yerleşmesini artırmıştır. Bu doğrultuda diğer illerde olabildiği gibi Antalya ilinde de turist sayısı gün geçtikçe artmıştır. Tatilini tamamlayan turistler tekrar Antalya'ya tatile gelebildikleri gibi yerleşmek içinde Antalya'yı tercih etmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin dünyaya açılan kapısı konumuna gelen yerleşim yeri yabancılara ev sahipliği yapmaktadır. Antalya'nın iklim koşulları bireylerin Antalya'yı tercih etmelerinde en önemli sebepler içerisinde yer almıştır. Kuzey ülkelerin ikliminden daha elverişli olan Antalya'nın iklimi bireylerin bu şehre gelmesine, bu şehirde yaşamayı tercih etmesine neden olmuştur. Yine bazı insanlar iş bulmak için bu şehri tercih ederken bazıları ise burada yaptıkları işleri daha da ilerletmek, geliştirmek için bu şehri tercih etmiştir. Bir kısım yabancının evlilik yoluyla bağ kurması da Antalya'ya yerleşmek ve Antalya'da kalmak için haklı bir gerekçe sayılmıştır (Bayram, 2013, s.1).

İster yerli olsun ister yabancı vatandaşlarımızın eğitim faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri kapsamında yer almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu görevleri bütün vatandaşların eşit seviyede eğitim olanaklarına sahip olması ve oluşabilecek sorunların ortadan kaldırılması amacıyla gerçekleşmiştir (Yılmaz, 2016, s.41).

Uyum sağlanması konusunda en önemli sorunlardan biri olan çocuklarının eğitimi, yeni yaşam alanında çeşitli zorlukları beraberinde getirmiştir. Kendi eğitim sisteminden farklı yeni bir eğitim sistemi, yeni kültür, yeni okul, yeni müfredat, yeni bir dil vb. birçok konu göç eden öğrenciler için tam anlamıyla uyumun gerçekleşmesi için sorun olmuştur (Üzer, 2021, s.4).

Göç eden bireyler eğitim ihtiyacını karşılamak isteği ile göç ettikleri ülkelerde kendi gereksinimlerine uygun arayış içerisinde bulunmuştur. Bu ihtiyacı giderme amacıyla göçmenler ya da yerleşik yabancılar çeşitli topluluklar halinde bir araya gelmiştir. Göç edilen ülkenin mevzuatına uygun, kendi dillerinde eğitim veren okullar açmışlardır. Bu duruma örnek olarak Antalya ili yabancı okulları örnek gösterilebilmektedir. Aynı zamanda bu şehirde yaşamını idame eden Rusya, İran, Kazakistan, Ukrayna vb. uyruklu yabancılar tarafından yabancı okullar açılmış/açılmaktadır. Açılan bu okullarla gerek ebeveynler gerekse öğrenciler çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Kılınç, 2014, s.2-3).

Eğitim ve öğretimin süreç içerisinde daha etkili ve hedefe ulaşabilir olmasında herhangi bir kademe aranmaksızın öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler olanaklar ölçüsünde öğrencilere hedefler sunmuş ve bu hedefler doğrultusunda varılacak nokta için yöntem belirlemiş ve geliştirmiştir. Etkili eğitim ve öğretim süreç içerisinde öğrenciden

kaynaklanan faktörlerden etkilendiği gibi çevrede meydana gelen değişim ve gelişmelerden kaynaklanan faktörlerden de etkilenmiştir (Özyurt, 2022, s.6).

Tüm bunlardan hareketle göç alan bölgelerde ekonomik, kültürel, sosyal, sağlık, eğitim gibi birçok alanda sorunlar yaşanmaktadır. Yetkin bir birey profili oluşturmak için eğitim ve öğretimin düzgün, sağlıklı ve işlevsel olması önem arz etmektedir. Antalya ili, ilçeleri özellikle Konyaaltı ilçesi birçok ırktan insanın, birçok ülke vatandaşının bir arada yaşayabildiği ender yerlerden olmuştur. Yetkin bir birey profilini uygulayabilmekte ana görev ve sorumluluk eğitim ve öğretime düşmektedir. Eğitim ve öğretim çatısı altında bu görev ise sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesine (Antalya Konyaaltı örneği) ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Eğitim ve öğretim sorunu, göçmen öğrencilerin yaşadıkları sorunlar içerisinde en önemli ve başlıca sorunlarından olmuştur. Gerçekleşen veya gerçekleşebilecek sorunların tespit edilebilmesiyle eğitim ve öğretim yabancı uyruklu öğrenciler, öğretmenler ve yerleşik (Türk) öğrenciler için daha işlevsel olmuş ve yabancı uyruklu öğrenciler tespit edilen sorunların çözülmesi ile daha aktif hale getirilmiştir. Bu sorunların kaynağının neler olduğunun tespit edilmesi gerek yabancı uyruklu öğrenciler gerek yerleşik (Türk) öğrenciler gerekse veliler açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla eğitim ve öğretim için önem arz etmektedir (İçöz, 2019, s.4).

Yaşam koşullarının ileri seviyede oluşu bazı kentlerin nüfusunun iç ve dış göçle artmasına neden olmuştur. Kentlerin bazılarının nüfusu yalnızca iç göçle artmışken bazı şehirlerin nüfusu dış göçün yoğun gerçekleşmesinden kaynaklı artmıştır ve göç edilen konumda göç edenler ve göç alanlar için eğitim sorunları yaşanmıştır (Akçalı, 2019, s.3).

Günümüzde yoğun göç almış şehirler arasında farklılıklar gözlense de yaşanabilir özelliklerine göre bazı şehirler diğer şehirlere oranla daha fazla tercih edilmiştir. Göçün olabildiğinden fazla yaşandığı şehirlerde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimleri Türkiye Cumhuriyeti'ne uyumları için önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kapsamında yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumu için gerekli üniteler, konular ve kazanımlar yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programın birebir uygulayıcıları ve pratiğe dönüştürücüleri sosyal bilgiler öğretmenlerinin duyarlılık gerektiren önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi (Antalya Konyaaltı örneği) amaçlanmıştır.

Bu kapsamda aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin;

- Sosyal bilgiler dersinde yaşadıkları temel sorunlar,
- Sosyal Bilgiler dersi programı ve ders kaynakları (ders kitapları, çalışma kitapları vb.) çerçevesinde karşılaştıkları sorunlar,
- Sınıf içerisinde yaşadıkları sorunlar,
- Akranları ile yaşadıkları sorunlar,
- Yerleşik kültür karşısında yaşadıkları sorunlar,
- Ebeveynlerinin eğitim/öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar,
- Öğrenci velileri ile karşılaşılan sorunlar nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Göç, tercih edilmiş şekline göre mülteci, sığınmacı, göçmen gibi kavramları ortaya çıkarmış ve bu kavramların incelenmesi önem arz etmiştir. Eğitim alanında herhangi bir taraf olunmaksızın taraflar göçün sonucundan etkilenmiştir. Doğrudan ya da dolaylı yollardan meydana gelebilen etkileşim bu kavramların araştırılmasına sebep olmuştur (Irmak, 2019, s.2-3).

Göçmen çocuklar yeni yerleşim yerlerinde yeni eğitim sistemine uyum sağlamada zorluklar yaşamıştır. Eğitim ve öğretim sürecinde akademik başarısızlık eğitimin her kademesinde bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Göçmen bireylerin çevreye uyumlarının sağlanabilmesi için öğretmen ve öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere karşı tutumlarının, davranışlarının ve algılarının tespit edilmesi, incelenmesi gerekmiştir. Çünkü bireylerin geliştirmiş oldukları davranışları, tutumları ve algıları bulundukları sosyal ortamlardan olabildiğince etkilenmiştir. Yine bireyler yaşadığı çevrenin bireyleri kabul edebilirliği oranında topluma uyum sağlamaktadır (Keskin, 2019, s.6).

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ve öğretim süreci içerisinde gerçekleştirilebilecek sosyal bilgiler dersi öğretim programının belirlenmesi, programın güncelliğinin sağlanması, girdileri ve çıktılarının tespit edebilmesi yabancı uyruklu öğrencilerin vatandaşlık algılarının tespit edilmesi ile gerekmiştir (Özbilek, 2021, s.3).

Türkiye Cumhuriyeti, Suriye ve Ukrayna’da meydana gelen savaşlardan olumsuz etkilenmiş yoğun göç dalgasına maruz kalmıştır. Yaşanan toplumsal ve askeri hareketlilik nedeniyle İran ve Irak’tan Türkiye’ye göç olmuş ve yine Türki Cumhuriyetler, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan’dan göçler yaşanmıştır. Tüm bu farklı ülkeler ve ırktan insanın bir araya geldiği yer Türkiye Cumhuriyeti olmuş, şehirler içerisinde ise Antalya ili birçok farklı ırktan insanın bir arada yaşadığı ender şehirlerden olmuştur. Buradan hareketle çeşitliliğin içerisinde başıbozuk olmayan planlı eğitim ve öğretime ihtiyaç duyulmuştur. Uzak hedefler doğrultusunda eğitimde yeni düzenlemeler yapılmış ve programlar güncelliğini korurken yine uzak hedefler doğrultusunda var olan güncelikten daha öteye taşınması için yeni bilgilere yeni programlara ve yeni güncellemelere ihtiyaç duyulmuştur.

Yapılan inceleme sonucu çalışmaların birçoğunun Suriye uyruklu öğrencilere yönelik çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Göçmen, mülteci ve sığınmacı öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar literatürde yerini alırken, savaşın dışında başka gerekçelerle Türkiye’ye göç eden diğer yabancıların eğitimi üzerinde fazla durulmamış ve gerekli çalışmalar yapılmadığı tespit edilmiştir. Birçok yabancı uyruklu şahsı kapsayan çalışmamızla literatürdeki eksiklik giderilecek ve aynı zamanda sosyal bilgiler dersi öğretim programına katkı sağlanacaktır.

Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri incelenmiş (Antalya Konyaaltı örneği) ve çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Sorunların belirlenmesi ile eğitim ve sosyal bilgiler dersi öğretim programının güncelleştirilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi umulmuştur.

1.4.Araştırmanın Sayıtları (Varsayımlar)

Araştırma için geliştirilen veri toplama aracının, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterlilikte olduğu ve geçerli bilgileri yansıtacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşlerini kendi istekleri ile kendi görüşleri doğrultusunda ve baskı altında kalmaksızın özgürce ve tarafsızca yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma, Antalya ili Konyaaltı ilçesinde faaliyet göstermekte olan **(15)** devlet/özel ortaokul ve **2022-2023** Eğitim-Öğretim yılında görev yapmakta olan ve sınıfında yabancı uyruklu öğrenci bulunan **(38)** sosyal bilgiler öğretmeniyle;
- Ulaşılmış olan kaynaklarla,

- Sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşme formu sonucunda elde edilen verilerle,
- Nitel verilerin analiziyle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Göç: TDK'ye (2022) göre çeşitli gerekçeler (ekonomik, toplumsal, siyasi vb.) nedenleriyle bireylerin veya grupların, toplulukların ülkeler arasında ya da yerleşim yerleri arasında gitmesi, taşınması, hicret olarak tanımlanmaktadır.

Göçmen: TDK'ye (2022) göre aile veya toplulukların vb. yaşamakta oldukları ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla gitmesi olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal Bilimler Konseyi (NCSS): Amerika Birleşik Devletleri (ABD) merkezli dernektir ve sosyal bilgiler eğitimini desteklemektedir (Vikipedi, Özgür Ansiklopedi, 2022).

Küreselleşme: Fikirlerin, kültürlerin ve görüşlerinin herhangi bir ayrıma gidilmeksizin bütünleşmesidir (Vikipedi, Özgür Ansiklopedi, 2022).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Göç Kavramı

İnsanlık duygusal bağını kurduğu, doğduğu topraklara istemi dışında gelişen olaylardan dolayı veda etmek mecburiyetinde kalabilmektedir. Mecburiyetler ya da zaruretlar ekonomik nedenlerden kaynaklandığı gibi doğal afetler sonucunda da vuku bulmuş ve insanların duygusal bağı kurduğu toprakları insanlar için yaşanılmaz hale getirmiştir. Savaşlar, çatışma, kaos, yetersiz beslenme, maddi olanakların kısıtlı olması, istikrarsızlık vb. birçok gerekçe insanların göç etmesine neden olmuştur (Baytar, 2022, s.202).

Göç bireylerde toplumsal sarsıntıların yanında ruhsal sarsıntılara da sebep olmuştur. Göçün bu etkisi insanlığın bu zorunlulukla yüzleşmesi gereken bir gerçeklik haline dönüşmüştür. İnsanlar şiddete maruz kalmış, insan hakları ihlalleri yaşanmış, bireyler diğer bireylere ve doğaya karşı savunmasını yitirmiştir. Tüm bu sonuçların bir araya gelmesi ile bedensel sağlığın yanında ruh sağlığı da bu olumsuzluklardan payına düşeni almıştır (Solgun ve Durat, 2017, s.142). Bireyler bedensel ve ruhsal özellikleriyle, tutum ve davranışlarıyla kendine has özellikler göstermiştir. Bireylerin doğuştan getirdikleri özelliklerin bir kısmı zaman içerisinde değişse de meydana gelen değişim daha çok sonradan kazanılan veya kaybedilen farklılıklardan meydana gelmiştir. Bireylerin statülerinin yükselmesi bu farklılıklara örnek gösterilebileceği gibi yine ekonomik gelişmeler göç ve sonrasında meydana gelen gelişmeler bireylerde pozitif veyahut negatif yönde gelişmelere neden olmuştur (Duygu ve Köç, 2018, s.41).

Bireylerin ya da grupların göçe yakınlıkları ve yatkınlıkları göç etmenin gerekçesinin tamamını oluşturmaya da kişilik özelliklerinden de kaynaklanmıştır. Sürekli bir arayış içerisinde olan, konfor alanlarından çıkabilen, hedefleri ve istekleri peşinde koşan, baskı ve zorbalıktan hoşlanmayan bireyler göçe yakınlıkları ve yatkınlıkları fazla olan kişilik özelliği göstermiştir (Akhtar, 2018, s.13).

Tüm dünyayı etkisinde bırakan göç yeni kavramların ve tanımların ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

2.2.Göç Kavramları ve Tanımları

2.2.1.Zorunlu Göç: Kişinin yaşam alanına doğrudan müdahale edilmesi, hayati fonksiyonlarının yitirilmesine kadar uzanan ve mutsuzluk hissinin oluşabileceği baskı, cebir, tehdit, şiddet olguları neticesinde meydana gelen göç türü olarak tanımlanmıştır (Göç Terimleri Sözlüğü, 2023, s.22).

2.2.2.Göçmen: Kişisel refahın artırılması amacıyla bireylerin hür iradesi doğrultusunda almış olduğu karar neticesinde göç eden ya da konum değiştiren kişi olarak tanımlanmıştır. Kişisel refahın artırılması, sosyokültürel ve sosyoekonomik iyileşmenin sağlanabilmesi, daha iyi bir yaşam beklentisi, insanların bir bölgeden başka bir bölgeye ya da bir ülkeden başka bir ülkeye yer değiştirmesine neden olmuştur (Göç Terimleri Sözlüğü, 2023, s.22).

2.2.3.Düzenli göçmen: Çelikkol'a (2022) göre düzenli göçmen, bir kişinin yasal yollardan bir ülkeye yerleşmesi, ülkeden yasal yollar ile giriş-çıkış yapması, bir ülkede yaşaması ve gelirini sağlaması, temel haklarını kullanması vb. birçok ögeye formal yollardan sahip olması ve tercih etmesi şeklinde ifade edilmiştir.

2.2.4.Düzensiz Göçmen: Düzensiz göçmen, düzenli göçmen tanımının tam tersi özellikleri gösteren göçmen tanımı olarak ifade edilmiştir. Düzenli göçmenler hukuka bağlı ve formal tutumlar içerisinde olabildiğince yer almalarına karşın düzensiz göçmenler hukuki kurallarla anlaşmazlık içerisinde olabilen göçmenleri ifade etmiştir. Ayrıca düzensiz göçmenler siyasallaştırılarak kategorize edilmiştir (Çelikkol, 2022, s.15-16). Maddi kazanç temin etmek isteyen göçmenler kontrollü göçlerin akabinde gerekli izinlerinin bitmesi üzerine zaman aşımına uğrayan yerleşim yeri süreleri sonucunda yeni yerleşim yeri bulma ihtiyacı duymuş ve düzensiz göçmen statüsü içerisinde yer almıştır (Koinova, 2022, s.462).

2.2.5.Mülteci: Yılmaz'a (2022) göre bireyin ait olduğu ve bu aitlik sonucunda ülkesinde baskı ve zulüm gördüğü siyasi görüşü, mensubu olduğu herhangi bir toplumsal grup veya dini inancı sonucunda bir ülkeden başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunması ve sığınma talebinin talep edilen ülke tarafından onaylanması olarak tanımlanmıştır.

2.2.6.Sığınmacı: Mülteci konumunda şahıslar ile gerekçeleri benzer özellik gösteren sığınmacıların, mülteci konumundan farkı sığınma talebinde bulunulan kişiler hakkında talep edinilen ülke tarafından bir dizi soruşturma aşamasına tabi tutulması şeklinde adlandırılmıştır.

2.2.7.Geçici Koruma: Kişi veya kişilerin kendi istemi dışında ülkelerinden ayrılmaları, ülkelerinden ayrılan kişi veya kişilerin ülkelerine dönememesi neticesiyle başka ülke sınırlarını geçmesi ya da sınıra dayanması üzerine kişilere verilen hak olarak tanımlanmıştır.

2.2.8.Sığınma Hakkı: Uluslararası yükümlülüğü bulunan eşit oranda kişilerin kullanabileceği hak olarak adlandırılmıştır. Sığınma hakkı aynı zamanda iltica hakkı olarak da tanımlanmıştır. Sığınma hakkı ülkelerin nezdinde hukuksal ve siyasi çerçevede belirlenen koşulların gerçekleşmesi üzerine kişi veya kişilere tanımlanmıştır (Yılmaz, 2022, s.6-7).

2.2.9.Transit Ülke: Mülteci, sığınmacı ya da göçmenlerin kendi yaşam alanlarında değişikliğe gidip, ulaşılmak istenilen ülkeye gitmek maksadıyla kullanmak istedikleri ve köprü işlevi gören ülke şeklinde tanımlanmıştır (Aslan, 2022, s.9).

2.2.10.İç Göç: Ülke içerisinde meydana gelen toplumsal bozulmanın giderilmesi veya toplumsal dengenin sağlanabilmesi için tamamlayıcı unsur olarak tanımlanmıştır (Özmen, 2022, s.16).

2.2.11.Dış Göç (Uluslararası Göç): Ülke sınırları aşılarak hedef ülkeye hareketle yapılan göç olarak tanımlanmıştır. Göç edilen ülkede nüfusun azalmasına neden olurken hedef ülkede nüfus değişikliğine neden olmuştur (Özyakışır, 2013, s.9)

2.2.12.Sürekli Göçler: Geri dönmeksizin varılmak istenen hedefe yönelik sürekli yerleşme hareketi şeklinde tanımlanmıştır (Tamer, 2020, s.2814).

2.2.13.Beyin Göçü: Yeterliliğini sağlamış, alanında uzmanlaşmış kişilerin mevcut hoşnutsuzluklarını gidermek amacıyla daha iyi koşullarda maddi gelir temin etme, daha iyi bir çalışma ortamına sahip olma, mesleki kariyerinde daha iyi bir konumda olma maksadıyla göç etmesi şeklinde tanımlanmıştır (Ünsal, 2019, s.54).

2.3.Göçe Neden Olan Faktörler

Dünyanın genelinde göçün meydana gelmesinde, şekillenmesinde ve sürmesinde yaşam alanlarını kalıcı olarak değiştiren ya da yerinden edinilen insanların yeni bölgeleri, yeni toprakları ve yeni yaşam alanlarını tercih etmelerinde birçok neden yer almıştır (Günay, Atılğan ve Serin, 2017, s.39). Ancak birçok nedeni ve sonucu olmasıyla birlikte göçün, yine birçok

unsur ile bağlantısı bulunmuş ve göçten sadece göçer kişi etkilenmemiştir. Özellikle göç eden bireyler yaşamlarını daha iyi idame ettirebilmek için büyük şehirleri tercih etmişlerdir. Bu düzensiz nüfus artışı bölgenin, şehirlerin demografik yapısını doğrudan etkilemiştir. Nüfus yapısındaki bu değişimler büyük şehirleri tehdit edebildiği gibi düzensiz göç alan diğer birçok şehri de tehdit etmiştir (Eraslan,2022, s.8).

(Eraslan, 2022, s.8)

Şekil 1.Göç olgusu ile bağlantı alanları

2.3.1.Ekonomik Faktörler

İster iç göç ister dış göç olsun göçün nevi, ekonomik gelişmelerden doğrudan etkilenmiştir. Göçün ekonomik sonuçları göç ile ilgili sorunların araştırılmasına, incelenmesine, eleştirilmesine, detaylandırılmasına ve çözüm önerisi getirilmesine zemin hazırlamıştır (Kanbir, 2022, s.357).

Göçmenler topluluklar içerisinde fark edilmeyen, yer yer gözden kaçabilen küçük, kendi halinde elit olmayan ulusötesi aktör olarak görülmüştür. Ayrıca gelişmekte olan ülkeler için göçmenler insan gücü kaynağını oluştururken varış noktası göçmenler için gelir kaynağı olmuştur (Johns, Langer ve Peters, 2022, s.1186). Ülkelerin göç edenlere karşı tutumları, bakış açıları ve algıları farklılık göstermiştir. Bazı ülkeler göç eden kişileri kendi ülkelerinin çıkarları merkezinde faydalı görmüştür ve insan kaynağı olarak görülen bu insanların ihtiyaçlarını göz ardı etmiştir. Gelişmiş ülkeler olarak nitelendirilen batı bloğu ülkeleri göçmenler ili ilgili seçimlerinde olabildiğince ön yargıyla yaklaşmışlardır. Göç eden kişileri çeşitli şekilde kategorize eden batı bloğu ülkeleri eğitim seviyesi yüksek kişilere yaklaşımı olumlu olurken,

bedensel güç gerektiren ağır işlerde kullanabilecekleri kişileri de tercih etmişlerdir. Batının tercihinde bulunmayan insan tipleri ise yaşlılar, çocuklar, ağır bedensel işlerde kullanamayacakları kişilerdir. Yaşam alanlarındaki huzursuzluktan kaçmak isteyen veya uzaklaşmak isteyen Suriye, Afganistan, Pakistan gibi birçok yabancı uyruklu şahıs batı ülkelerinde kendilerine çok fazla yer bulamazken Türkiye Cumhuriyeti bu konuda dünyaya örnek olabilecek duyarlılık göstermiştir (Erdoğan, 2018, s.1).

2.3.2.Sosyal Medya Kaynaklı Faktörler

Sosyal medya günümüzde insanların yaşamının odak noktası olmuş ve yaşamın büyük bir bölümünü etkisi altına almıştır. Bireylerin sosyal medyaya kolay erişimi göç edilebilecek yeni yerleşim alanı hakkında sosyal platformdaki bilgiye de ulaşılabilirliğini artırmıştır. Kolay bilgiye ulaşılabilirlik göç edebilecekler için motivasyonu artırıcı etken olmuştur. Dijital dünyanın bu çekiciliği bireylerin, grupların, toplumların hatta kuşakların göç edebilmesi için bilgi sahibi olabildiği kolaylaştırıcı faktör orasında yerini almıştır (Boztilki, 2023, s.158).

2.3.3. İklimsel Faktörler

Doğal alanların insanlar tarafından kontrolsüzce tahrip edilmesi, sanayinin çıkar odaklı kullanılması, sanayi atıkları için önlem alınmaması ve karbon emisyonunun tüm dünyayı kapsayacak şekilde artması küresel ısınmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küresel iklim değişimi sıcaklık değerlerinin artmasına neden olmuş ve artan sıcaklık kuraklığa dönüşmüştür. İklim değişikliğine bağlı olarak meydana gelen seller ise küresel iklim krizi içerisinde yerini almıştır (Ayas, 2022, s.44).

2.3.4 Küreselleşme

Kavram olarak küreselleşme ülkeler arasındaki dengeleri değiştirerek kalkınmışlık düzeyini eşit seviye getirebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ülkeler arasındaki kalkınmışlık düzeyinin azalmasıyla birlikte dünya refahının artabileceği görüşüne inanılmaktadır. Bazılarına göre ise bu yaklaşım günümüz modern sömürgecilik anlayışının farklı ifade edilmesi olarak tanımlanmıştır (Kurt, 2014, s.16). Küreselleşme karşısında yerellik kavramı güçsüzleşmiştir. Küreselleşme ile toplumsal alanda diğer kültürlerin değiştiği, ortadan kalktığı, baskın dünya kültürünün olduğu, geneli kapsayan kültürel değişiklikler hedeflenmektedir. Ülkelerin güvenlik sorunları, savaşlar ve iç çatışmaları bu ülke vatandaşlarının göç etmesinde etkili olmuştur ve küreselleşme ile göç dar bir alanda kalmayıp geneli etkilemiştir (Mavi, 2021, s.44).

Herhangi bir yaşantı -yaşayan ya da yaşanan olsun- meydana gelen etkisi kendisi dışında birilerini, diğerlerini, ötekini ve çevresini etkilemiştir. Bu etkileşimin hızı kontrol edilemeden, önüne geçilemeden daha da artarak devam etmiştir. Küreselleşme birtakım olguların yayılması, sınırları aşması, genişlemesi olarak algılanmıştır (Uzun, 2018, s.8-12). Bunun yanında küreselleşmenin etkisi ekonomik boyut dışında siyasal, kültürel, teknolojik vb. boyutlarıyla değil birçok farklı boyutla ifade edilmiştir. Küreselleşmenin geniş anlamda yapılan tanımlaması ise siyasi, ekonomik, kültürel, teknolojik vb. gelişmelerle ülkeler arasında maddi ve maddi olmayan değerlerin kendi ülkesi değerleri olmaktan çıkarak uluslararası platforma ulaşması, küçük ve yerel alanlardan çıkarak daha geniş daha evrensel alanlarda değer kazanması olarak tanımlanmıştır (Arvas, 2021, s.13).

2.3.5. Kültürel Faktörler

Göçün gerçekleşebilmesi için belirli bir kara sınırına ihtiyaç duyulmamış, kültürel bağlar, kültürel benzerlikler ya da aynı dine mensup olabilmek göçün yönünü belirlemiştir. Afganistan'dan gerçekleşen göç, sınır komşumuz Suriye'den Türkiye Cumhuriyeti istikametine gerçekleşen göç, benzer kültürel bağlar ve aynı dine mensup olmak gibi nedenlerle gerçekleşen göçlere örnek gösterilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bağlı bulunduğu uluslararası sözleşmelere bağlı olarak Türkiye'de düzenli göçmenler uluslararası korumu statüsünde yaşamlarını idame ettirmiştir ve bir üçüncü ülkede yaşama fırsatına olanak bulmuştur. Düzensiz göçmenler ise bu statülerden uzak, kayıtsız, yaşam olanakları daha yüksek seviyeye taşıyabilmek için ana kentlerimizde (İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya vb.) yaşamayı tercih etmiştir (Tümtaş, 2022, s.340).

2.3.6. Jeopolitik Faktörler

Sığınmacılar ve göçmenler Türkiye Cumhuriyeti'ni Avrupa kıtasına göç etmek için transit geçiş alanı görmüştür. Deniz yolu taşımacılığı ile kaçak yollarla Avrupa'ya göçmek isteyen insanlar, Ege denizi üzerinden gitmek isterken bir kısım ise kara yolunu tercih ederek yine Yunanistan sınırı üzerinden geçmek için çeşitli yollar tercih etmişlerdir. Avrupa Birliği Parlamentosunun kaçak yollarla sınırları geçmek isteyen sığınmacı ya da göçmenlere karşı katı ve olumsuz tutumu göç etmek isteyen birçok insanın Yunanistan sınırından dönmesine neden olmuştur. Bu katı ve olumsuz tutum neticesiyle can pazarının yaşandığı deniz ve kara sınırlarında başta Suriye, Afganistan, Irak vb. birçok ırktan insan yaşamını yitirmiş ve hayatı

tehlikeye girmiştir. Sığınmacılar ve göçmenler krizi ile mücadele etmek mecburiyetinde kalan Türkiye sorunların çözülmesi noktasından yalnız bırakılmıştır (Aksakal, 2022, s.672).

Türkiye Cumhuriyeti sosyal, siyasal, ideolojik, politik, kültürel, ekonomik sorunlar yaşayan Ortadoğu ülkeleri yine Doğu Akdeniz bloğu ülkeleri arasında kalmıştır. Benzer şekilde istikrarın sağlanamadığı Kafkasya’da ve Balkanlar’da yaşanan sorunlardan etkilenmiştir. Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan kıtalar arasında geçişler için köprü konumunda olan yatay yönlü nüfus geçişlerinin yaşandığı Türkiye’de dikey yönlü nüfus hareketliliği de yaşanmıştır (Canatan, 2015, s.30). Yine Türkiye Cumhuriyeti’nin jeopolitik konumu ülkenin transit göç için kullanılan bir ülke haline dönüşmesine yol açmıştır. Fakat son dönümde ülke çeşitli gerekçelerle transit göç güzergahı olmaktan çıkmıştır ve varış noktası haline gelmiştir. Türkiye çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde başlayan, devam eden savaşlar, çatışmalar ve kargaşa gibi toplumsal düzenin bozulduğu birçok gerekçe sonucunda göç eden kitlelere ev sahipliği yapmıştır (Öktem, 2018, s.52-54).

2.3.7. Savaşlar

Günümüzdeki savaşların beklentilerini çıkar odaklı yeni savaşlar karşılamıştır. Bu durum çıkar odaklı grupların yeni kaynakların üretilmesi için ortaya çıkardığı yöntemlerden herhangi bir tanesidir. Geliştirilen yöntem insan onuruna aykırı olmakla birlikte içerisinde şiddet, kaos, silahlı çatışma, can kaybı ile sonuçlanan unsurlar barındırmaktadır ve her şeyden önemlisi savaşlar kaynağını her yaştan insandan sağlamaktadır (Sağıroğlu, 2022, s.43-44).

Yaşadığımız zaman dilimini kapsayan yüzyıl, insanların yerleşim alanlarını isteyerek ya da zorunlu olarak değiştirdiği, göç ettiği ya da sürgün edildiği zamanı kapsamaktadır. Bu istem veya zorunluluk veyahut zorbalık yeni davranış ve tutumların oluşmasına neden olmuştur. Göçmenlerin tel örgülerin içerisinde tutuldukları, siyasal ve toplumsal baskıya maruz kaldıkları, yaşama tutunabilmeleri için gerekli olan temel ihtiyaçlarından uzak tutulduğu, duygusal herhangi bir bağın kurulmadığı, ötekileştirmenin yaşandığı günümüzde asimilasyon, entegrasyon, kültür, çok kültürlülük ve kültürün çeşitli türevleri oraya çıkmıştır (Gemici ve Çatal, 2019, s.52).

3. Yeniden Toplumsallaşma Göç ve Uyum

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında açıkça yer almasını rağmen kendini Türk olarak kabul etmeyen, kendini başka ırktan gören ve kendilerini farklı kültüre ait hissedenler bulunmaktadır. Anayasamız bu konuda ayrıştırıcı değil kapsayıcı özellik göstermiştir. Ayrıca

Türkiye Cumhuriyeti etnik gruplar, farklı dini inançlar ve farklı mezheplere bağlı insanların rahatlıkla bir arada yaşayabildiği çok kültürlü toplumsal yapıya sahip bir ülke özelliği göstermektedir (Karadağ, 2015, s.23). Yerleşik insanların içerisinde kendini farklı olarak anlamlandıranların yanında mülteciler ve sığınmacılar da yeni yerleşim yerinde ya da hedef ülkede yerele entegre olamamış, barınma ihtiyacını karşılayamamış ve bir belirsizlik içerisinde kalmış, kendi konumunu bulamamıştır (Hangartner, 2022, s.2).

3.1.Uyum (Adaptasyon)

Göçmenlerin ya da mültecilerin mevcut yaşam biçimlerini, sosyokültürel ve sosyoekonomik yapılarını, mensubu oldukları dini inancı anlayabilmek, değerlendirebilmek göç ile gelenlerin yerleşik topluma uyumlarını kolaylaştırabileceği gibi bu kişilerin topluma katkıları hakkında bilgi sahibi olunması da önem arz etmektedir. Göçle gelenlerin özelliklerinin doğru tahlil edilmesi onlara yönelik uygulanabilecek politikaların temellendirilmesine olanak sağlamıştır. Uygulanabilir ve doğru politik temellendirmenin yapılabilmesi göç edenlerin yerleşik topluma katkı sağlamasına vesile olmuştur (Sözer, 2019, s.425).

Göçmenlerin, mültecilerin ya da sığınmacıların uyumu genelden yerele, yerelden özele toplumsal bağlamda ülkelerin ve Türkiye'nin gündemini meşgul etmiş ve temel mesele halini almıştır (Danış ve Dikmen, 2022, s.27). Kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanıldığı günümüzde göç konusu ev sahibi ülkelerinin gündemini meşgul etmiştir. Kitle iletişim araçlarının gücü toplumun algısına tesir etmiştir ve ev sahibi ülkenin söylemlerinden uygulanabilecek politikalara kadar etkisini göstermiştir. Yeni bölgeye uyum sürecinde olan göçmenler karşılaştıkları sorunların yanında yeni yaşam alanlarındaki toplumun kültürüne, diline, ahlaki değerlerine, eğitim ve sağlık sistemlerine uyum sağlaması gerekmiştir. Ayrıca göçmenlerden aidiyet duygusunun gelişmesi, yerleşik toplumla kaynaşması, sosyal ve psikolojik uyum sağlanması, yerleşik kültüre dahil olması beklenmiştir (Kaya, 2019, s.1).

Uyum yalnızca göçmenler için önemli bir kavram olmamış daha çok çift yönlü bir etkileşimli bir süreç özelliği göstermiştir. Göç edenler kadar ev sahibi ülkeler uyum içerisinde aktif rol almıştır ve bu durum göç edenlerin sosyokültürel uyumu için önemli bir unsur olmuştur. Ev sahibi ülkelerin sahiplenici, kabul edici ve birleştirici uygulamaları aynı zamanda politikalarla desteklendiğinde daha işlevsel olmuştur. Uyum sürecinin etkili olabilmesi ev sahibi toplumların göçmenleri kabul edebilirliğine, arz ve taleplerinin anlaşılır, doğru, sonuca dönük analiz edebilirliğine bağlı olarak değişmiştir (Arı, 2022, s.55-56).

Göç edenlerin gittikleri ülkede kabul edilebilirliği tedirginliği olduğu kadar ev sahibi ülke vatandaşlarının kabul edebilirliği ve bu duruma hazır olması önem arz etmiştir. Kabul

edebilir olmayan ev sahibi yeni gelenler ya da gelebilecek olanlar hakkında olumsuz duygu ve düşünce geliştirmektedir. Türkiye, Suriye, Afganistan, Ukrayna ve Rusya ülkelerinden göç almaktadır ve önümüzdeki süreçte benzer ülkelerden ya da farklı ülkelere göç alması kaçınılmaz sonuç gibi görülmektedir. Devamlılığı olabilecek bu göçlere karşı yerleşik toplumun çatışmadan uzak yaşanabilir kültürel alanlarının oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Aksi durumda toplumsal ve siyasal alanda kullanılabilirliği yüksek olan bu konu, provokasyonlar ile siyasal ve toplumsal sorunlara neden olması kaçınılmaz bir gerçekliktir (Erdoğan, 2018, s.200-201).

3.2.Entegrasyon

Ülke vatandaşları kadar siyasi, sosyal, ekonomik vb. olanaklardan yararlanma, erişiyor olma, sahip olabilme ve bu olanakları kullanabilme entegrasyon kavramıyla bire bir örtüşmüştür (Erat ve Demirci, 2022, s.402).

Ekonomiye, siyasal ortama ve topluma etkileri nedeniyle göçmenlere yönelik yöneticiler tarafından ya da ev sahibi vatandaşlar tarafından ön yargıyla yaklaşmıştır ve bu ön yargı olumsuz tutumlara neden olmuştur. Yine sosyal medyanın etkin kullanıldığı günümüzde provokasyona açık olan konu kişi ve gruplar tarafından gündeme taşınmıştır. Ev sahibi göçmen karşıtları geliştirmiş oldukları tutumun sebebini göçmenlerden ararken benzer şekilde göçle gelenler geliştirdikleri tutumun sebebini ev sahibi ülkede aramıştır (Yeşildağ, 2022, s.26-27-28).

3.3Asimilasyon

Asimilasyon ev sahibi ülke içerisinde göçmenlerin kendi dilinden, kendi kültüründen, milli değerlerinden, gelenek ve göreneklerinden koparak ev sahibi ülkeyle birleşmesi ve bağdaşması ile negatif anlam kazanmıştır. Ayrıca yeni topluma uyum için göçle gelenlerin asimilasyonu kaçınılmaz olmuştur. Asimilasyon yeni yaşam alanında ev sahibi toplumun göçle gelen topluma kendi yaşam unsurlarını dayatması, direktmesi ve zorunla hale getirmesi ile gerçekleşmiştir. Bu durum göçmenlerin daralan yaşam alanları ile maddi ve maddi olmayan kültürel miraslarını, kendi yaşam standartlarını, kendi dillerini vb. birçok unsuru ev sahibi yaşam unsurlarına bağdaştırmasıyla ortaya çıkmıştır (Alkan Aykaç ve Karakaş, 2022, s.422-423). Ayrıca asimilasyon bütünleşmeyi de benzeşmeyi de kendi bünyesine dahil etmiştir (Taşçı ve Kara, 2019, s.281-282).

Göçmenlerin, mültecilerin, azınlık grupların ya da yabancı uyruklu şahısların asimile olma süreci ya da asimile etme süreci kültürel karşıtlık, çatışma ve kargaşa ile sonuçlanmıştır. Baskın kültürün etkisiyle getirilen yeni kültürün değişime uğraması ve başkalaşması diğer bir anlamda göçle gelenlerin kültürel değişimi olarak adlandırılmıştır (Koca, 2021, s.148).

3.4.Çok kültürlülük

Çok kültürlülük kavramı farklı kültürlerin ya da etnik grupların bir arada yaşam alanı bulduğu yerler olarak tanımlanmıştır. Bu kavram günümüzde ilk kullanım alanından daha ileri bir safhaya ilerlemiş siyasal anlamda tanımlanmasının yanı sıra toplumsal anlamda da tanımlanmıştır (Akıncı Çötök, 2010, s.10). Devam eden süreç içerisinde bireylerin farklı kültürler içerisinde yüzyıllar boyunca bir arada yaşama beceri ya da deneyimi olarak tariflendirilmiştir. Günümüzde bağdaşık toplum düzeninin artması, devletlerin ulus devlet modeline yön değiştirmesi, toplumlarda çok kültürlülük olarak yorumlanırken toplumsal yapı için sorun olabilecek çerçeve içerisinde anlamlandırılmıştır (Karaköse, 2022, s.40).

Ulus devlet anlayışı küreselleşme ile zayıflama sürecini girmiştir. Zayıflayan bu imajın yerini etnik kimliklerin birlikte yaşayabildiği farklı kültürlerin bir arada barınabildiği çok kültürlü yerler almıştır (İnan, 2012, s.50). Herhangi bir şart ya da koşul kabul etmeksizin toplumun içerisinde birebir varlığını sürdürebilen, herhangi bir önyargıyı içerisinde barındırmayan dini-etnik yapıların bir arada yaşadığı, farklı kültürel unsurların bir arada bulunduğu, derinlemesine hoş görünün kabul edildiği, kimlik tanımının sorun olmadan ve temellendirildiği ortak yaşam alanları oluşmuştur. Mevcut kültürel unsurlar ya da dini-etnik kitleler, toplumun küçük bir alanını oluşturmaktan çıkıp daha genel bir anlamın ifade bulduğu toplumsal yapı içerisinde daha aktif olunan aktör haline dönüşmüştür (Özel, 2012, s.70).

Uluslararası göç, kültürün gelişmesine çok kültürlü toplumsal yapının oluşmasına neden olmuştur. Bireylerde kendi veya başkası ya da öteki kişi kavramının oluşmasında etnik yapıların, mezhepsel farklılıkların ve göçün doğrudan katkısı olmuş, kendi ve öteki kavramı kişilerde, toplumlarda çatışmalara neden olmuştur. Kendi kavramını geliştiren baskın toplumsal gruplar, kendilerini diğer gruplardan üstün görmüş ve öteki toplumsal grupları geri kalmak ile itam etmiştir. Bu kavramlar karşısında çok kültürlülük kavramı ayrıştırmadan çok bütüncül ve daha kapsayıcı olarak görmek gereği hasıl olmuştur (Yıldız, 2020, s.5-12).

4.Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Göçler

Türkiye Cumhuriyeti'nde göçler tarihsel süreç içerisinde farklılık göstermiştir. Osmanlı Devleti döneminde meydana gelen göçler ekonomik ve sosyal çöküntülerin yanında kaybedilen topraklar nedeniyle vatanlarını terk eden Türk milleti evlatlarının yeni kurulan devlete göçleriyle sonuçlanmıştır. Daha sonra Cumhuriyetin ilk dönem göçleri gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında meydana gelen göçlerin nedeni, kaybedilen topraklarda azınlıklara yönelik yeni ulus devletlerin uyguladıkları politikalardan kaynaklanmıştır (Oğuz Uzuner, 2021, s.53).

Cumhuriyetin ilk dönemi göçleri düzenli/düzensiz göçler şeklinde kategorize edilmiştir. Türkiye'nin yasal prosedürü uyguladığı, kendi bilgisi ve kontrolünde Türk milleti evlatlarını kapsayan göçler düzenli göçler olarak sınıflandırılmıştır. Türkiye'ye yasal prosedürler dışında giriş yapanlar ya da yasal prosedürleri uyguladığı halde ilerleyen süreçle uygulamalarıyla yasadışına çıkan kişi veya kişiler düzensiz göçler olarak sınıflandırılmıştır. Yeni kurulan cumhuriyetin toplumsal yapısını Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklardan anavatana dönen her yönüyle Türk ve Türk kültürünün taşıyıcısı kitlelerin, grupların veya kişilerin anavatanda yeniden karışması, harmanlanması oluşturmuştur. Son dönem Osmanlı göçleri, Cumhuriyet göçleri ile devam etmiştir. "Büyük Mübadele" şeklinde adlandırılan Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen nüfus değişimi anayurda kitleler halinde göç edilmesine sebep olmuştur. Yine ilerleyen süreçte Türkiye, Balkan ülkelerinin uyguladığı baskıcı, tehditkar, zulmedici ve soykırımcı yaklaşımları nedeniyle ana vatana dönen Türk ve birçok milletin sığındığı bir ülke olmuştur (Adıgüzel, 2019, s.79).

19-20 Yüzyıl Göçleri

- Balkan Savaşları
- Hatay ve Kıbrıs Sorunları
- Milli Mücadele

2. Dünya Savaşı ve Sonrası

- Balkanlardan Göç
- Kafkasya Göçleri

Günümüzde

- Orda Doğu Göçleri
- Aysa Kıtası Göçleri
- Afrika Kıtası Göçleri

(Yüncü Yücel, 2018, s.1-240)

Şekil 2. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen göçler

Türkiye Cumhuriyeti 19. ve 20. yüzyıllarda savaşlar ve savaşların getirdiği acı sonuçlar neticesinde göç almıştır. Dış göçler başlığı altında Balkan Savaşları sonrasında, milli mücadele ile, Hatay ve Kıbrıs'ta yaşanan sorunlar nedeniyle gerçekleşen göçler şeklinde kategorize edilmiştir. Yine 2. Dünya Savaşı ile Türkiye'ye göçler devam etmiştir. Balkanlarda ve Kafkasya'da cereyan eden yine güç dengeleri göçe neden olmuştur. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'ne devam eden göçler, geneli itibarıyla geçmiş dönemlerde hüküm sürülen topraklarda meydana gelen savaş, Osmanlı Devleti'nin çekildiği yerler bir türlü huzura ulaşamamış demektir, çatışma, kaos gibi gerekçelerle vuku bulan göçlerden kaynaklanmıştır. Yine Ortadoğu göçleri bu tarz göçler içerisinde yer almıştır. Ayrıca Asya ve Afrika kıtalarında yaşanan askeri hareketlilik, savaş ve çatışmalar Türkiye'yi göçerler için bir konum noktası olmaya ve göç merkezi haline almaya itmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin göç merkezi haline gelmesinde birinci etken Türk misafir severliği, toplum yapısı ve toplum kimliğinin ön planda yer alması etkili olmuştur (Yüncü Yücel, 2018, s.209).

Ortadoğu bölgesi bazı sınır komşularımızı içerisine alan bölgenin adıdır. Ortadoğu coğrafyası dünyada meydana gelen değişimi kendi bölgesine taşıyamamış fakat dünya üzerinde meydana gelen değişimlerden en çok etkilenen yine kendisi olmuştur. Meydana gelen bu etkiler uzunca bir süre bölgede sükunetin sağlanmasına ve suların durulmasına engel olmuştur (Yıldırımçı, Sarıçoban ve Özkan, 2016, s.12)

Devletin veya devletlerin varlığı, devamlılığı etnik grupların dikkatlice izlenilmesi, analiz edilmesi, detaylandırılması ve kontrol edilmesi şeklinde devam etmiştir. Gruplar arasında meydana gelebilecek herhangi bir gerginlik ulus-devlet açısından tehlikeli olmuştur. Böyle bir durumda ulus-devlette oluşabilecek sorunların çözümü için yenileşmeye gidilmiş, değişim doğrultusunda grupların çatışması ya da marjinalleşmesinin önüne geçilmiştir. Sağlanan düzen ile toplumsal dengenin, istikrarın yakalanması bu yenilikler çerçevesinde meydana gelmiştir (Bakar, 2022, s.500).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu tarihten günümüze birçok ülkeden göç almıştır. Bu ülkeler Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Arnavutluk, Rusya, Çin, Kuzey Afrika, Irak, Suriye, Afganistan, Ukrayna ülkeleri olarak aşağıda sıralanmıştır (Ağanoğlu, 2023, s.59-276 ve Yüncü Yücel, 2018, s.1-240).

4.1.Yunanistan

Rum etelerinin Türklere karşı faaliyetleri Anadolu'da yaşamlarını idame ettiren Rum vatandaşlara sorun olarak yansımıştır. Yunanistan'a gitmek isteyen Rumlar limanlara yığılmış, yığılan bu gruplar gemilerle Yunanistan'a taşınmıştır. Önceleri mübadeleyi kabul etmeyen Yunanistan, Lozan Anlaşması'nda imzalanan mukavele ile Türkler ve Rumlar arasında nüfus değişimini -mübadele- kabul etmiştir. Mbadeleyle Yunanistan'a giden Rumlar Türkiye'de yer yer büyük boşluklara neden olabilirken kendi ülkelerinde nüfus yoğunluğuna neden olmuştur. Bu durum anavatana dönmemiş Türklere baskının artmasının nedeni olmuştur. Rumların Anadolu'dan ayrılması Türkler için Yunanistan'da ayrıca bir tehlike oluşturmuştur. Rum eşkıyaları Türkler üzerinde baskıyı artırmış ve huzursuzluk oluşturmuştur. Rumların bu tutumu Trklilerin, Yunanistan'da zlm gördüklerinin birebir göstergesi olmuştur.

4.2.Bulgaristan

Balkan lkeleri içerinde Bulgaristan, Trklilerin en fazla yaşadığı ülke özelliği göstermiştir. Bulgarların, Türklere uygulamış olduğu zlm, katliam, zorbalık vb. birçok eylem Trklilerin g etmesinin nedenleri arasında n önemlileri içerisinde yer almıştır. Yaşanan bu göçler Osmanlı Devleti akabinde mirasın devriyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti döneminde de devam etmiştir. Bulgaristan'dan Türkiye'ye glerin akıbetini ise ikili ilişiklerin seyri belirlemiştir. Zaman zaman artıp azalsa da göçler tarihi süreç içerisinde devam etmiştir. Bulgaristan krallığı döneminde yaşanan göçler az olsa da ikinci dünya savacı sürecinde artmıştır. Sosyalist rejimin kurulması ile baskıcı yönetim glerin artmasına neden olmuştur. Yaşanan olaylar göz önüne alındığında Bulgarlar tarafınca yapılan baskı, cebir, ötekileştirme, zorlama, insanların canına kast vb. birçok faaliyet Türklere karşı etnik temizlik olarak nitelendirilmiştir.

4.3.Yugoslavya

Tarihi süreç içerisinde Bosna Hersek'ten Türkiye Cumhuriyeti'ne göçler Sırp çetelerin yapmış olduğu katliam, yağma ve birçok ibadet hanenin yıkımı vb. gerekçelerle yaşanmıştır. Dünya savaşları nedeniyle binlerce Boşnak hayatını kaybetmiştir. Müslüman ocuklar din değişimi için zorlanmış ve kiliselere gtrlmştir. Yine Müslümanlar için kutsal olan camiler, ibadethaneler tahrip edilmiş ve çok sayıda cami yıkılmıştır. Sırp tarafından sistematik ve planlı uygulanan baskı ve cebir Boşnakları, Türkleri Bosna Hersek'ten atmak maksadıyla gerçekleştirilmiştir.

4.4.Romanya

Cumhuriyetin ilk yıllarında Romanya'dan göçler daha çok kişilerin veya grupların yetkililerden herhangi bir yardım almaksızın, kendi istekleri üzerine ve kendi yerleşim alanlarını seçme hakkına sahip olma şeklinde gerçekleşmiştir. Göç talebinde bulunan Türkler, Romanya'da sahip oldukları malı, mülkü satarak konsolosluklara müracaat etmişlerdir. İlerleyen süreç içerisinde göçler daha çok planlı ve hükümetin desteği ile gerçekleştirilmiştir. Zaman geçtikçe Türk aileler anavatana dönmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Malını mülkünü satmak isteyen birçok Türk aile alıcı bulamadığı için daha da mağdur olmuştur. Bir taraftan kitlesel göçün engellenmesi için çalışmalar sürerken yine de göçler devam etmiştir. Bir an önce ülkeyi terk etmek isteyen Türkler ulaşım aracını ve ulaşım bedelini kendileri karşılayarak suretiyle Türkiye'ye dönmeyi amaçlamıştır.

4.5.Arnautluk

Türkiye-Arnautluk arasında göçler daha çok kurulan ikili ilişkiler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Arnautluk devleti tarafından -Yugoslavya, Yunanistan- gibi diğer ülkelerden Türkiye'ye olan Arnaut göçünün engellenmesi, göçe karşı çıkılması doğrultusunda taleplerde bulunulması yönünde gerçekleşmiştir. İlerleyen süreç içerisinde göçmenlerin iade edilmesi de talep edilebilmiş, ülkelere dönmek isteyen Arnautlara müsaade edilmiştir. Ayrıca Türkiye'ye Arnaut göçleri gruplar ya da kitleler halinde gerçekleşmemiş daha çok Sırbistan gibi Yunanistan gibi ülkelerde yaşamını sürdürmüş Arnautlar kitleler halinde ülkelere göç etmiştir (Ağanoğlu, 2023, s.59-276).

4.6.Rusya

Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve Doğu Avrupa üzerinde sürmekte olan sosyalist sisteminin etkisini yitirmesi üzerine, bu ülkelerde yaşamını idame ettiren vatandaşların ekonomik kaygıları geçici olarak iş bulma umuduyla sonuçlanmıştır (Pusch ve Wilkoszweski, 2010, s.29). Ahıska Türkleri, Rusların aşırı milliyetçi tutum ve davranışları nedeniyle yeni yerleşim yeri aramaya ihtiyaç duymuşlar ve göç etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Yeni yerleşim yeri arayışında Ahıska Türkleri oturma izni aldıkları ABD'yi göç etmiştir. Türkiye'de çıkarılan kanunla Ahıska Türklerine, Türkiye yeni vatan olmuştur ve Türkiye'ye gelen ilk Ahıska Türkleri Iğdır iline yerleştirilmiştir. Ahıska Türklerinin Iğdır ilinde barınma, eğitim, sosyal vb. ihtiyaçları Türkiye tarafından karşılanmıştır. Devam eden göçlerde ise Ahıska

Türklerinin kendi imkanlarıyla Bursa, Ankara, Antalya'ya yerleştikleri görülmüştür (Yılmaz ve Mustafa, 2014, s.5-6). Yine Sovyet rejiminin baskıcı tutumu burada yaşamakta olan Türklerin göç etmesine neden olmuştur. Süreç içerisinde yaşanan savaşlar ve sonuçlarından batı bloğu ülkeler göçü kısıtlayan yasaları dolayısıyla çok etkilenmemiş fakat Türkiye Cumhuriyeti göç almaya devam etmiştir. Yine batı ülkeleri tarafınca işgücünü gidermek maksadıyla göç kabul edilmiştir.

4.7.Kuzey Afrika

Daha iyi bir yaşam beklentisinde olan Kuzey Afrika kökenli vatandaşlar bu amaç uğruna göç edebildikleri gibi bavul ticareti yapmak maksadıyla da Türkiye'ye yerleşmişlerdir.

4.8.Irak

Türk yöneticiler Irak'ta yaşanan çatışma, kargaşa, savaş ve kaos nedeniyle sınırların açılması konusunda tedbirli davranmıştır. Uluslararası baskılar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının akrabalık bağları gibi nedenler Iraklı mültecilere sınır kapılarımızın açılmasının gerekçesini oluşturmuştur (Demirhan İnliceliler, 2019, s.30) Yakın tarihte Iraktan, Türkiye'ye göçler ABD'nin Irak'ı işgal etmesi sonrasında meydana gelmiştir.

4.9.Suriye

Türkiye savaşta zulüm görenlere, haksızlığa uğrayanlara ve savaş mağdurlarına sınır kapılarını açacağını “açık kapı politikasını” politika olarak benimseyeceğini kamuoyuna duyurmuştur. Akabinde savaştan kaçan Suriyeliler Türkiye'ye kitleler halinde göç etmiştir (Demirhan İnliceliler, 2019, s.31). 2010-2011 yıllarında etkisini göstermeye başlayan Arap Baharı, Ortadoğu ülkeleri ve Arap ülkeleri üzerinde etkili olmuştur. Suriye de etkisini şiddetli bir şekilde gösteren Arap Baharı tüm ülkeyi yayılarak ülkede iç savaşa dönüşmüştür. Sivil halkın mağdur olduğu ülkede Rusya ve ABD gibi ülkeler savaşa müdahil olmuşlardır. Somut olmasa da Rusya'nın etkili olduğu yönetimde kargaşa, iç savaş, kaos günümüzde de devam etmektedir (Yalçın, 2021, s.34).

4.10.Afganistan

2001 yılında Afganlar tarafından yeni bir yapılanmaya gidilmesine rağmen göçlere engel olunamamış hatta günümüze yaklaştıkça daha da artmıştır. Afganistan'da iç güvenliğin

kötüleşmesi, bunun yanında ırkçılığın artması, ekonomik sıkıntıların baş göstermesi insanları başka çareler aramaya itmiştir. Ülkede yöneticilerin toplum üzerindeki baskısı artmış ve artan bu baskı ülkenin hemen hemen yer yerinde hissedilmeye başlamış binlerce insan mevcut baskından uzaklaşmak amacıyla komşu ülkelere sığınmıştır. İran, Pakistan, Özbekistan gibi çevre ülkelere sığınan Afganlar, Türkiye'ye kadar göç etmiştir. Kadınların toplumsal hayat içerisinde yerinin kısıtlı olması kadınları göçe iten önemli bir unsur olmuş, bu nedenle göç edenlerin önemli bir kısmı kadınlardan oluşmuştur (Sharaf Mansoor, 2022, s.9-13).

4.11.Ukrayna

Rusya ve Ukrayna savaşı iki cephede farklı anlamlar ifade etmiş, madalyonun yüzü farklılık göstermiştir. Ukrayna için savaş var olma savaşı olduğu gibi varlığını sürdürme hakkı olarak da görülmüştür. Ukrayna demokratik hakları, hoşgörülü yapısı ve çok kültürlü unsurları için savaşmıştır. Rusya için savaş varlığın rıza dışı, istemsiz ve hiyerarşik versiyonun temin edilmesi üzerine kurulmuştur. Rusya hakim olduğu bölgelerde kendi düşüncesi çerçevesinde neyin kötü neyin iyi neyin doğru neyin yanlış olduğu kararını almak istemiştir. Tarafların savaşma motivasyonları varoluşsal milliyetçilik ile temellendirilmiştir. Ülkeler dünya üzerinde kendi varlıklarını korumayı amaç edindikleri var olma savaşını vermişlerdir (Knott, 2023, s.46).

4.12.Çin

Türklere ve birçok milletten insana ev sahipliği yapan Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda Doğu bloğu ülkelerinden gelen göçmenlere de ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle Çin Halk Cumhuriyeti tarafından Doğu Türkistan bölgesinde yaşamakta olan Türklere yapılan zulüm neticesinde Doğu Türkistanlı Türkler, Türkiye'ye küçük gruplar halinde göçmek mecburiyetinde kalmışlardır (Yüncü Yücel, 2018, s.199-216). Bu zulme daha çok dikkat çekilmesi, odaklanması ve farkındalık oluşturulması gerekmektedir.

5.Göçün Etkileri

Savaşı, yoksulluğu, kaosu ve çevre kirliliğini önlemenin yolu küresel göçü doğru anlamaktan ve uygulanabilir çözüm üretmekten geçmektedir. Uygulanabilir çözümler herkes için çözülmesi gereken sorun olduğunda, değişim için harekete geçildiğinde konuyla ilgili ilerleme sağlanmıştır (Akman, 2007, s.30). Göçmenler geldikleri toplumu oluşturan öğeleri hedef ülke topraklarına taşırken bir taraftan da hedef ülke toplumun öğeleriyle tanışmış, var olan ve yeni öğrendiği toplumsal öğelerin bir parçası haline dönüşmüştür. Var olan kimlik belirli

bir toplumu temsil etmekten çıkmış kendi özelliğini içerisinde barındıran, kendine has özelliklere sahip, sınırları aşmış, uluslararası bir toplum olma özelliği kazanmış ve yeni bir kimlik tanımı ortaya çıkmıştır (İhlamur Öner, Naş Öner, 2012, s.412)

Çetiner'e (2020) göre orantısız ve kitlesel nüfus artışı barınma, konaklama, eğitim, sağlık vb. birçok hizmeti sosyoekonomik zorlukların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Yine

-Temel ihtiyaçların karşılanma zorunluluğu iç piyasada mal ve hizmetlere olan talebi arttırmıştır. Bu durum düşük gelirli vatandaşların elde edebilecekleri gelirin azalmasına neden olmuştur. Konut fiyatlarında yaşanan yukarı yönlü hareketlilik bu duruma örnek gösterilmiştir.

-Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri göçmenleri kabul ediş şekillerine, işgücü piyasasına katkılarına göre değişmiştir. Göçmenlerin eğitim seviyeleri, nitelikleri ya da vasıfları bu gerekçeye bağlı olmuştur. Türkiye'ye son dönemde göç eden mültecilerin, göçmenlerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu bilinmektedir. Göçmen ve mültecilerin eğitim seviyelerinin düşüklüğü Türkiye'yi eğitim seviyesi düşük, nitelik yönünden zayıf ve vasıflı işçi potansiyeli bakımından eksik bir nüfus ile karşı karşıya bırakmıştır.

-Transit göç için uğrak yeri olarak görülen Türkiye, Avrupa ülkelerinin katı göçmen politikaları sonucunda göçmen kaçakçılığı sorunuyla karşı karşıya kalmıştır ve sınır bölgelerinin güvenliği için ekstra önlem alma ihtiyacı duymuştur. Kaçak yollardan ülkeyi terk edemeyen göçmen ve mültecilerin güvenliğini sağlama gerekliliği ortaya çıkmıştır ve Türkiye Cumhuriyeti herhangi bir aksaklığa mahal vermeden ciddi ve ekstra tedbir alma ihtiyacı duymuştur.

-Mültecilerin güvencesiz işlerde çalışması güvencesiz iş sahalarının oluşmasına neden olabildiği gibi kayıt dışı sektörlerin gelişmesine imkan sağlamıştır. Çalışma bedeli olarak aldıkları ücretin düşüklüğü yerli vatandaşların alabilecekleri ücreti aşağı çekmiştir ve iş gücü piyasasının gerilemesine neden olmuştur.

-Göçmenlerin varlığı, göçün uzun ve zorlu bir süreç olması, göç üzerinden haksız kazanç elde etmek isteyen göçmen kaçakçıların iştahını kabartmış ve göçmen kaçakçılığı bir sektör haline dönüşmüştür. Aynı zamanda göçmen kaçakçılığı ile terör örgütleri haksız maddi kazanç sağlama fırsatı bulmuştur. Göçmenlerden elde edilebilecek herhangi bir maddi kazanç terör örgütlerinde finansal destek olarak karşılık bulmuştur (Çetiner, 2020, s.95-113).

Ayrıca göçmenlerin varış noktalarında yabancı olmaları terörizm ilişkisinin incelenmesi için önem arz etmiştir. Terörizm olası yabancı uyruklu şahıslar tarafından hedef ülke ya da kendi ülkelerinde muhtemel hedef ülke vatandaşlarına, hedef ülke kurumlarına ve muhtemel diğer yabancılara yönelik gerçekleştirilebilecek eylemler ve ev sahibi sakinler tarafından varış

noktası ülkeye yerleşen yabancı uyruklu şahıslara yönelik eylemler şeklinde kategorize edilmiştir (Helbling ve Meierrieks, 2022, s.979).

Yine yaşam kaygısı içinde olan bireyler zorunlu durumdan kurtulabilmek için barınma kamplarına sığınmışlardır. Barınma kamplarına sığınan bireylerin sayısı arttıkça kamp alanları göçmenler ya da barınanlar için risk oluşturmuştur. Özellikle sayının artmasıyla birlikte salgın hastalıkların ortaya çıkması ve yayılması bu riske örnek gösterilmiştir. Salgın hastalıklar ile birçok insan sığınma kamplarında hayatını kaybetmiştir. Yine ani ve kalabalık gruplar halinde yapılan göç, insanların temel ihtiyaçlarını giderebilmesi için gerekli koşulların sağlanmasına engel olmuştur (Atakishiyev, 2023, s.10-11).

Başka bir sonuca göre ise göç edenler bireyler varış noktalarında kendi ülkelerinde yaptıkları işlerden çok daha yüksekte ücrette çalışma fırsatı bulsalar bile varış noktalarında daha az ücretlere tabi olmuştur. Varış noktalarında cinsiyetçi yaklaşımlar kadınları erkeklere oranla daha çok etkilemiştir. Kadınlar az bir maaş karşılığında vasıflarına uygun olmayan nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmışlardır. Sosyal haklardan mahrum kalan bireyler cinsel tacizlere maruz kalabildikleri gibi ırkları nedeniyle de tacize uğramıştır. Yine göç hareketi herhangi bir cinsiyet ayrımı gözetmeksizin hedef bölgede bireyler için toplum içerisinde ayrımcılık ve statü kaybına neden olmuştur (Piper, 2005, s.1-2).

Bunların yanı sıra kişinin kendini gerçekleştirmesinde şüphesiz eğitim ve öğretimin katkısı kaçınılmaz bir gerçekliktir. Ülkelerin eğitim politikaları bireylerin eğitim kazanımlarını gerçekleştirmesini sağlamak görevini üstlenmiştir. Eğitim kazanımları yerli öğrenciler, yabancı öğrenciler ya da göçmen çocuklarında gidermesi gereken öncelikli davranışlardan olmuştur (Kaya ve Şahin, 2007, s.188)

6.Eğitim

Eğitim kavramı eğitim kuramcılarının kendi kuramları perspektifinde kendi görüşleri doğrultusunda tanımlanmıştır. Terim olarak eğitim kasıtlıdır ve sonuç olarak bireylerden istendik davranış beklemektedir (Aydın, 2022, s.6-8).

İnsanlık tarihinin başlangıcı ile eğitim tarihinin başlangıcı benzer doğrultuda ilerlemiştir, hatta özdeş kabul edilmiştir. Kişiler kendi çabalarıyla eğitim/öğretimi gerçekleştirebildikleri gibi bir başına öğrenmenin yeterli olmadığı zamanlarda çevrenin desteği ile ya da grup içerisinde eğitim/öğretimi gerçekleştirmiştir. Durağan bir yapısı olmayan eğitimin süreç içerisinde yığılarak ilerlemesi, zamanla daha ileri seviyeye gelmesi kaçınılmaz bir gerçeklik olmuştur. Bu gerçeklikler olumlu olabildiği gibi olumsuz sonuçlarla da neticelenmiştir. Her iki durumda da eğitim istendik davranışın oluşması koşulundan bağıntı

koparmadan süre gelmiştir. Oluşan bu zorluklar ile eğitim kendi sonu içerisinde yeni başlangıçlar üretilmesine olanak sağlamıştır (Çörtük ve Çörtük, 2023, s.153).

Ulaşılmak istenilen hedef davranışın öğrenciye istenilen seviyede ulaşabilmesi ve kazandırılabilmesi gerekli uyarıcıların tespit edilmesi, hazırlanması ve uygulanması eğitim kapsamına girmiştir (Sönmez, 2015, s.137). Başarılı ve yetkin bir birey yetiştirmek öz yapının geliştirilmesi ve özyapının eğitimi ile gerçekleştirilmiştir. Akademik başarı elde edilmesi programların insanı değer, tutum ve eğilimlerinin öz yapı gelişimi üzerine kurulması ve dayandırılmasıyla elde edilmiştir (Katılmış, Ekşi ve Öztürk, 2011, s.855).

Bireylerin kendini gerçekleştirmesi, bir şahsiyet kazanması, kendine ait olması eğitimin ulaşmak istenen hedeflerinden biridir. Bu hedefin eğitime aktarılmasın da eğitimcilerin mesleki yeterliliğe sahip olması gerekliliği ve bu süreci iyi yönetmeleri ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yine süreç içerisinde öğrencilerden bilimsel bakış açısına sahip olunması, eleştirel düşünebilmesi, neden sonuç bağı kurabilmesi, bilgiye ulaşmak için istekli olması şeklinde birçok davranış kazanmış olması beklenmiştir (Tuğrul, 2022, s.7-8).

Eğitim, bireyin kendi potansiyelini ortaya çıkarmayı amaç edinmiştir. İyi bir eğitim ile kendi potansiyelini ortaya çıkarabilen bireyler toplumun temelini oluşturmuştur. Sınırlı bir döneme ait olmayan eğitim insan hayatının tüm evrelerinde devam etmiştir ve bu özelliğiyle toplumsal yapının devamlılığını sağlamıştır. Toplumsal yapının sağlam olabilmesi iyi ve kaliteli bir eğitimle gerçekleşmiştir ve eğitimin kalitesini uzak hedeflerin güvenilirliği ve geçerliliği belirlemiştir. Eğitim, yetkin bir bireyin oluşabilmesi için belirli amaçlar doğrultusunda bireyleri biçimlendirmiştir. Yetkin bireyin oluşabilmesi bireyde kazanılan bilgi, değer, tutum ve becerinin istenilen seviyede olmasıyla yakından ilgi kurmuştur (Ayaz ve Saylık, 2023, s.1004).

İnsanların aileleri, akrabaları, sosyal çevresi, dolaylı ya da doğrudan kurduğu iletişim ağı, eğitim aldığı kurumlar ve bu kurumda görev almakta olan kurum yöneticileri, öğretmenler ve çalışanlar bireylerin eğitim alanlarını oluşturmuştur. Hemen hemen yer yerde gerçekleşebilen eğitim, kapsamlıdır ve bireylerin davranışlarını doğrudan etkilemiştir (Ballı, 2022, s.9).

Eğitim ile toplumsal düzen sağlanabildiği gibi kültürel değerlerin yaşatılması, yayılması, aktarılması ve birçok unsur eğitimin toplumlar üzerine bıraktığı etkilerden ortaya çıkmıştır. Bu etkiler modernleşme gibi günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeniliklerde de gerçekleşmiştir (Pehlevan Berber, 2023, s.127). Eğitim arzının karşılanabilmesi ve uygunluğu anayasa ile bağdaştırılsa da daha çok eğitim politikalarıyla ilişkilendirilmiştir. Eğitimin niteliğinin artması için gerekli olan talep ve arzın oluşması ihtiyaçların belirlenmesini

sağlamıştır. Bu ihtiyaçların planlı ve programlı olması, dengelenmesi ya da temellendirilmesi arz ve talebe bağlanmıştır (Kalender, 2023, s.8).

Eğitim hemen hemen her döneminde insan onuruyla örtüşmüştür. Eğitim bireylerin bu onuru eşit oranda yakalayabilmesi, sürdürebilmesi ve yaşayabilmesini ilke edinmiştir. Bu ilke doğrultusunda birey karşısına çıkabilecek tüm yoksunluklara, tüm risklere, tüm zorluk ve zorunluluklara rağmen kendi geleceğini inşa etme fırsatını bulmuştur. Bireyin kendini gerçekleştirebilmesinde kritik rol alan eğitim bireye sunulan eğitim hakkının kullanılabilmesiyle gerçekleşmiştir. Eğitim hakkının bireyler tarafından kullanılabilmesi devletin pozitif görev ve sorumlulukları içerisinde yer almıştır. Devletin eğitim alanında yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmesiyle küçük yaşlarda başlayan eğitim ve öğretim bireylerin tüm gelişim alanlarını eksiksiz tamamlayabilmesine olanak sunmuştur (Atatanır, 2023, s.51).

Eğitimdeki uzak hedeflerin gerçekleşebilmesi yine uzak hedefleri kazanmış öğretmenler aracılığıyla gerçekleşmiştir. İyi bir eğitim ile yetişmiş öğretmen uzak hedeflerin kazanılması için hali hazırda bulunan birinci elden kaynak özelliği göstermiştir. Nitelikli öğretmen yetiştirme görevini üniversiteler gerçekleştirmektedir. Üniversitelerde öğretmen yetiştirme görevinin kalitesini lisans programının yeterliliği, içeriği belirleyebildiği gibi benzer oranda teorilerin pratiğe aktarılması da belirleyici unsur olmuştur aynı zamanda öğretim elemanları faktörü kalitenin belirleyici önemli öğelerinden başlıcaları arasında yerini almıştır (Turan Güllaç, 2023, s.561).

Kocaağa'ya (2022) göre öğrencinin bilgiye ulaşmasında, bilgiyi anlamasında ve yordamasında öğretmenler rehber olmuştur. Öğrenciden beklenen davranış ise bilgiyi kendi kazanımları ölçüsünde elde etmesi, deneyimlemesi, elde ettiği kazanımları geliştirdiği tutum ve davranışlar ile daha ileri bir seviyeye taşımasıdır. Öğrenciden beklenen davranışın daha ileri seviyeye taşınması öğrenci profili dahilinde değişime neden olmuştur, değişen öğrenci profili öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını genişletmiştir.

Öğretmenlik mesleği yeterliliği, öğretmenlik mesleği başarısı yansıtıcı düşünce becerisinin gelişmişliği ile eş değer benzerlik göstermiştir. Yansıtıcı düşünce öğretmene ve öğretmen adayına mesleki gelişim sağlamıştır ve yansıtıcı düşüncesi gelişmiş bir öğretmenin mesleki başarısı da yüksek olmuştur. Kalıcı izli davranışların oluşmasında yalnızca teori etkili olmamış, teoriden uygulamaya geçebilmesi için program okuryazarlığı da başlı başına yeterli olmamıştır ancak yansıtıcı düşünce ile harmanlandığında programın uygulanabilirliği artmıştır. Etkili ve daha verimli uygulanabilir program yansıtıcı düşünceyle birlikte anlamlı bir bütün oluşturmuştur (Berkant ve Mansuroğlu, 2023, s.99).

Mesleki eğitim ve gelişim aracılığıyla yönetici ya da öğretmenlerden çağın gerektirdiği ihtiyaçları karşılaması ve mesleki gelişimlerini sağlaması beklenmiştir. Mesleki yeterliliğin, mesleki bilgi ve becerinin sağlanması iyi ve doğru yöneticiler tarafından mesleki eğitim ile gerçekleşmiştir. Eğitim ve geliştirme çalışanların motivasyonu artırdığı gibi ödüllendirme ile motivasyonunun sürekliliği sağlanmıştır ve çalışanların meslek verimliliğinde ve sosyal becerilerinde benzer oranda artış görülmüştür (Sezgin, 2022, s.1). Eğitim örgüsünün sağlanabilmesi eğitim kaynağını oluşturan insanın yetkin, yeterli ve doğru yönetilmesiyle gerçekleşmiştir. Üstlerin astlarını göstermiş oldukları olumlu tutum ve davranış çalışanların motivasyonunu sağlamış, verimi artırmış, uygun okul/sınıf iklimi oluşturmuştur ve bu olumlu iklim yeterliliği yetkin yöneticilerin doğru ve yerinde kararlarıyla gerçekleşmiştir. Yöneticilerin ilgili kuruma atanmalarında yeterliliğin sağlanması koşulu aranmış görevleri süresinde mesleki yeterliliğin ileri seviyeye taşınması beklenmiştir (Taşdemir, 2022, s.27). Yöneticilerin eğitim alanlarında oluşabilecek krizleri ya da kritikleri yönetmesi ve yönlendirmesi beklenmektedir. Okullarda meydana gelebilecek aksaklıkların giderilmesi yöneticilerin teknik becerileri tutum ve davranışlarıyla kontrol altında alınmıştır. Yine kurum içerisinde çalışanların bu kritikleri yönetmesi beklenmektedir (Berk, 2022, s.4).

Ayrıca Türkler eğitime bugün de olduğu gibi tarihin her döneminde önem vermişlerdir. Coğrafya farkı gözetmeksizin Türk devletleri ya da toplulukları çocukların eğitim ve öğretime devam etmelerini, sürdürmelerini sağlamıştır. Resmi, dini vb. özellikler aranmaksızın inşa edilen kurum ve kuruluşların beraberinde eğitim kurumları da inşa edilmiştir (Dündar, 2023, s.128).

7.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Eğitimi

Toplumlar program geliştirme süreçlerini kendi eğitim felsefelerine göre tasarlamıştır. İhtiyaçlar oranında şekillenen ve geliştirilen programlar toplumun ayrılmaz bir parçası olmuş, toplumu oluşturan tüm unsurlardan etkilenmiş ve bu etki kapsamında yenilenerek gelişmiştir (Erden, 2000, s.9). Ülkelerin siyasal, sosyal, ekonomi ve eğitim politikaları durağan değildir ve çağın gerektirdiği şekliyle yenilenmiş, gerekli ölçüde değişim göstermiştir. Bu değişimler ABD, İngiltere, Almaya ve birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de meydana gelmiştir (Çatak, 2015, s.70).

Programların kapsamı ve ulaşılmak istenilen hedefi yakından uzağa başka bir ifadeyle dünyanın geneline ulaşabilmek ve ulaşılan dünyanın geneli ile bütünleşmektir. Yakın çevremizde ya da dünya genelinde yaşanan herhangi bir olay özelden çok genel ile temas

halindedir ve geneli etkilemiştir. Bu genel etki ve ilişki bağına kurmak ancak bütünü anlamakla gerçekleşmiştir (Buldan, Aktürk ve Aytaç, 2005, s.176).

Sosyal bilgiler dersi zamanla sınırlarını aşarak Amerika Birleşik Devletleri dışında eğitim/öğretim alanlarında yer almaya başlamıştır. Daha sonra Kanada da eğitim ve öğretimde yer almaya başlamış ardından İngiltere, İrlanda, Danimarka, Finlandiya, Yeni Zelanda, Avusturalya vb. birçok ülkede kendine yer bulmuştur. Hızlı ve olabildiğince geniş alana yapılan Sosyal bilgiler eğitimi Türkiye’de de etkisini sürdürmüş ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Yeşilyurt, 2020, s.453).

Sosyal bilgiler eğitimi bireylerde analitik düşünme, eleştirel yaklaşım, değişime uyum sağlama, fikirlere ve iletişime açık olma gibi birçok kazanımın elde edilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda günümüzde sosyal bilgiler eğitimi değişime yönelik zorluklara hazırlıklı olmuş ve bu zorluklarla mücadele etmeye yakından ilgi göstermiştir (Aslamiah, Abbas ve Mutiani, 2021, s.84).

Uyum süreci eğitimin hangi kademesinde olursa olsun bireylerde benzer davranışlara ve benzer davranışların sonuçlarıyla örtüşmüştür. Uyum sürecinin nasıl bir program dahilinde yapılacağı, bu programda nelerin yer alacağı ve programın nasıl hazırlanacağı problemini ortaya çıkarmış, bu problem sorunun önemini de kapsamıştır. Öğrencinin uyum süreci içerisinde olabildiğince aktif olması öğrenme ortamlarını deneyimlemesi öğrenci programına katkı sağlamıştır (Akhan, Acar ve Güngör, 2018, s.177).

1960 yılları sosyal bilgiler kavramları için değişimin yaşandığı yıllar olarak kabul edilmiştir. Bu değişimin kaynağını ise sosyal bilim dallarının aktif olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programı bünyesinde sentezlenmesi örnek gösterilmiştir. Sosyal bilim dallarının sentezi ile kavramların daha işlevsel olması ve yöntemsel kazanımların uygulanabilirliği ile sağlanmıştır. Yeninin eskiye göre farkını ise araştırma-inceleme sürecinin daha aktif hale getirilmesi ve daha fazla önem verilmesi oluşturmuştur (Doğanay, 2008, s.79).

2005 yılı sonrası yapılandırmacı yaklaşım eğitim/öğretime girmiş ve Milli Eğitim Bakanlığınca yeni uygulamalara yeni düzenlemelere gidilmiş yeni sistem oluşturulmak amaçlanmıştır. Etkin vatandaşlık kültürünün inşası için yapılandırmacı yaklaşım benimsenirken etkin vatandaşlık için sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve eğitimi uygulamalarında sosyal bilim dallarının kullanılması fayda mülhaza edilmiştir. Bu bilim dalları coğrafya, tarih, antropoloji, arkeoloji vb. örnek olarak gösterilmiştir. Yararlanılan bilim dalları konularının anlatılması sosyal bilgiler dersinin anlaşılmasını da kolaylaştırmıştır (Temur, 2023, s.60-61).

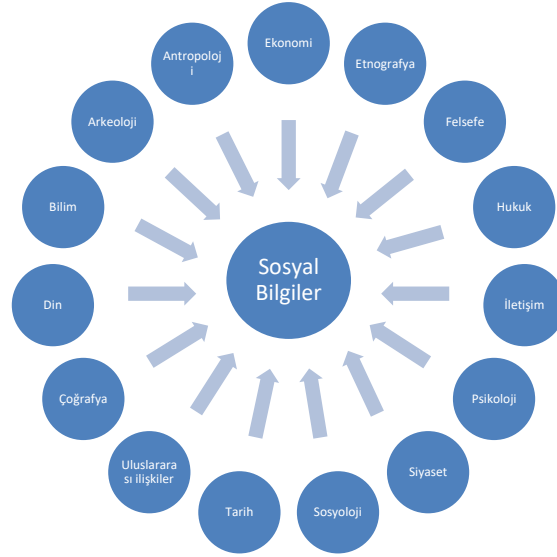
Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yıllara göre değişim sağlanmış, değişimler ile kazanımlar ve programı belirleyen unsurlar geliştirilmiştir. Yine 2017 yılında programda birçok

değişiklik yapılırken 2018 yılında mevcut programa bağlı kalınmıştır. Programlarda genel amaçlar, verilmek istenilen temel beceriler ve değerler, öğrencilere sağlanabilecek rehberlik hizmetleri vb. kavram/kazanımlara yer verilmiştir (Eker, 2020, s.88).

Kapsam olarak sosyal bilgiler dersi ülkelerin milli duygularını ve manevi değerlerini içermektedir. Milli duyguların ve manevi değerlerin bireylere aktarılabilmesi maddi ve maddi olmayan kültürel unsurların bireylerde oluşabilmesi sosyal bilgiler dersi ile sağlanmıştır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı içerisinde yer alabilecek okul dışı eğitim alanları tüm bu öğelerin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda tarih müzeleri, etnografya müzeleri, açık hava müzeleri vb. müzelere düzenlenebilecek geziler ile öğrenciler okul dışı öğrenme fırsatı yakalanmış benzer şekilde öğrencilerde milli ve manevi değerlerin oluşması sağlanmıştır (Sağlamgöncü, 2023, s.311). Okul dışı öğrenme ortamları sosyal bilgiler dersi öğretim programı hedef ve amaçlarının içeriğini bünyesinde barındırmış ve edinilen somut yaşantılar programın kapsamı içerisinde yer almıştır (Temur ve Topkaya, 2023, s.289).

Eğitim ve öğretim mekanları okul dışı öğrenmelerle belirli bir alandan çıkarak daha geniş alanlara yayılmıştır. Okul inceleme gezileri öğrencilere olabildiğince deneyim sağlamıştır ve bu deneyimler kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olmuştur. Geziler ile sosyal bilgiler dersi öğretim programı konuları içerisinde yer alan coğrafi yerler şelaleler, dereler, dağlar, ovarlar, bitki türleri vb. yerler tanınma fırsatı elde edilmiştir. Yine tarihi mekanlar antik kentler, tarihi camiler, tarihi evler vb. gibi tarihi alanların öğrenilmesi fırsatı da elde edilmiştir. Bu gezilerle öğrenciler çevrelerine karşı farkındalık düzeylerini artırma fırsatı bulmuştur (Demir, 2023, s.191).

Özgün değerlerin yüksekliği sosyal bilgiler dersi öğretim programında ve sosyal bilgiler eğitiminde önemli bir yer tutmuştur. Öğrencilerin becerilerinin geliştirilmesi umulurken özgünlüğünü geliştirerek üretici olmaları beklenilmiştir. Öğrencilerin becerilerini geliştirilmesi sınıf içi etkinliklerle sınırlı tutulmamış daha geniş alanlara yayılmayı hedeflemiştir. Sınıf içi alanları genişletilerek okul alanlarına okul alanlarından okul dışı eğitim/öğretim alanlarına geçilerek sosyal bilgiler dersi öğretim programı becerileri ve özgün değerleri desteklenmiştir (Yapıcı, 2010, s.355).

(Öztürk ve Dilek, 2005, s.21)

Şekil 3. Sosyal Bilgiler Disiplinleri

Sosyal bilgiler dersi öğretim programı her geçen yıl yenilenerek daha ileri seviyelerde kendine yer bulmuştur. Kapsamı genişlerken sosyal bilim disiplinleri programda yer bulmaya başlanmıştır. Eğitim/öğretimin hangi kademesinde yer alırsa alsın genel ve özel amaçlarıyla sosyal bilgiler dersi, disiplinler bir ders özelliği göstermiştir (Keçe ve Merey, 2011, s.31-32).

Eğitim/öğretimini tamamlayan öğretmen adayları lisans eğitimleri sonrasında sosyal bilgiler dersi öğretim programının hayata geçişini sağlamış, programın sahada ve pratikte birebir uygulayıcısı olmuştur (Sezer, İnel ve Gökalp, 2019, s.2). Derslerde en uygun yöntem ve tekniğin uygulanabilmesi, uygulanan yöntem ve tekniğin tüm sınıfa ulaşabilmesi sınıf mevcudunun en uygun sayıda olması ile gerçekleşmiştir. Devlet okullarında öğrenci sayılarının fazlalığı çeşitli aksaklıkların yaşanmasına neden olmuştur. Derslerin dönüt ve düzeltme aşamasında ve değerlendirme kısmında, öğretmenlerin mesleki yetersizlikleri ya da bilgi eksikleri tam öğrenmenin gerçekleşmesini etkilemiştir (Kan, 2023, s.464).

Eğitim ve öğretim sürecinde tüm branşlarda oluşabilecek sorunlar sosyal bilgiler dersleri branşı öğretmenlerinin de karşılaşılabileceği sorunlar içerisinde yer almıştır. Sorunların giderilebilmesi, çözümlerin üretilmesi, oluşabilecek sorunların etkilerinin asgari seviyeye indirilebilmesi sağlıklı eğitim ve öğretim için gereklilik arz etmiştir (Metin Göksu ve Taşyürek, 2023, s.276).

Öğretmen eğitimi son dönemlerde bilim insanlarının gündeminde yer almış ve eğitim ortamlarının birçok unsuru araştırılmış ve gözden geçirilmiştir. Öğretmen adaylarının eğilimleri, mesleki süreç içerisinde eğitimleri, alan deneyimlerinin doğası, eğitim alanlarına

ulaşabilirlikleri ve eğitim alanlarının eğitim ve öğretime uygunlukları vb. birçok konu araştırılmıştır (Valentiin, 2006, s.197).

Vatandaşlık kavramı milli olmaktan çıkmış küresel boyut kazanmış günümüz vatandaşlık kavramı haline gelen bu boyut evrensel değerlerle bütünleşmeyle daha ileri bir seviyeye taşınmıştır. Bu vesileyle öğrencilerin dünyanın tamamını anlaması, yorumlaması ve ait olması anlamı ölçüsünde önemli görülmüştür (Esemen, 2020, s.90). Sosyal bilgiler öğretmenlerinden ya da adaylarından küresel vatandaşlık konusunda yeterliliklerinin tam olması, bilgi ve duyarlılığının yüksek olması beklenmiştir. Vatandaşlık eğitimi konusunda istenilen ve hedeflenen yeterliliğin sağlanması, bilgi birikimin oluşturulması ve küresel vatandaş algısının gerçekleşebilmesi üniversitelerde konuya ilişkin yoğun program dahilinde eğitim programı kapsamı içerisine dahil edilmiştir (Kanar ve Bulut, 2023, s.151).

Sosyal bilgiler dersi konusu, alanı, kapsamı ile bireylerin toplumu anlamlandırması, toplumsal ilişkileri anlamlandırması, yaşanan ve yaşanabilecek olayları ve sorunları anlamlandırması yönleriyle toplumsal hayatın bir parçası olmuştur. Bu parça bireyin çevresi ve topluma uyumu, etkin bir vatandaş olabilmesi için önem arz etmiştir ve bu becerinin ortaya çıkabilmesi, gelişebilmesi, geliştirilebilmesi okuryazarlık becerilerinin kazandırılabilmesiyle gerçekleşmiştir (Sağlamgöncü, 2023, s.255).

Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı etkiler insan yaşam alanlarına doğrudan etki etmiş ve insan yaşamlarının değişmesine neden olmuştur. Toplumsal hayata yansıyan değişim sağlıktan eğitime, ticaretten turizme, ekonomiden tarıma varan birçok alanda sonuçlarını göstermiştir. Eğitimde meydana gelen teknolojik değişim ve gelişmeler öğrenmenin bireyselleşmesi şeklinde kendini göstermiş eğitim alanında destekleyici öğrenme alanlarının önemi üzerinde herhangi bir etkide bulanamamıştır (Demir ve Çakmak, 2023, s.37).

Uygun donatılarla uygun sınıf ikliminin oluşturulması, eğitimcilere kolaylık sağlamış öğrencilerin motivasyonunu artırarak aynı zamanda kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmeye olanak sunmuştur. Kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi için uygulama yapılabilecek, pratiğe dökülecek alanların eksikliği anlaşılmış ve bu eksikliğin giderilebilmesi için özel çalışma alanlarına ihtiyaç duyulmuştur (Kuru ve Kuş, 2023, s.334).

Gelişen ve değişen dünya koşullarına, dur durak bilmeden teknolojik gelişmelere eğitim ve öğretimin kayıtsız kalması mümkün olmamıştır. Eğitim ve öğretimin bu gelişmelerle doğru orantıda gelişmesi, çağın gereksinimlerinin yerine getirilmesi, öğrencinin teknolojik gelişmelerden uzak kalmaması güncel gelişmelerden haberdar ve birebirde aktif olması, deneyimlemesi önem arz etmiştir. Öğrencilerin bu deneyimlemeyi sağlayabilmesi sosyal

bilgiler dersi öğretim programının teknik ve teknolojik gelişimleri bünyesinde barındırmasıyla gerçekleşmiştir (Burak, 2023, s.415).

Teknolojik imkanlara ulaşma hızı ve seviyesi benzer özellik göstermeyen ülkelerimizde süre gelen zaman içerisinde eğitim ve öğretimdeki teknolojik imkanlara sahip olunma oranı hususunda sorunlar ortaya çıkarmıştır. Mevcut teknik altyapı eksikliği teknik alt yapının ulaşmadığı yerlerde, köy okullarında, mezralarda sorun olarak kendini göstermiştir. Bu sorunların toplamından bahisle teknik altyapı eksikliği eğitim esnasında öğrenci verimliliğini etkileyen en önemli unsurlar biri halini almıştır (Kavan, Kavan ve Kaçira, 2023, s.75).

Ayrıca eğitim ve öğretim sürecinde yapılan uygulamalar ve yapılan bu uygulamaların sonuçları alınan dönütlerle programlar hakkında bilgi alma fırsatı sunmuştur. Programların işlevselliği, kullanılabilirliği ve ilerleyen süreçlerde devam edilebilirliği programdan alınacak dönütlerle aracılığıyla gerçekleşmiştir (Oruç ve Altın, 2007, s.548)

7.1.Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları

Sosyal bilgiler öğretim programı kapsamında konumuz ile ilgili ders kazanımları 7. Sınıf kazanımları ve 7. Sınıf ders kitabı içerisinde yer almıştır.

“7. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.

7. Küresel Bağlantılar

SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.

Küresel iklim değişimi, doğal afetler, açlık, terör ve göç konuları ele alınacaktır.” (MEB, 2023, s.24-25)

7.2.Sosyal Bilgiler Ders Kitabı

“7. Sınıf Ders Kitabı

3. Ünite

3. Doğduğun Yer Mi, Doyduğun Yer Mi?

Göç Tanımı,

Göç çeşitlerini ve nedenlerini,

7. Ünite

4. Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyorum,

Göç Tanımı,”(MEB, 2023, s.112-113-232)

Tüm bunların yanında Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşanmakta olan göç hareketliliği Akdeniz ülkeleri içerisinde yer alan İtalya, İspanya ülkelerinin göç hareketliliği benzer özellik göstermiştir. Göç veren ülke konumunda yer alan Türkiye ve bu ülkeler süreç içerisinde göç alan ülke konumunda olmuş aynı zamanda göçmenlerin transit göç için kullandıkları güzergahlara dönüşmüştür. Bu göçler ülkelerin yaşam kalitesi yüksek olan şehirlerinde daha çok hissedilir olmuştur (İçduygu, 2012, s.3)

8.Antalya İli

Antalya ili Burdur, Isparta illeriyle Batı Akdeniz bölgesinde yer almaktadır, Teke, Taşeli platoları, Antalya ovası ve Göller bölgesi şehir sınırları içerisine yer almaktadır. Şehrin turizm bölgesi olması, alternatif turizm olanaklarının bulunması, gelişen bir şehir yapısına sahip olması göç almasına neden olmuştur (Yıldırım, 2018, s.154).

Kuruluşu eski çağlara kadar dayanan Antalya ili Roma, Bizans gibi imparatorluklara ev sahipliği yapmış Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğunu katiben Türkiye Cumhuriyeti Devletine kadar süre gelmiştir. Akdeniz sahil kenti olarak gelişen büyüyen Antalya coğrafyası günümüz de önemini yitirmeden varlığını korumuştur ve muhafaza etmiştir. (Uyar, 2022, s.1).

Büyük bir kısmı alüvyal ovalardan oluşan Antalya’da yoğun tarımsal faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Tarım arazisi olarak kullanılan verimli ovalar kıyı şeridinde Konyaaltı, Muratpaşa ilçeleri kıyı ovaları, diğer ovalara oranla daha iç kesimde Döşemealtı, Kepez ilçesi ovaları şeklinde sıralanmıştır. Şehir Yunan, Roma ve Türk medeniyetlerinin izlerini taşımaktadır. Tarihi yapıların dışında doğal güzelliğiyle de her dönemde ilgi görmüştür. Yoğun göçün ve yoğun şehirleşmenin yaşandığı Antalya ilinde sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim, ticaret gibi birçok alanda değişimler yaşanmıştır. Yapısal olarak birçok fonksiyonu içerisinde barındıran Antalya ili göç edenler için cazibe merkezi haline dönüşmüştür (Doğan, 2018, s.189-193).

Tarım, ticaret, turizm başlığı altında geçim kaynaklarını sıralayabildiğimiz Antalya ili son 20 yılda sanayide de ilerleme kat etmiştir. Organize sanayi bölgesiyle Akdeniz bölgesine ihtimam sağlayan şehir, bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Turizme ve tarıma sağladığı katkıların yanında hayvancılığın da gelişmiş olduğu şehirde hayvansal ürünlerin üretimi sektörel bazda önemli bir geçim kaynağı içersin de yer almıştır (Demirtaş, 2019, s.43).

Şehrin coğrafi özellikleri şehrin büyümesinde ve geniş alanlara yayılmasında etkili olmuştur. Engebesiz bir arazi yapısına sahip olan şehir, yerleşim alanı olarak kullanılmasına rahatlıkla olanak sunmuştur. Yerleşmek için herhangi bir sorun ile karşılaşılması çarpık ve

plansız kentleşmeyle sonuçlanmıştır. Şehirde göçün artmasıyla birlikte gecekonduların sayısı gün geçtikçe artmıştır. İmara açılan bölgelerde gecekondu artışı engellenememiş oluşan rantla birlikte sayıları daha da artmıştır. Mevcut soruna bağlı olarak gecekondu Antalya ili sorunu haline dönüşmüştür ve Antalya ilinde hava kirliliği, çevre kirliliği ve görüntü kirliliği gibi birçok sorunun meydana gelmesine zemin hazırlamıştır (Bademci, 2006, s.5).

Kentleşmenin yoğun olduğu yerlerde nüfus giderek artmış ve insanlar daha çok kapalı alanlarda yaşamak mecburiyetinde kalmıştır. Bu mecburiyetin sonucunda kişilerin zihinlerinde duygusal çelişkiler, karışıklıklar, içinden çıkılmaz psikolojik sorunlar meydana gelmiştir. Bireylerin, toplumların ruhsal ve bedensel sağlığı için deniz kıyılarının kullanışlı olması, işlevsel olması, toplumun tüm kesimlerine hitap etmesi ve yeni ihtiyaçlar hasıl oldukça ihtiyaçların giderilmesi rahat ve huzurlu yaşam alanlarının tercih edilmesinde etkili olmuştur. Kişilerin bedensel ve ruhsal sağlığı için önemli olabilen kıyılar sanayinin ağır koşullarından kentleşmenin kalabalığından kurtulabilme fırsatı sunmuştur. Kişilerin fizyolojisine ve psikolojisine iyi gelen kıyılar, toplumları oluşturan bireylerin daha üretken ve sağlıklı olmalarına olanak sunmuştur (Yıldırım ve Ortaçşme, 2021, s.13).

Akdeniz ve Ege kıyı kesimi yabancı uyruklu şahısların yerleşmek amacıyla tercih ettikleri yerler içerisinde önemli bir konuma sahiptir. Ege bölgesinde yer alan birçok ilde yabancılar yaşamaktadır. Yine Akdeniz Bölgesi içerisinde yer alan birçok kente yabancı uyruklu şahıslar yaşamaktadır. Özellikle Antalya ili merkez ve ilçeleri yabancıların yeni yaşam alanlarını oluşturmaktadır (Turan ve Polat, 2012, s.32).

Antalya kendine has özellikleriyle göç edenler için hedef kentlerden biri olmuştur. Antalya'nın almış olduğu teşvikler il bazında istihdamı arttırmış, kalkınmayla birlikte şehir göç için cazip hale gelmiştir. Gün geçtikte insanların yerleşmek için tercih ettiği kent Rusya ve Ukrayna arasındaki askeri hareketliliğin sonucunda yabancıların sayılarının artmasıyla sonuçlanmıştır. Askeri hareketlilikten uzak durmak isteyen, savaş içerisinde yer almak istemeyen yabancılar Antalya'ya göç etmiştir (Güngör, 2022, s.103-104).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023) verilerine göre 2021 yılı itibarıyla Türkiye'ye yapılan göçlerin il bazlı sıralaması İstanbul % 47,8 İstanbul'u takiben Antalya % 8,2 Ankara % 6,7 Bursa %2,7 Bursa ilini takiben Mersin %2,4 şeklinde gerçekleşmiştir. Yine Antalya ili nüfusu 2017 yılı itibarıyla 2 milyon 688 bin 4 kişiden meydana gelmektedir. Toplam nüfusun 1.336.302'ni kadın 1.351.702'ni erkek oluşturmaktadır.

Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2023) verilerine göre; Antalya ilinde kayıtlı 153 farklı ırktan oluşan yabancı uyruklu vatandaş bulunmaktadır. İl genelinde ise 89.669 şahıs ikamet etmektedir ve bu şahısların 17.029'u Konyaaltı ilçesinde yaşamaktadır. Antalya Valiliği

(2023) verilerine göre Antalya iline gelen yabancıların ilk beş sıralaması ise Rusya Federasyonu 9 bin 35, Almanya 8 bin 653, Kazakistan 5 bin 628, Ukrayna 5 bin 328, Kırgızistan 4 bin 975 şeklindedir.

Yine Antalya Valiliği (2023) verilerine göre; Antalya ili geneli eğitim kademesi (resmi/özel) toplam okul sayısı 1.666, derslik sayısı 21.645, öğretmen sayısı 33.225, öğrenci sayısı 466.507'dir. Bunun yanında eğitim kademesi ortaokul (Resmi okul), okul sayısı toplam 515, derslik sayısı 3.561, öğretmen sayısı 8.741, öğrenci sayısı 132.947'dir. Eğitim kademesi ortaokul (Özel okul), okul sayısı 93, derslik sayısı 1.207, öğretmen sayısı 1.861, öğrenci sayısı 13.762'dir

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023) verilerine göre Antalya'da okuma yazma bilmeyen kişi sayısı 19.396 ortaokullarda öğretmenlere düşen öğrenci sayısı 13 ilk ve ortaokul düzeyinde derslik başına düşen öğrenci sayısı 21 şeklinde sıralanmıştır.

8.1.Konyaaltı İlçesi

Konyaaltı ilçesi Antalya ilinin merkez ilçelerinden olup 3. büyük ilçesidir ve yeryüzü şeklinin olanakları doğrultusunda mahalle, cadde, sokak gibi yerleşim alanlarının konumları değişmektedir. Mahallerin, caddelerin, sokakların önemli yerlere yakınlığı (il merkezi, ilçe merkezi, sahil şeridi,) yerleşim alanlarının yaşam biçimlerini etkilemiştir. Bu farklılıklar yaşamlarını sürdüren ilçe sakinlerinin bireysel ve toplumsal faaliyet alanlarında değişikliklere neden olmuştur (Gürbüz, 2022, s.92).

Antalya ilinin ilçeleri içerisinde önemli bir konumunda yer alan ve önemi her geçen gün daha artan Konyaaltı ilçesi yeryüzü şekillerinin vermiş olduğu olanaklar çerçevesinde büyümektedir. Gün geçtikte büyüyen ilçede nüfus artışı da benzer hızda gerçekleşmiştir. Bu hızlı nüfus artışı çarpık kentleşmeye neden olmuş ve plansız, kontrolsüz şehirleşme yaşanmıştır (Akın, 2019, s.4).

İklim çeşitliliği doğrudan tabiatı, tabiat üzerinde yaşamını sürdüren canlıları etkilemiştir. Doğanın bir parçası olan tüm canlılar iklim çeşitliliğine bağlı olarak farklı özellikler göstermiştir. Her ne kadar doğaya müdahale edebilse de insan da iklimin bir parçası olarak yaşamaktadır. İnsanların yaşam tarzlarından yeme-içme tecrübelerine ve alışkanlıklarına, korunma, barınma ve muhafaza etme alışkanlıklarına akabinde meydana getirdikleri kültürel gelişmeler ve değişimlere kadar iklimin ve tabiatın etkisi olmuştur. İnsanlar konfor alanları dışına çıkmaya çalışsalar dahi bu durum iklim koşullarının insana vermiş olduğu olanaklar ve seçenekler dahilinde gerçekleşmiştir (Sancar, 2022, s.18). Dış dünya insanların yaşam alanlarını oluşturmuş ve dış dünyayı oluşturan (doğa, çevre, insan) kavramlar birbirinden

ayrılmaksızın bir bütünü meydana getirmiştir. İnsanlar olanakları çerçevesinde doğaya müdahale etseler de müdahale edilen kısımların korunması ve yarına kalabilirliğinin artırılması önem arz etmiştir (Demirezen ve Kaya, 2022, s. 241).

Tarım ürünlerinin ekiminden, dikimine ve hasatına kadar geçen süreyi ve tarımsal faaliyet alanını bölgedeki iklim koşulları doğrudan etkilemiştir. İklim koşullarındaki değişkenler hasatın verimini etkilemesi münasebetiyle tarımsal üretimde istikrar, süreklilik ve kalite üreticiler için önemli olmuştur. Akdeniz havzasının iklim koşulları üreticilerin yoğun tarımsal faaliyetlerde bulunmasına olanak sunmuştur (Aydoğmuş, 2019, s.14).

İnsanların temel ihtiyaçları içerisinde yer alan barınma ihtiyacı ya da yerleşim yeri ihtiyacı insanların bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek oranda gerçekleşmesiyle sağlanmıştır. Günümüz konut yapıları ya da barınma ihtiyacının karşılandığı yerler bireylerin fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşıladığı gibi sosyokültürel ihtiyaçlarını karşılayabilir özellikte olması gerekmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanabilmesi bireylerde yoksunluk duygusunun önlenmesi fizyolojik, psikolojik ve sosyokültürel ihtiyaçlarının da giderilmesi anlamına gelmektedir (Köse, 2019, s.1). Bireylerin yaşam biçimi zamanla toplumun tüm fertlerine yayılmıştır, oluşan yaşam biçimi toplumun ayrılmaz bir parçası halini dönüşmüştür ve bireylerin kendi karakteristik unsurlarını kazanmasına vesile olmuştur. Bu yeni kazanımlar toplumları ve toplumu oluşturan tüm bireylerin yaşam biçimlerini şekillendirmiştir (Acar, 2019, s.48)

T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı (2023) verilerine göre; ilçe nüfusu 182.111 kişi olup nüfusun 94.424'ünü kadınlar 87.688'ini erkekler oluşturmaktadır.

Yine T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı (2023) verilerine göre; *“İlçede, 5 Resmi, 11 Özel Anaokulu, 14 Resmi İlkokul, 13 Resmi Ortaokul, 5 İmam Hatip Ortaokulu, 14 Özel İlkokul, 14 Özel Ortaokul, 11 Resmi Lise, 10 Özel Lise, 1 Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi, 1 Turizm Eğitim Merkezi, 1 Halk Eğitimi Merkezi, 1 Rehberlik ve Araştırma Merkezi olmak üzere 101 okul/ kurum bulunmaktadır.”*

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2023) verilerine göre; Konyaaltı ilçesi öğretmen sayısı 2.851 öğrenci sayısı 31.235'tir. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2023) verilerine göre; Antalya'da yabancı uyruklu öğrenci sayısı 17.999 uluslararası koruma altında bulunan yabancı uyruklu öğrenci sayısı 8.085 geçici koruma altında bulunan (Suriye) yabancı uyruklu öğrenci sayısı 6.884'tür.

9.İlgili Literatür Çalışmaları

Emiroğlu Erol'un (2018) Antalya ilinde yaşamını idame ettirmekte olan Suriye uyruklu öğrencilerin eğitimi ve sorunları başlığı altında yapılan çalışmasında; Antalya ili merkez

ilçesinde faaliyet yürütmekte olan iki farklı okulda görev yapmakta olan yöneticiler, öğretmenler (Sınıf, Rehber, Türkçe vb.) yerleşik (Türk) veliler ve Suriyeli velilerin görüşleri alınarak sorun tespit edilmek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Çalışmada iki farklı okulda dil, iletişim, materyal gibi benzer sorunların yaşandığı tespit edilmiştir.

Alpaslan'ın (2019) Antalya ilinde yapmış olduğu Suriye uyruklu yabancı öğrenciler hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı çalışmada; Antalya ili merkez ilçelerinde (Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa) çalışmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınmış, Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada görüşme formu kullanılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada, uyum, dil, psikolojik vb. sorunların olduğu tespit edilmiştir.

Ak'ın (2020) Yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları hakkında yaptığı çalışmada; Akdeniz bölgesinde yabancı uyruklu ilköğrencilerinin yaşamış oldukları sorunlar araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin Türkçe öğrenme konusunda zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Atasözleri, sesteş kelimeleri öğrenmekte zorluk yaşadıkları belirlenmiş ayrıca öğrencilerin Türkçeyi kurslardan, öğretmenlerden ve çizgi filmlerden öğrendikleri tespit edilmiştir.

Güngör'ün (2015) Yabancı uyruklu öğrencilerle yaşanan sorunlar ile ilgili öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmada; Eskişehir ili ilkokullarında görev yapmakta olan öğretmen görüşleri alınmış, araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile yorumlanmıştır. Araştırmada dil, kültür farklılığı, disiplinsizlik vb. sorunlar tespit edilmiştir.

Delen'in (2018) İlkokullardaki yabancı uyruklu öğrenciler hakkında istenmeyen öğrenci davranışları başlığı altında yapılan çalışmada; Mardin ili Midyat ilçesinde yaşamını idame eden geçici koruma kapsamında eğitim ve öğretime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin istenmeyen davranışlarının araştırılması hedeflenen çalışmada, sıralı-açıklayıcı karma deseni kullanılmış, anket ve görüşme formu doğrultusunda veriler elde edilmiştir. Çalışmada önemli sorunlar (dil, iletişim, ailevi sorunları vb.) tespit edilmiştir.

Yurttutan'ın (2019) Göçmen öğrencilerin eğitim ve öğretim içerisinde sosyal becerileri hakkında yapılan çalışmada; Ankara ili Mamak ilçesinde faaliyet göstermekte olan ortaokullarda yapılan çalışma yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal beceri ve uyum süreçlerinin incelenmesini hedeflemiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılan araştırma nicel araştırma deseni kullanılarak geliştirilmiştir. Öğrencilerin beceri seviyelerinin orta düzeyde olduğu tespit

edilmiştir ayrıca Suriye uyruklu yabancı öğrencilerin sosyal beceri ve uyum süreçlerinin diğer öğrencilere oranla daha yüksek çıktığı belirlenmiştir.

Şener ve Başkan'ın (2021) Mülteci öğrencilerin sosyal bilgiler dersi kavramları hakkında algıları başlığı altında çalışmalarında; sosyal bilgiler dersi öğretim programı kapsamında sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan kavramlar hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri ve yabancı uyruklu mülteci konumunda öğrencilerin görüşlerinin incelendiği çalışmada, çalışma grubu 4 sınıf öğrencisi 13 mülteci öğrenciden 8 sınıf öğretmeninden oluşturulmuştur. Veriler görüşme formu aracılığıyla sağlanırken analiz kısmı içerik analizi ile sağlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler dersine yaklaşım olumlu olurken, olumlu görüş bildiren mülteci öğrenciler sosyal bilgiler dersini hayatı kolaylaştırdığını, ders aracılığıyla yeni bilgiler öğrendiklerini ifade ederken sosyal bilgiler dersi kavramlarına tutumları yakın olmayan mülteci öğrenciler ise günlük hayatla örtüşmeyen kavramları algılamakta zorlandıkları ve dil kaynaklı iletişim sorunları yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Çelik'in (2019) Yabancı uyruklu ve yerli öğrencilerin eğitim algılarının karşılaştırılması başlığı altında çalışmasında; Türk öğrencilerle yabancı öğrencilerin birbirleri hakkında algılarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemi fenomenoloji deseni kullanılmış veriler mülakat formu aracılığıyla toplanırken toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğrencilerin sayıları 20 yerli ve yabancı öğrenci olmak üzere eşit tutulmuştur. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler birbirlerine karşı ilişkilerini olumlu bulmuşlardır. Türk öğrencilerin derslere yaklaşımını yabancı öğrenciler ezberci ve yetersiz bulurken, yabancı öğrencilerin derslere yaklaşımı ise çalışkan ve ilgili bulunmuştur.

Arslan ve Fatih'in (2020) Göçmen ortaokul öğrencilerinin eğitim/öğretim görmekte iken süreç içerisinde yaşadıkları zorluklar başlığı altında çalışmalarında; Burdur ilinde ikamet etmekte olan 15 göçmen öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin öğrenme ortamlarında yaşamış oldukları sorunlara çözüm getirmek için yapılmış ve verilerin toplanması için görüşme formu uygulanmıştır. Çalışma bulgularına göre en önemli problemin Türkçe dili eksikliği ve aile içerisinde yaşanan sorunlar olduğu tespit edilmiş olup Türkiye'ye uyum sağladıkları öğrenme ortamlarındaki arkadaşlarıyla herhangi bir sorun yaşamadıkları sonucuna varılmıştır.

Çelik'in (2019) Sınıfında mevcut Suriye uyruklu yabancı öğrenciler hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşü başlığı altında çalışmasında; Geçici barınma merkezlerine yaşamını devam ettiren Suriye uyruklu mülteci öğrencilerin sorunları üzerine sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak çalışma gerçekleştirilmiş. Nitel araştırma yöntemi durum çalışma deseni kullanılan çalışmada elde edilen veriler içerik analiz uygulanarak bulgulara

ulaşılmıştır. Çalışmayla ilgili olarak mülteci öğrencilerin sorunları Türkçe dili yetersizliği, derse karşı duyarsızlık ve bunun getirdiği başarısızlık olarak sıralanmıştır. Yine yabancı öğrencilerin kendi kültürü ve Türk kültürü arasında farklılık, kendi bulunduğu duruma entegre olamama sorunları ana başlık altında değerlendirilmiştir.

Öztürk'ün (2018) Eğitim - öğretim hizmetleri çerçevesinde sosyal bilgiler öğretmenleri başlığı altında çalışmasında; Eğitim/öğretim hizmetlerinin mülteci öğrenciler bağlamında sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanan çalışmada nitel araştırma yöntemi durum çalışması deseni kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerine görüşme formu uygulamış elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Araştırma verilerinden elde edilen bulgulardan hareketle ders içeriğinin mülteci konumunda yabancı uyruklu öğrencilerin uyumu konusunda ihtiyacı karşılamadığı, yaşanan ve yaşanabilecek sorunların temelini Türkçe dili yetersizliğinin oluşturduğu, mülteci öğrencilerin kendileri daha kabul görebilmeleri için kendi maddi ve maddi olmayan kültürel unsurlara ait kavramlara yer verilmesinin bilhassa önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Sariahmetoğlu ve Kamer'in (2020) Karşılaşılan sorunlar bağlamında yabancı uyruklu öğrenciler başlığı altında çalışmalarında; ortaokulda eğitim ve öğretime devam eden öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar hakkında yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemi durum çalışması deseni kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular yorumlandığında yabancı uyruklu öğrencilerin yaşamını Türkiye'de devam etmekte istekli oldukları sonucu varılırken yine öğrencilerin Türkçe dili yetersizliği nedeniyle okul kayıt döneminde sorun yaşadıkları tercüman temin etmekte ve rehberlik hizmetinde sorun yaşadıkları tespit olunmuştur. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencileri zamanla kabullendikleri, eğitim ortamlarında herhangi bir ayırım ve haksızlığa uğramadıkları, yöneticilerle olumlu iletişim kurdukları, öğrencilerin zamanla derse uyumlarının arttığı ve maddi imkansızlıklarının okul ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Seçgin ve Erten Özalp'ın (2020) Sosyal bilgiler dersi bağlamında sığınmacı öğrencilerin sorunları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri başlığı altında çalışmalarında; sığınmacı öğrencilerin ve bu öğrencilerin öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde yaşamış oldukları sorunların belirlenmesi için yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemi olgubilim deseni kullanılmış ve Sivas ili merkezinde yürütülen çalışmada verilerin elde edilmesi için görüşme formu uygulanmış, elde edilen verilerin yorumlanması için betimsel analiz tercih edilmiştir. Elde edilen bulgularda sığınmacı öğrencilerin Türkçe dilini istenilen seviyede bilmedikleri bu nedenle ders karşı isteksiz ve ilgisiz davrandıkları sonucuna varılmış ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin sorun yaşayan sığınmacı öğrenciler için farklı bir ölçek hazırlamadıkları,

sınıfın bütünü için ölçek hazırladıkları sonucu varılmış fakat öğretmenler sığınmacı öğrencilerin dersi daha iyi anlamaları için daha anlayışlı oldukları, öğrencilerin diğer öğrencilerle kaynaşması için çaba sarf ettikleri, derse katılım için teşvik ettikleri, milli ve manevi kavramlarda oluşabilecek yanlış anlaşılmanın önüne geçilmesi için özen gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yer alan Türk tarihi konuları vb. konularda öğrenmeye isteksiz oldukları, öğrenmede güçlük çektikleri yapılan ölçütlerde ise başarısız oldukları sonucuna varılmıştır.

Kızıl ve Dönmez'in (2017) Sığınmacı konumunda yaşayan Suriye uyruklu yabancıların eğitiminin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde değerlendirilmesi başlığı altında çalışmalarında; Suriye uyruklu sığınmacıların sosyal bilgiler dersi eğitimi bağlamında yaşanan sorunların tespiti hakkında yapılan çalışmanın betimsel bir araştırma olduğu görülmektedir ve veriler belge incelemesi tekniği aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, sunulan eğitim hizmetlerinin Suriye uyruklu yabancıların kendi ülkelerinde almış oldukları eğitim hedeflerinin göz ardı edilmeden sunulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Suriye'nin eğitim hizmetlerinin Türkiye Cumhuriyeti eğitim hizmetlerinden farklı olduğu, kendi ideolojik yapılarına uygun eğitim hizmetleri verebildikleri örneğin Arap milliyetçiliğini kendi öğrencilerine benimsettikleri göz ardı edilmemesi gerektiği ve bu bağlamda çeşitli, gerekli önlemler alınması sonucuna varılmıştır.

Pehlivan Yılmaz'ın (2019) Sosyal bilgiler dersi kapsamında kültüre dayalı eğitim başlığı altında yaptığı çalışmasında; bu çalışmada sosyal bilgiler dersi işlenişi esnasında öğretmen/öğrenci, öğrenci/öğrenci arasında kültürel unsurların aktarımı, bu aktarım esnasında kültürel etkileşim sonucunda meydana gelen olumlu ya da olumsuz sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada desen olarak eylem araştırması deseni tercih edilerek veri analizi süreci veri toplama süreciyle birlikte hareket edilerek düzenlenmiştir. Verilerin analizi tümevarımsal yaklaşımla analiz edilerek araç olarak NVivo 12 programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre sosyal bilgiler dersi esnasında mülteci öğrencilerle öğretmen veya öğrenciler arasında kültürel etkileşimin gerçekleşebilmesini engelleyen çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar mülteci öğrencilerin dil sorunları, akran zorbalığı, öğretmen/öğrenci, öğrenci/öğrenci bağının kurulamaması ve iletişimsizlik, akademik başarısızlık vb. sorunlar şeklinde özetlenmiştir.

Akdovan'ın (2020) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mülteci öğrenciler hakkında görüşleri başlığı altında ortaokul öğrencilerin göçmen öğrenciler hakkında farkındalık düzeyleri üzerine yaptığı çalışmasında; Çalışma eğitim/öğretimin ikinci kademesinde yer alan öğrencilerin sığınmacı/mülteci konusu hakkında farkındalık düzeyleri ve bu farkındalık düzeyi

hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma Mersin ili Tarsus ilçesinde yürütülmüştür. Çalışmada araştırmacı nicel araştırma verilerini belirlemede kendisi tarafından geliştirilen “Mülteci Farkındalık Ölçeği” adlı ölçek ile nitel araştırma verilerini ise görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin farkındalık düzeyleri sınıf kademesini göre ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiş, ebeveynlerin okur yazarlık seviyesi mülteci öğrencilerin varlığı konusunda farkındalık tespit edilememiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre ise sosyal bilgiler dersinin diğer derslere oranla öğrencilerin farkındalık seviyesini arttırdığı tespit olunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında yöntem ile araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi ve geçerlilik ve güvenirlik hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla kuramsal boyutun oluşturulması için konuyla ilgili alan yazın taranarak araştırma, makale, tez, kitap, dergi vb. incelenmiş ve araştırma verileri temellendirmek maksadıyla nitel araştırma yöntemi, olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmesinde başlıca gerekçeler araştırmalarda bireylerin tecrübelerinin, duyuşsal ve zihinsel süreçlerinin tespit edilmesi yer almıştır. Çalışma sırasında kişilerin duygu ve düşüncelerinden, yaşantılarından, yaşantıları sonrası deneyimlerinden anlamlı bir bütün oluşturulması için nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır (Ekiz, 2003, s.25). Nitel araştırma ile elde edilmekte olan veriler aracılığıyla, araştırmaya katılan katılımcıların zihinlerinde oluşan verilerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, açıklanması sağlanmıştır (Ertong, 2018, s. 23).

Nitel araştırmalar araştırma konusu olacak bireylerin veya grupların belirlenmesinde önemli bir konuma sahiptir (Neuman, 2013, s.320). Grupların veya bireylerin bireysel bazda ya da kitlesel yaşantılarının yorumlanmasında ve anlamlandırılmasında kullanılmıştır (Creswell, 2018, s.77). Nitel araştırma ile geniş katılımcılara ihtiyaç duyulmadan, daha az katılımcının olduğu araştırmalarda da konu ile ilgili derinlemesine araştırma yapılarak daha detaylı çalışma yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.28). Nitel araştırmalarla örneklem olayların veya olgularının olağan akışından ya da tesadüf olmaktan uzaklaşmış ve yapılan nitel çalışmalarla nesnel sonuçlara ulaşılmıştır (Neuman, 2013, s.320). Nitel yöntemler kullanılmasıyla konu bir bütün olarak ele alınırken, bütünü oluşturan parçaların derinlemesine incelenmesi sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 29).

Fenomenoloji bireylerin yaşantıları sonucunda edindikleri bilgileri, deneyimleri ve tecrübeleri kaynak olarak kullanmıştır. Araştırmaya bireylerin yaşantıları kaynak oluştururken bireyin çevreye karşı algısı, bilgisi ve kattığı anlam ile var olan yaşantıların yeniden türetilmesi, anlamlandırılması amaçlanmıştır. Buradaki amaç yaşantılar ve tecrübelerden yola çıkarak

tanımlama yapmaktır (Creswell, 2007). Büyüköztürk ve diğerleri 'ne (2014) göre fenomenoloji kanıtlanabilir sonuçlarıyla, algı ve deneyimleriyle birey veya gruplar için kaynak oluşturmıştır.

3.2.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu **2022-2023** eğitim-öğretim yılı Antalya ili merkez Konyaaltı ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı **(8)** devlet okulu **(7)** özel okul toplam **(15)** ortaokulda görev yapmakta olan **(38)** sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 1- Araştırmaya Katılan Öğretmenler ile İlgili Değişkenler

Katılımcı Öğretmenler	Eğitim Durumu	Kurum Durumu	Cinsiyeti	Mesleki Kıdemi	Kurum Unvanı	Derse Girilen Sınıflar	Öğrenci Yaş Grubu	Öğrencinin Cinsiyeti		Öğrenci sayısı
Kız	Erkek									
(SBÖD01)	Lisans	Kamu	Erkek	17	Müdür Yardımcısı	7	12-13	1	1	2
(SBÖD02)	Lisans	Kamu	Erkek	10	Öğretmen	6 -7 -8	12-13.13-14	3	5	8
(SBÖD03)	Lisans	Kamu	Erkek	30	Öğretmen	6 -7	11-12	1	1	2
(SBÖD04)	Lisans	Kamu	Kadın	22	Öğretmen	6-7-8	11-12.12-12 .13-14			
(SBÖD05)	Lisans	Kamu	Kadın	20	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-12 .13-14		1	1
(SBÖD06)	Lisans	Kamu	Kadın	38	Öğretmen	7-8	13-14	1	1	2
(SBÖD07)	Lisans	Kamu	Kadın	24	Öğretmen	5-6-8	11-12.12-13	1		1
(SBÖÖ08)	Lisans	Özel	Erkek	10	Öğretmen	6	12.13			14
(SBÖÖ09)	Lisans	Özel	Erkek	13	Öğretmen	8	12-13.13-14			
(SBÖÖ010)	Lisans	Özel	Erkek	6	Öğretmen	5-7	12-13.13-14	4	6	10
(SBÖÖ011)	Lisans	Kamu	Erkek	29	Öğretmen	5-6-7	11-12.12-12 .13-14			
(SBÖÖ012)	Lisans	Kamu	Kadın	18	Müdür Yardımcısı	7-8	12-13.13-14	2	2	4
(SBÖÖ013)	Lisans	Kamu	Erkek	27	Müdür Yardımcısı	7-8	12-13.13-14			
(SBÖD014)	Lisans	Kamu	Erkek	23	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	5	4	9
(SBÖD015)	Lisans	Kamu	Kadın	29	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	5	5	10
(SBÖD016)	Yüksek Lisans	Özel	Erkek	4	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	8	2	10
(SBÖD017)	Lisans	Kamu	Erkek	26	Öğretmen	8	14+	12	10	22
(SBÖD018)	Yüksek Lisans	Kamu	Kadın	29	Öğretmen	5-6	12-13	7	12	19
(SBÖD019)	Lisans	Kamu	Kadın	29	Öğretmen	6-7-8	11-12.12-13. 13-14	8	6	14
(SBÖD020)	Lisans	Kamu	Kadın	25	Öğretmen	8	13-14	5	4	9
(SBÖD021)	Lisans	Kamu	Kadın	17	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	8	11	19
(SBÖD022)	Yüksek Lisans	Özel	Erkek	18	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	6	3	9
(SBÖD023)	Lisans	Özel	Erkek	10	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13 13-14.14+	50	30	80
(SBÖD024)	Lisans	Özel	Erkek	20	Öğretmen	7-8	12-13.13-14	2		2
(SBÖD025)	Yüksek Lisans	Özel	Kadın	14	Öğretmen	5-6-7	11-12.12-13	6	4	10
(SBÖD026)	Yüksek Lisans	Kamu	Kadın	26	Müdür	5	11-12	2	3	5
(SBÖD027)	Lisans	Kamu	Erkek	24	Öğretmen	6-7	11-12.12-13			
(SBÖD028)	Lisans	Özel	Kadın	12	Öğretmen	7-8	11-12.12-13	4	5	9
(SBÖD029)	Lisans	Özel	Kadın	9	Öğretmen	5-6	11 12 12 13	6	7	13
(SBÖD030)	Lisans	Kamu	Erkek	22	Öğretmen	5-7	11-12.12-13	40	40	80
(SBÖD031)	Lisans	Kamu	Erkek	22	Öğretmen	5-8	11-12.13-14	15	17	32

(SBÖDO32)	Lisans	Kamu	Erkek	22	Öğretmen	6-8	12-13.14+	30	30	60
(SBÖDO33)	Yüksek Lisans	Kamu	Kadın	24	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13.13-14	4	6	10
(SBÖDO34)	Lisans	Kamu	Kadın	7	Ücretli Öğretmen	5-6-7	11-12.12-13			
(SBÖDO35)	Lisans	Özel	Kadın	11	Öğretmen	5-6	11-12	10	15	25
(SBÖDO36)	Lisans	Özel	Erkek	12	Öğretmen	7-8	12-13	10	6	16
(SBÖDO37)	Yüksek Lisans	Kamu	Erkek	8	Ücretli Öğretmen	6-7	11-12.12-13			
(SBÖDO38)	Lisans	Kamu	Kadın	12	Öğretmen	5-6-7-8	11-12.12-13			
Toplam	7. Yüksek Lisans	26 Devlet Okulu	18 Kadın	4-38	1 Müdür 3 Müdür Yrd. 32 Öğretmen 2 Ücretli Öğretmen	5-8	11-12.12-13 13-14.14+	256	237	493
	31 Lisans	12 Özel Okul	20 Erkek							

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunu (1) müdür (3) müdür yardımcısı (32) öğretmen (2) ücretli öğretmen oluşurken (18) kadın (20) erkek çalışmaya katılmış (7) öğretmenin yüksek lisans yapmış/yapmaktadır olduğu ve çalışmaya katılanların (4) ile (38) yılları arasında kıdemlerinin değiştiği görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları içinde yer alan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları nitel araştırma kapsamı içerisinde bulunmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile meydana getirilecek cevaplar derinlemesine verilebilecek cevaplar olduğu gibi basit cevaplar da seçenekler arasında bulunmaktadır aynı zamanda görüşme formu ile basitlik ve derinlik her iki seçenekte de bir arada yer almıştır. Görüşmelerle bireyler kendilerini istediği oranda ifade etme olanağı bulurken derinlemesine bilgi aktarımı da sağlanmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak ve Demirel, 2009, s.8).

Açık uçlu soruların tercih edilmesinde araştırma katılımcılarının sorulara istedikleri ölçüde cevap vermesi hedeflenmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün ve Demirel, 2016, s.127).

Araştırma kapsamında veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilen konuya elverişli, açık ve anlaşılır “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” olarak düzenlenmiştir. Görüşme Formu, sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulmak üzere alanında uzman kişilerin görüşü alınması amacıyla ilgili literatür taranarak problem cümlesine ve alt problemlere uygun soru havuzu oluşturularak toplanmıştır. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapmakta olan (2) öğretim üyesi (1) araştırma görevlisi (4) doktora öğrencisinin görüş ve önerileri doğrultusunda form yeniden düzenlenmiştir. Form içerisinde göç, yabancı uyruklu

öğrenciler, öğretmen sorunları vb. kavramlar çalışmanın kapsamı doğrultusunda uygun şekilde yer almıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Çalışma Antalya ili Konyaaltı ilçesinde faaliyet göstermekte olan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda yürütülmeyi amaçlamıştır. Bu gerekçe ile Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığıyla gerekli izin alınmak üzere İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuru yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır.

Gerekli izinlerin alınması ardından okul yöneticileri ile görüşülmesi akabinde sosyal bilgiler öğretmenler ile görüşülmüş, görüşmeler gönüllülük esası gözetilerek yapılmış herhangi bir baskı veya zorlama yapılmamıştır. Görüşme öncesinde araştırmanın amacı, kapsamı ve içeriği hakkında genel bilgiler verilmesi ardından öğretmenlerle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca araştırmanın bilimsel maksatla yapıldığı, kişisel bilgilerin gizli kalacağı bildirilmiş. Gizliliğe sirayet etmek ve araştırmayı daha işlevsel hale getirmek amacıyla katılımcılara Sosyal Bilgiler Öğretmeni Kadın/Erkek Devlet/Özel Okulu 1 (SBÖKDO1, SBÖEDO2) şeklinde kollar verilmiştir.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri, betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz çeşitli tekniklerle toplanan verilerin belirlenmiş benzerliklerine göre özetlenmesini ve yorumlanmasını kapsayan analiz türüdür. Araştırmacı, elde edilen birey görüşlerini vurgulamak için doğrudan alıntı yapılmaktadır. Buradaki amaç bulguların özetlenerek ve yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.7).

Betimsel analiz ile olay ve olgular üzerinde genel bilgiler edinilebileceği gibi özet bilgilere de ulaşılmıştır. Özet bilgilere ulaşılabilirlik yöntem olarak betimsel analizin tercih edilmesinde önemli bir unsur olduğunu göstermiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s.2). Yine betimsel analizle vasıtasıyla olay ve olgular hakkında tanıtıcı, açıklayıcı bulgulara ulaşılmıştır. Edinilen tanıtıcı ve açıklayıcı bulgular bu vesileyle değerlendirilmiştir (Altunışık ve Diğerleri, 2010, s.322). Görüşme formu ile elde edilen veriler araştırma problemi ve alt problemleri çerçevesinde düzenlenmiş veriler frekans ve sayısal değerler çerçevesinde sıralanmıştır.

3.6.Geçerlik ve Güvenirlik

Alanyazıda literatür için yeni ve farklı çözümler getirmek nitel araştırmaların güvenilirliği ile değerlendirilmiştir. Güvenirlik ve geçerlilik araştırmanın sonuçları ile ilgilenirken sonuçların doğruluğu ve tutarlılığı konusunda birbirinden ayrılmıştır. Güvenirlik sonuçların doğruluğu ile ilgilenirken geçerlilik ise sonuçların tutarlılığına ve sonuçların tekrar edilebilirliğine odaklanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Elde edilmesi istenilen verilerin çalışmaya uygun yöntemler aracılığıyla toplanması ve elde edilen verilerin çalışma kurallarına uygun sistemli bir şekilde analiz edilmesi ve yorumlanması gerekmiştir (Patton, 2002). Analiz süreci elde edilen verilerin teyidi ve doğruluğunun onanması bulguların teyit edilmesi ve onanması ile gerçekleşmiştir (Creswell, 2017).

Araştırma kapsamında alan yazın taranmış, sosyal bilgiler alanında uzman (2) akademisyenin görüşleri alınmış ve geri bildirimler doğrultusunda görüşme formları hazırlanmıştır. Geçerliliği sağlamak maksadıyla araştırma süresinde görüşme formları sorularında çeşitlik sağlanmıştır. Yine geçerlik ve güvenirlik kapsamında gerek yöneticilere gerekse çalışmaya katılanlara çalışma ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmış, elde edilen bilgilerin amacı dışında kullanılmayacağı yalnızca çalışma koşullarına bağlı kalınacağı bilgisi verilmiştir. Elde edilen verilerin toplanması hususunda dikkatli olunmuş, elde edilen veriler yazıya aktarılmış, sağlanan ilerlemede uzman görüşleri alınmış, verilerin yorumlanması ve çözümlenmesi uyarınca uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma bulgularına araştırma verilerinin analizi akabinde ulaşılmış ve çalışmada katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda herhangi bir değişiklik yapılmadan en doğru kısımları alıntı yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın alt problemlerine ilişkin ölçme araçları ile elde edilen bulgular tablolar halinde sıralanmıştır.

4.1-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 1-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Dil Sorunu,	17
	Dil Kaynaklı İletişim Sorunu,	8
	Alfabe Kaynaklı Sorun,	1
	Türkçe Kullanmaya İstek Düzeyi,	1
	Akademik Başarısızlık ve İlgi Düşüklüğü,	1
	Sosyal Bilgiler Dersi Konularının Anlaşılamaması,	1
	Sınıf Disiplinin Bozulması,	1
	Dil Öğrenme Hızı,	1
Toplam:		31

Tablo 1’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Dil Sorunu (17), Dil Kaynaklı İletişim Sorunu (8) ve Alfabe Kaynaklı Sorun (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin Türkçe bilmedikleri için iletişime geçmediklerini, kendi dilini kullanan öğrencilerle iletişim kurduklarını ve sınıf disiplinini bozduklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “dil kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO3) *Dil Sorunu Yaşıyorlar,*

(SBÖEDO14) *Dil Yetersizliği,*

(SBÖEDO37) *Türkçe Bilmemeleri,*

(SBÖKDO4) *Türkçe Yeterliliği Olmayan Öğrenciler Genellikle İngilizce Konuşarak İletişim Kurmaktalar,*

(SBÖKDO15) *Dil Öğrenmeden Sınıfı Alındıkları İçin İletişim Sorunu Yaşıyorlar,*
 (SBÖKDO28) *Türkçe Bilmedikleri İçin Öğretmen ve Diğer Öğrenciler ile İletişim Problemleri Yaşayabiliyorlar,*
 (SBÖKDO38) *En Büyük Sorun Türkçe Bilmemek Oluyor. Sadece Kendi Dilini Konuşanlar ile İletişime Geçebildikleri İçin Türk Öğrencilerle Aralarında Bir Bağ Olmuyor,*
 (SBÖKDO16) *Latin Alfabelerine Uyum Sağlayamıyorlar,*
 (SBÖKDO25) *Dil Konusunda Sıkıntı Yaşansa Da Kısa Sürede Öğreniyorlar,*
 (SBÖKDO33) *Türkçeyi Tam Ya da Yarı Bildikleri İçin, Akademik Başarılarının ve İlgilerinin Düşük Olması,*
 (SBÖKDO35) *Türkçe anlamadıkları için derste kendi aralarında konuşmak istiyorlar ve sınıfın düzenini bozuyorlar.*

4.2-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 2-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Kültür Sorunu	Kültürel Farklılık,	7
	Kültürel Çatışma,	5
	Kültürel Uyumsuzluk,	4
	Kültürel Sorun,	3
Toplam		19

Tablo 2’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin Kültürel Farklılık (7), Kültürel Çatışma (5), Kültürel Uyumsuzluk (4) ve Kültürel Sorun (3), yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin kültür kaynaklı sorunlar yaşadığını, yerleşik (Türk) öğrenciler tarafından önyargı ile karşılandıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “kültür kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) *Kültürel Farklılık ve Çatışma,*

(SBÖEDO3) *Kültür Sorunu Yaşıyorlar,*

(SBÖEDO14) *Kültürel Adaptasyon,*

(SBÖKDO19) *Kültürel Farklılıklar Dolayı Sınıf Arkadaşlarıyla Kaynaşmaları*

Zaman Alıyor, Ön Yargılarla Karşılaşılabiliyorlar,

(SBÖEDO24) *Özellikle Tarih Dersinde Kültürel Farklılıkların Etkisi,*

(SBÖEDO30) *Farklı Bir Kültürle Karşılaşma,*

(SBÖEDO31) *Kültür Problemi Yaşıyorlar,*

4.3-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 3-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Uyum Sorunu,	5
	Sınıfta Kendini Kabullendirme Sorunu,	1
	Toplumsal Uyum,	1
	Uyum Zorluğu Nedeniyle Davranış Problemleri,	1
Toplam		8

Tablo 3’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin Uyum Sorunu (5), Sınıfta Kendini Kabullendirme Sorunu (1), Toplumsal Uyum (1) ve Uyum Zorluğu Nedeniyle Davranış Problemleri (1), yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin uyum kaynaklı sorunlar yaşadığını, sınıf içerisinde kendilerini kabullendiremediklerini, uyum sağlamakta zorluk yaşayan öğrencilerin davranış problemleri vb. sorunları yaşadığını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “uyum kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) *Uyum Sorunları,*

(SBÖKDO7) *Uyum Problemi Yaşıyorlar,*

(SBÖEÖO11), *Sınıfta Kendini Kabullendirme Sorunu,*

(SBÖKÖO12) Toplumsal Uyum,
 (SBÖKDO34) Uyum Sağlamakta Zorluk Yaşadıkları İçin Davranış Problemleri Gibi Sorunlar Yaşamaktalar.

4.4-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 4-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Kendini İfade Etme Sorunu,	7
	İletişim Sorunu,	5
	Arkadaşlık İlişkilerinde Sorun,	3
	Sosyalleşme Sorunu,	1
	Bazen İçine Kapanık Öğrencilerde Sosyalleşme Sorunu,	1
	Dışlanma Sorunu,	1
	İlgi Görememe Sorunu,	1
	Kendini Yalnız Hissetme Sorunu,	1
Toplam		20

Tablo 4’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin Kendini İfade Etme Sorunu (7), İletişim Sorunu (5), Arkadaşlık İlişkilerinde Sorun (3), yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin iletişim kaynaklı sorunlar yaşadığını, kendilerini yalnız hissettiklerini ve içine kapanık olduklarını bu nedenlerle sosyalleşme problemi yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “iletişim kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

- (SBÖEÖO13) İletişim Kuramaması,
 (SBÖEDO32) İletişim Sorunları Var,
 (SBÖEDO37) İletişim Problemleri (Öğretmenleri ve Öğrenciler Arasında),
 (SBÖKDO16) Arkadaş Edinmiyorlar,
 (SBÖKDO18) Arkadaş İlişkilerinde Sorun Yaşıyorlar,
 (SBÖKDO26) Arkadaşlık Kurma Gibi Sosyal Sorunlar,

(SBÖKDO5) Kendini İfade Etme Sorunu,

(SBÖKDO6) Anlama Anlatma Sıkıntısı,

(SBÖEDO14) Sosyalleşme Sorunu,

(SBÖKDO28) Bazen İçine Kapanık Öğrencilerde Sosyalleşme Sıkıntısı Olabiliyor,

(SBÖEDO30) Dışlanma, İlgi Görememe, Kendini Yalnız Hissetme.

4.5-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Okul/Sınıf ve Sosyal Bilgiler Dersi Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 5-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Okul/Sınıf ve Sosyal Bilgiler Dersi Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Okul/Sınıf Sorunları ve Sosyal Bilgiler Dersi Sorunları	Tarih Dersleri ve Türevlerini Anlamakta Zorluk,	2
	Dersi Anlama Sorunu,	2
	Sınıf İçi Eğitimlere Katılma Sorunları,	2
	Ölçe Değerlendirmede Zorluk,	2
	Müfredat ve Konular ile İlgili Sorunlar,	1
	Dil Problemleri,	1
	Akademik Başarısızlık,	1
	Devamsızlık,	1
	Sınıf ve Okul Kültürüne Uyum Sorunları,	1
	Öğrenme Zorluğu,	1
	Sistem Sorunları,	1
	Okuma-Yazma Sorunları,	1
	Hazırlıksız Eğitim ve Öğretime Başlama Sorunu,	1
	Sınıf Disiplinini Bozmak,	1
Toplam		18

Tablo 5’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Tarih Dersleri ve Türevlerini Anlamakta Zorluk (2), Dersi Anlama Sorunu (2), Sınıf İçi Eğitimlere Katılma Sorunları (2), Ölçe Değerlendirmede Zorluk (2) ve Müfredat ve Konular ile İlgili Sorunlar (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin okul/sınıf ve sosyal bilgiler dersi kaynaklı sorunlar yaşadığını, ders süresinin fazla geldiğini, Tarih derslerini anlamakta zorlandıklarını ve Rus, İran vs. tarihinin Türk tarihinden farklı olmasının sorun olduğunu söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “okul/sınıf ve sosyal bilgiler dersi kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖ08) Özellikle tarih gibi dersleri anlamakta zorlanıyor. Rus, İran vs. tarihi, Türk tarihinden çok farklı,

(SBÖEDO24) Tarihi sürece bakış açıları farklılık yaratmakta ve öğrenme güçlüğüne sebep olabilmektedir,

(SBÖKDO15) Dersleri anlayamıyorlar. 7 ders saati anlamadıkları dersleri dinlemek zorunda kaldıkları için sıkılıyorlar,

(SBÖKDO16) Dersi anlamıyorlar, Sınıf içi eğitimlere katılamıyorlar,

(SBÖKDO18) Derse tam katılamıyorlar,

(SBÖKDO20) Seviyelerini ölçmekte zorlanıyoruz,

(SBÖEDO22) Ülkenin uyguladığı sınavlara uyum sağlamakta zorlanıyorlar,

(SBÖKDO4) Müfredat ve konular hakkında hiçbir bilgi ve öğrenme gerçekleşmemektedir,

(SBÖKDO20) Dersler Türkçe işlendiği için dile bağlı olarak başarısızlık yaşıyorlar,

(SBÖKDO21) Akademik Başarısızlık, Devamsızlık,

(SBÖKDO26) Sınıf ve okul kültürüne uyum sağlamada yaşanan sorunlar,

(SBÖEDO31) Sistem problemi yaşıyorlar,

(SBÖEDO32) Okuma-Yazma sorunları var,

(SBÖEDO36) Bir yıl hazırlık sınıfı olmalı, Kendi dillerinde eğitim veren kurumlarda olabilir,

(SBÖKDO38) Sınıf içerisinde de dersi anlamadıkları için kendi aralarında konuşup dersin işlenişini olumsuz etkileyebiliyorlar.

4.6-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun” hakkında (37) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (1) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür

Tablo 6-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Dil Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar

Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Dil Problemi,	24
	Türkçeyi Bilmemeleri,	3
	Türkçeyi Konuşma Becerisi Eksikliği,	1
	Dilin Anlamlı Kullanımı,	1
	Latin Alfabesini Kullanma Becerisi,	1
Toplam		30

Tablo 6’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Dil Problemi (24), Türkçeyi Bilmemeleri (3) ve Türkçeyi Konuşma Becerisi Eksikliği (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin dil kaynaklı sorun yaşadıklarını, dil sorunları neticesinde eğitim alamadıklarını ve Latin alfabesini etkin kullanamadıklarını söylemek mümkündür

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan dil kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

- (SBÖEDO36) Dil,
 (SBÖKDO4) Dil problemi,
 (SBÖKDO15) Dil sorunu, Dil sorununa bağlı akademik başarısızlık,
 (SBÖKDO19) Dil, Dil sorunlarından dolayı yeterince eğitim alamama,
 (SBÖKDO34) Türkçeyi az ya da hiç bilmiyor olmaları,
 (SBÖKDO38) Dil bilmemeleri, Türkçe bilmeyen öğrencilerin uyum sıkıntısı yaşaması,
 (SBÖKDO5) Türkçeyi konuşamama, Dil sorunundan dolayı derslerde akademik başarısızlık,
 (SBÖEDO24) Dilin anlamlı kullanımı.

4.7-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 7-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Uyum Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar

Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Uyum,	9
	Uyumsuzluk,	1
	Sosyal Uyum,	1
	Kendini Yabancı Hissetme,	1
Toplam		12

Tablo 7’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerin Uyum (9), Uyumsuzluk (1), Sosyal Uyum (1) ve Kendini Yabancı Hissetme (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin uyum başlığı altında sorunlar yaşadıklarını ve kendilerini yabancı hissettiklerini söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan uyum kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO32) Uyum,

(SBÖKDO6) Uyum sorunu,

(SBÖEÖO10) Sosyal uyum,

(SBÖEDO37) Uyumsuzluk,

(SBÖKDO4) Kendini yabancı hissetme.

4.8-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Müfredat Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 8-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Müfredat Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Eğitim Sistemi Farklılığı,	1
	Öğrenme Eyleminin Gerçekleşmemesi	1
	Müfredat,	1
	İçerik,	1

Devamsızlık,	1
Sınav Önemi/Önemsizliği,	1
Akademik Başarı,	1
Kıyafet,	1
Akademik Uyumsuzluk,	1
Sınıf İçi Eğitimlere Katılamamak,	1
Kurallara Uyma Sorunu,	1
Derslere Katılamama,	1
Sınıf ve Okul Kurallarına Uymakta Güçlük,	1
Sınav,	1
Okul Sistemi,	1
Kendi Aralarında Gruplaşma,	1
Toplam	16

Tablo 8’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Sistemi Farklılığı (1), Öğrenme Eyleminin Gerçekleşmemesi (1), Müfredat (1), İçerik (1), Devamsızlık (1) ve Sınav Önemi/Önemsizliği (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin müfredat, içerik kaynaklı sorunlar, kendi aralarında gruplaşması, sınıf içi eğitimlere katılamamak, devamsızlık ve kıyafet sorunlarını yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan müfredat kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Eğitim sistemi farklılığı, İçerik ve Müfredat,

(SBÖKDO4) Öğrenme eyleminin gerçekleşmemesi,

(SBÖKDO7) Devamsızlık,

(SBÖEÖO9) Sınav önemi/önemsizliği, Kıyafet,

(SBÖEÖO10) Akademik başarı,

(SBÖEDO16) Sınıf içi eğitimlere katılamamak,

(SBÖKDO18) Kurallara uyma sorunu, Derslere katılamama,

(SBÖKDO21) Akademik uyumsuzluk,

(SBÖEDO22) Sınav,

(SBÖKDO26) Sınıf ve okul kurallarına uymakta güçlük,

(SBÖEDO31) Okul sistemi,

(SBÖKDO35) Kendi aralarında örgütlendikleri için herhangi bir sorun yaşadıklarını düşünmüyorum.

4.9-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 9-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Kültür Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Kültür,	7
	Kültürel Çatışma,	4
	Kültür Farkı,	3
	Kültürel Uyumsuzluk,	2
	Kendi Aralarında Kutuplaşma,	2
	Kültürel Şok,	1
	Kültüre Alışamama,	1
	Ebeveyn İlgisizliği	1
Toplam		21

Tablo 9’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin Kültür (7), Kültürel Çatışma (4), Kültür Farkı (3), Kültürel Uyumsuzluk (2), Kendi Aralarında Kutuplaşma (2) ve Kültürel Şok (1), yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin kültür kaynaklı sorunlar yaşadıklarını, ebeveyn ilgisizliği ile öğrencilerin sınıf ortamında kendi aralarında kutuplaştıklarını ve sağlıklı arkadaş ilişkilerinde bulunmadıkları söylemek mümkündür

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan kültür kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

- (SBÖEDO11) Kültürel,
- (SBÖKDO12) Kültür,
- (SBÖEDO30) Kültürel çatışma,
- (SBÖEDO13) Kültür farklılığı,
- (SBÖKDO15) Kültürel uyumsuzluk,
- (SBÖEDO36) Kültürel şok,
- (SBÖEDO37) Kültüre alışamama,

(SBÖKDO34) Kültür çatışması sebebiyle kendi aralarında kutuplaşma,

(SBÖKDO33) Çoğunun (Özellikle Rus öğrenciler) annesi Rusya'dan boşanıp geliyorlar ve Türkiye'de ilgilenilmiyor çünkü genellikle anneler yeni arayışlar içinde oluyorlar. Bunda da en büyük zararı çocuklar görüyor, İlgilenemeyen bu çocukların girdikleri ortamların takip edilmemesi, Okullarda gruplaşmalara aidiyet hislerinden dolayı doğal olarak dahil olmamaları ki bu gruplar kötü gruplardır.

4.10-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 10-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan İletişim Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	İletişim Sorunları,	6
	Arkadaşlık,	6
	Sosyalleşme,	3
	Anlaşılamama,	2
	Dışlanma,	2
	Yalnızlık,	2
	Akran Zorbalığı,	1
	Aidiyet Sorunu, Sosyal Etkinlikler/Az/Fazla,	1
Toplum		23

Tablo 10'da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin İletişim Sorunları (6), Arkadaşlık (6), Sosyalleşme (3), Anlaşılamama (2), Dışlanma (2) ve Yalnızlık (2) vb. sorunlar yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin dışlanma sorunları yaşadıkları, akran zorbalığına maruz kaldıklarını ve yalnızlık hissene kapıldıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan iletişim kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) İletişim kuramama,

(SBÖKDO21) İletişim, Sosyalleşememe,

(SBÖEDO37) İletişim problemi,
 (SBÖEDO14) Sosyalleşme,
 (SBÖKDO6) Anlama ve Anlatma sıkıntısı, Yalnızlık,
 (SBÖEDO30) Dışlanma, Yalnızlık,
 (SBÖKDO19) İletişim sorunları, Dışlanma,
 (SBÖKDO15) Arkadaşlık kurma sorunu (iletişim),
 (SBÖKDO18) Arkadaş edinme sorunu,
 (SBÖKDO26) Yalnızlık, Arkadaş edinememe,
 (SBÖKDO28) Ortama ayak uydurma, Arkadaş bulma, Öğrenciler ile iletişim,
 Öğretmenler ile iletişim,
 (SBÖKDO29) Akran zorbalığı,
 (SBÖEDO36) Aidiyet sorunu, Sosyal etkinlikler/az/fazla.

4.11-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Öğrenci Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 11-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Yaşamış Olduğu “4 Büyük Sorun İçerisinde Yer Alan Öğrenci Kaynaklı Sorunlar” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	Rahatlık,	1
	Aile İçi Yaklaşım Farklılıkları,	1
	Psikolojik Baskılar,	1
	Bilgileri Yaşama Aktarma Zorluğu,	1
Toplam		4

Tablo 11’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin Rahatlık (1), Aile İçi Yaklaşım Farklılıkları (1), Psikolojik Baskılar (1) ve Bilgileri Yaşama Aktarma Zorluğu (1), ve benzeri davranış geliştirdikleri şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin sınıf içerisinde rahat davrandıklarını, aile içi yaşamlarındaki farklılıklarını sınıf içerisine davranış olarak yansıttıklarını ve yeni öğrenilen bilgileri yaşamlarına aktaramama problemleri yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin yaşamış olduğu “4 büyük sorun içerisinde yer alan öğrenci kaynaklı sorunlar” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖO10) Rahatlık

(SBÖKDO12) Davranış farklılıkları, Aile içi yaklaşım farklılıkları

(SBÖKDO29) Ders anlatırken anlamama, Kendi aralarında gruplaşma, Psikolojik baskılar (Çevre etkisi – dışlanma)

(SBÖKDO34) Derslerde akranlarından geri kalmaları, Bilgileri hayatlarına katmamakta ve uygulamakta zorluk yaşama, şeklindedir.

4.12-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Etkin Kullanma Becerileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 12-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Etkin Kullanma Becerileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Türkçeyi Etkin Kullanma	Hayır Kullanamıyor,	9
	Etkin Kullanamıyorlar,	7
	Anlamada Zorluk,	1
	Öğrenme Çabası,	1
	Dili Bilgisi Eksikliği ve Kelime Anlamada Yetersizlik,	1
	Adaptasyon Süreci Geçirilmemesi,	1
	Türkçede Arapça-Farsça Kökenli Kelimelerin Kullanımı Sorunu,	1
	Terimler, Deyimler, Atasözleri Öğrenme Zorluğu,	1
	Akademik Başarısızlık,	1
	Dil Eğitimi Alınmaması,	1
	Türkçeyi Konuşan Öğrencilerin Uyum Sorununu Daha Hızlı Çözmesi,	1
Toplam		25

Tablo 12’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin Hayır Kullanamıyor (9), Etkin Kullanamıyorlar (7), Anlamada Zorluk (1) ve Öğrenme Çabası (1), şekline ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Türkçeyi etkin kullanamadığını,

Türkçeye ait kelime dağarcığı ve dil bilgisi eksikliği kelimeleri tam anlamıyla anlamakta yetersiz kaldığını yine dilimiz içerisinde yer alan Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri anlamakta zorluk çektiklerini, dilimizde yer alan terimler, deyimler ve atasözlerini öğrenmede zorluk yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “Türkçeyi etkin kullanma becerileri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖ09) *Hayır etkin kullanmıyor,*

(SBÖKDO20) *Hayır kullanamıyorlar, nadiren bazı öğrenciler kısa sürede Türkçeyi öğreniyorlar,*

(SBÖEDO27) *Türkçeyi etkin kullanamıyorlar bu da pek çok soruna neden oluyor. Bilgi aktarımı ve iletişim son derece zor oluyor,*

(SBÖEDO37) *Bazıları etkin kullanamıyor bazıları kullanıyor,*

(SBÖEÖ08) *Etkin konuşan öğrencilerimiz var fakat anlamada zorluk çekiyorlar,*

(SBÖKDO15) *Bazı öğrenciler hiç Türkçe bilmiyor. Bir kısmı biliyor fakat bazı kelimeleri anlamakta zorlanıyor,*

(SBÖEDO22) *Farklılıklar olmakla birlikte adaptasyon süreci geçirmediikleri için dil yatkınlıkları düşük,*

(SBÖEDO24) *Dilimizin içerisinde yer alan Arapça-Farsça kökenli kelimeleri kullanmakta zorluk yaşıyorlar,*

(SBÖKDO25) *Kolay öğreniyorlar ama terimler, deyimler, atasözleri konusunda hep sıkıntı yaşıyorlar,*

(SBÖKDO26) *Pek çoğu hiç Türkçe bilmeden okula başlıyor. Zamanla günlük yaşamda kullanabilecek dil becerileri ediniyorlar ancak akademik olarak dersleri takip edip katılabilecek düzeyde yeterlilikleri yok,*

(SBÖKDO38) *Bir kısmı çok iyi derecede Türkçe konuşabilirken, büyük bir kısımda dil bilmekte sıkıntı yaşıyor. Türkçeyi konuşan öğrenciler daha iyi uyum sağlamış durumda.*

4.13-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 13-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar	
Görüşler	
Konu	Frekans

Öğretmenler	Türkçe Kullanmayı İstekleri	Türkçe Kullanmaya İstekleri,	8
		Hiç Türkçe Konuşamayanlar ve Az Da Olsa Türkçe Konuşabilenler,	1
		Türkçe Öğrenmeye İstekleri,	1
		Türkçeyi Bildikleri Halde Kullanmak İstemeyen Önyargıyla Yaklaşım,	1
		Kendi Dilleriyle Konuşan Arkadaşlarıyla Kutuplaşma,	1
Toplam			12

Tablo 13'te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe Kullanmaya İstekleri (8), Hiç Türkçe Konuşamayanlar ve Az Da Olsa Türkçe Konuşabilenler (1) ve Türkçe Öğrenmeye İstekleri (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin Türkçeyi kullanmakta istekli olmadıklarını, zorunluluk olamadığı sürece konuşmadıklarını, Türkçe öğrenmeden sınıf geçmeleri Türkçeye olan ihtiyaçlarını arttırmadığını ve Türk arkadaşlarını diğer arkadaşlarıyla iletişimde tercüman olarak kullandıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “Türkçeyi kullanmaya istekleri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) *Hiç Türkçe konuşamayanlar ve az da olsa Türkçe konuşabilenler olarak iki gruba ayırabiliriz. Zaman içerisinde Türkçesini geliştiren öğrenciler diğer sorunlarını da çözmeye başlıyor. Fakat hiç Türkçe öğrenemeyen öğrenciler de uyum konusunda sorun yaşamaya devam etmektedir.*

(SBÖEÖO10) *Kendi dilini konuşanlarla daha çok beraber oldukları için istenilen hızda gelişmiyor.*

(SBÖKDO12) *Birçoğunun dil öğrenmeye karşı direnç gösterdiği, Kendi ülkelerinden arkadaş tercih etmelerinden kaynaklanan oryantasyon sorunu*

(SBÖKDO18) *Çoğu kullanmada bir kısmı Türkçe kullanmak istemiyor. Israrla kendi dillerinde konuşmayan çocuklar ile arkadaşlık kurmak istemiyorlar.*

(SBÖEDO31) *Birçoğu bilerek Türkçe öğrenmiyor. Çünkü her sene sınıf geçiyor, öğrenmesine gerek kalmıyor. Bu nedenle ücretsiz açılan Türkçe kurslarında bile katılmıyorlar. Devamsızlık yok, kalmak yok vb. bu nedenle rahatlar*

(SBÖEDO32) *Zorda kalmadıkça kendi aralarında kendi dillerini kullanıyorlar. Sınıfta tercüman kullanılıyor diğer öğrenciler aracılığıyla.*

(SBÖKDO33) *Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin bir arada oldukları bir ortamda, dil öğrenmeleri gerçekten çok kolay ama; Türkçeyi bildikleri halde kullanmak istemeyen önyargılı yaklaşan, gruplaşan öğrenciler çoğunlukta.*

(SBÖKDO34) *Türkçe bilen arkadaşların çeviri yapması sayesinde iletişim kurabiliyorlar veya kendi dilleriyle konuşan arkadaşlarıyla kutuplaşmak zorunda kalıyor. Dil öğrenmeden gelmeleri hayatlarını zorlaştırıyor ve adaptasyon süreçlerinin uzamasına sebep oluyor.*

4.14-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 14-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Türkçeyi Kullanmaya İstekleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Ülkede Bulunma Süresi	Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi (Eski),	5
	Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi (Yeni),	2
Toplam		7

Tablo 14’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğrencilerin Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi (Eski) (5) ve Türkiye’ye Geliş Zamanının Türkçeyi Öğrenmeye/Kullanmaya Etkisi (Yeni) (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öğrencilerin Türkiye’ye geldiği ilk yıllarda Türkçeyi etkin kullanamadıkları, yeni gelen öğrencilerin alışma süresinin büyük kayıplara yol açtığını söylemek mümkündür. Yine öğrencilerin Türkiye’de kalış sürelerinin artmasıyla birlikte Türkçeyi etkin kullanma becerilerinin arttığını ve öğrencilerin Türkiye’de kalma süresinin Türkçeyi etkin kullanma becerilerinin gelişmesinde doğrudan katkısının olduğunu söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “Türkçeyi kullanmaya istekleri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) İlk yıllarda kullanamıyor, Dil yeterlikleri zamanla gelişse de okuma-anlama noktasında uzun vadede sorun yaşayabiliyorlar,

(SBÖKDO5) Türkçeyi etkin kullanmaya başlıyor, Ör. (5. Sınıfta Türkçe konuşamazken 8.sınıfa geldiğinde öğreniyor),

(SBÖEDO11) Uzun süre burada olanlar kullanırken, kısa süredir burada olanlar zorlanmaktadır.

(SBÖEDO14) Çok iyi kullananlar var, Türkiye'ye geliş zamanı önemli yeni gelenlerin alışma süresi büyük kayıplara yol açıyor,

(SBÖEDO17) Önceden gelenler güzel konuşuyor, yeni gelenler sadece bakıyor anlamaya çalışıyor,

(SBÖKDO21) Kısmen, uzun süredir burada olanlar iletişim sorunlarını çözerken yeni gelenler bu konuda büyük sorun yaşıyorlar.

4.15-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerinin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sınıfta varlığı” hakkında (35) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (2) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 15-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerinin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Öğrenciler Açısından	Herhangi Bir Olumsuzluğun Yaşanmadığı,	9
	Öğrencilerin Yardımcı Olmaları,	7
	(Yerleşik) Türk Öğrencilerinin Olumsuz Tepkileri,	4
	Kendi Ülkelerinden Öğrencilerle Arkadaşlık,	3
	Yabancı Öğrencilere Karşı Olumsuz Tutum,	2
Toplam		25

Tablo 15'te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri Herhangi Bir Olumsuzluğun Yaşanmadığı (9), Öğrencilerin Yardımcı Olmaları (7), (Yerleşik) Türk

Öğrencilerinin Olumsuz Tepkileri (4) ve Kendi Ülkelerinden Öğrencilerle Arkadaşlık (3), şekline ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yerli öğrencilerin tepkilerinin yabancı uyruklu öğrencinin uyruğu ile ilgili olmayıp öğrencinin tavırlarına göre olduğu, öğrenciler arasında yaşanan herhangi bir olumsuzlukta yerleşik öğrencilerin yabancı öğrencilere ülkelerine dönmeleri şeklinde tepki gösterdiklerini, meydana gelen aksaklıklar da yabancı öğrencilerinde kurallara uyması gerektiği şeklinde tepkiler gösterdiklerini ve milliyetçi yaklaşımlar göstererek ırklarına göre kategorize edebildikleri hata küfür öğrettiklerini söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sınıfta varlığı hakkında yerleşik (Türk) öğrencilerinin tepkileri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) *Sınıf ortamında top oyunları ve özellikle erkek öğrencilerin futbol, basketbol oynamayı tercih edenler öğrenciler ile iyi ilişkiler kurabiliyor*

(SBÖKDO7) *Öğrenciler yardımcı olmaya çalışıyorlar sıkıntı çıkarmıyorlar. Öğrenciler anlamadıkları şeyleri kendi defterlerinden göstererek anlatmaya, yaptırmaya çalışıyorlar.*

(SBÖEDO11) *Öğrenciler arasında sosyalleşme sorunu yaşıyorlar, En iyi iletişim kurdukları öğrenciler, problemlili öğrenciler*

(SBÖEDO14) *Çok sorun olmuyor. Bazen büyüklerden duydukları tepkileri verebiliyorlar. Ülkeneye dön o zaman gibi*

(SBÖEDO16) *Öğrenciler saygılı davranıyorlar, Sınıf içi yarışma veya etkinliklerde grubu geri götürdüğünde kısa tepki veriyorlar*

(SBÖEDO17) *Arkadaşlarına Türkçe öğretmeye çalışıyorlar, kendileri de Rusça öğrenmeye başladılar. Tepkiler olumlu*

(SBÖKDO19) *Yabancı öğrencilere karşı Türk öğrencilerin yaklaşımları olumlu, Kolaylıkla aralarına kabul ediyorlar. Yabancı uyruklu öğrencide davranış sorunu yoksa çabucak aralarına alıyorlar.*

(SBÖKDO20) *Yaşadığımız şehir, mahalle ve okul sürekli yabancı öğrencilerin gelip gittiği bir konumda olduğundan olumsuz bir tepki yok. Sadece son dönemlerde, yaşanan gelişmelere bağlı olarak sayısal artış tedirginliğe sebep olmaktadır.*

(SBÖKDO33) *Hepsi de çocuk oldukları için yabancı uyruklu öğrencilere karşı önyargılı ve farklı davranışları kesinlikle söz konusu değil, Öğrencilere yabancı uyruklu öğrencilere yardımcı olmaya çalışıyorlar.*

(SBÖKDO34) *Bir taraftan da ayrı muhitte oturdukları için çok büyük yadırgama yaşanmasa da davranışsal alanda bazen olumsuz etkilendikleri yönünde tepkiler oluyor. Bunun yanı sıra birbirinden yeni şeyler de öğrenebilecek olmaları desteklenebilir.*

(SBÖEDO30) *Öğrenciler yabancı öğrencilere karşı çok acımasız, bunu en yaygın olarak dışlama, küfür öğretme, milliyetçi yaklaşım (İrk ismi ile hitap etme) şeklinde görüyoruz.*

(SBÖEDO31) *Yabancılar ile ilgili sorun olduğunda, öğrencilerin çoğu bana ne, oda öğrenci, yapmak zorunda, uymak zorunda gibi cümleler kuruyorlar. Dil öğrenmemelerini kabul etmiyorlar.*

(SBÖKDO38) *Yabancı uyruklu öğrenciler daha çok kendi aralarında iletişim kuruyor ve dayanışma içindeler. Bu durum kendi aralarında çeteleştikleri şeklinde algılanabiliyor.*

4.16-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Velilerin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 16-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Velilerin Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Veli (Türk) Tutumları	Velilerin Şikayetinin Olmadığı,	9
	Sınavlarda Sınıf Başarısını Etkisi,	1
	Sınıfta Yabancı Öğrencilerin İstenmemesi,	1
	Bazı Velilerin Tepki Göstermesi,	1
	Yabancı Nüfus Artışından Tedirginlik,	1
Toplam		13

Tablo 16’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Velilerin Şikayetinin Olmadığı (9), Sınavlarda Sınıf Başarısını Etkisi (1) ve Sınıfta Yabancı Öğrencilerin İstenmemesi (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yerleşik (Türk) öğrenci velilerinin kendi öğrencileri ile yabancı uyruklu öğrencilerin bir arada eğitim almasından genel anlamda şikayetçi olmadıklarını, bir kısım velinin ise öğrencilerinin bulunduğu sınıfta yabancı öğrenci istemediklerini, son dönemde bölgede artan yabancı nüfusundan rahatsız olduklarını ve sınıfın sınav başarısını düşürdükleri gerekçesiyle yabancı öğrencilerden şikayetçi olduklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sınıfta varlığı hakkında yerleşik (Türk) velilerin tepkileri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) Veliler açısından herhangi bir sorun yaşandığına şahit olmadım

(SBÖKDO18) Genellikle velilerden olumsuz tepki gelmiyor. Veliler anlayışlı.

(SBÖKDO20) Yaşadığımız şehir, mahalle ve okul sürekli yabancı öğrencilerin gelip gittiği bir konumda olduğundan olumsuz bir tepki yok. Sadece son dönemlerde, yaşanan gelişmelere bağlı olarak sayısal artış tedirginliğe sebep olmaktadır.

(SBÖKDO33) Veliler de aynı şekilde. Yabancı uyruklu öğrencileri kabullenmiş durumdalar. Hatta hem veliler hem de

(SBÖEDO23) Çoğu Türk veli sınıfında yabancı öğrencilerin olmasını istemiyor.

(SBÖKDO28) Veliler tepki verebiliyor.

(SBÖKDO35) Sınavlarda sınıf başarısını olumsuz etkiledikleri için Türk velilerimiz bu durumdan şikayetçi.

4.17-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerin ve Yerleşik (Türk) Velilerin Genel Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 17-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sınıfta Varlığı Hakkında Yerleşik (Türk) Öğrencilerin ve Yerleşik (Türk) Velilerin Genel Tepkileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar			
Görüşler			
Konu		Frekans	
Öğretmenler	Genel Sorunlar	Herhangi Bir Sorunun Yaşanmadığı,	5
		Nötr,	1
		Yabancınn Geliş Yöntemleri ve Ülkeye Etkileri Hakkında Tepkiler,	1
		Sınıf Yapısı İtibariyle Kaynaşma Problemi,	1
		Okulda Azınlık Durumuna Düşeceğız Endişesi,	1
		Sınav Merkezli Sınıflarda Başarının Düşmesi,	1
Toplam		10	

Tablo 17’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Herhangi Bir Sorunun Yaşanmadığı (5), Yabancı Geliş Yöntemleri ve Ülkeye Etkileri Hakkında Tepkiler (1), Sınıf Yapısı İtibariyle Kaynaşma Problemi (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yerleşik (Türk) veliler ve yerleşik (Türk) öğrencilerin

yabancı öğrenciler hakkında olumsuz tutum ve davranış geliştirmediklerini söylemek mümkündür. Yine bir kısım velinin ise yabancıların geliş yöntemlerinden kaynaklı tepki gösterdiklerini, okul içerisinde azınlık durumuna düşmekten endişe duyduklarını ve yabancı öğrencilerin bölge, okul ve sınıf başarısı ortalamasını düşürdüğüne tepki gösterdiklerini söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sınıfta varlığı hakkında yerleşik (Türk) öğrencilerin ve yerleşik (Türk) velilerin genel tepkileri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖ09) Herhangi bir ayrışma yahut tepki gözlemedim

(SBÖKDO12) Genel olarak kabul eden ve yardımcı olmak, Rehberlik etmek, Kısmen dışlama, kabul etmeme

(SBÖEDO2) Nötr

(SBÖEDO3) Yabancıların geliş yöntemleri ve ülkeye etkileri hakkında tepkileri var.

(SBÖKDO29) Okulumuzda azınlık durumuna düşeceğiz cümleleri

(SBÖEDO36) Sınav merkezli sınıflarda başarının düşmesine neden olabiliyorlar. Okul, sınıf bölge sıralamalarında ”Yabancı öğrencilerin sınavı okutulmasın” genel çözüm önerisidir.

4.18-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Lisans Eğitiminin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretimi Açısından Yeterliği” Konusunda Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 18-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin “Lisans Eğitiminin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretimi Açısından Yeterliği” Konusunda Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Öğretmenler için	Lisans Eğitimi Sırasında Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Herhangi Bir Eğitimin Verilmediği,	14
	Eğitim Yeterliliği,	7
	Öğrencinin Dili Kullanma Becerisi,	6
	Eğitim Yetersizliği,	6
	Türkçe Ya Da Yabancı Dil Yeterliliği/Yetersizliği,	3
	Ders Konularının Yabancı Dille Anlatılması Eğitimi,	2
	Türk Eğitim Sisteminin Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretime Katkısı,	1
	Her Branş/Bölüm İçin Yetersizlik,	1
	Kültürel Farklılıklar,	1
Toplam		41

Tablo 18’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Lisans Eğitimi Sırasında Yabancı Uyruklu Öğrencilere Yönelik Herhangi Bir Eğitimin Verilmediği (14), Verilen Eğitimin Yeterliliği (7), Öğrencinin Dili Kullanma Becerisi (6), Eğitimin Yetersizliği (6), Türkçe Ya Da Yabancı Dil Yeterliliği/Yetersizliği (3) ve Ders Konularının Yabancı Dille Anlatılması Eğitimi (2), olduğu görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise, sosyal bilgiler öğretmenlerin lisans eğitimleri sırasında, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretimi için gerekli eğitimi almadıklarını ifade ettikleri söylenebilir.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “lisans eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretimi açısından yeterliği” konusunda görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) İlk yıllarda yabancı uyruklu öğrencilerin dil becerilerinin gelişimi için bağımsız kurumlar ve onlara özel uzman kişilerle eğitim verilmesi sonra eğitim sistemine dahil edilmesi uygundur. Bu uzman kişilerin yetiştirilmesi gerekli

(SBÖEDO3) Lisans eğitiminde kaç dil öğretilmesi gerekiyor ki? Sonuçta dilini öğrenmediğin bir ülkeden öğrenci de gelebiliyor.

(SBÖKDO4) Lisans eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi için almış olduğumuz bir program değil. İngilizce iletişim kurabilsek de ana dili Arapça, Farsça gibi İngilizce dışında diğer dillere sahip öğrenciler ile hiç iletişim kuramamaktayız

(SBÖEÖO8) Yabancı dil bilmek gerekiyor İngilizce veya Rusça. Üst düzey bildiğin konuyu yabancı dille anlatmak aldığımız eğitimde yok.

(SBÖEDO13) Farklı ülkelerden öğrencilerin bulunması eğitimimizin bu öğrencilerin eğitimine yeteri katkıda bulunmuyor

(SBÖKDO18) Yeterli ancak; öğrenciler Türkçeye tepki gösterdiklerinde bazen sıkıntı yaşıyor.

(SBÖKDO19) Lisans eğitimi bu konuda yeterli değil. Yabancı uyruklu öğrenciler güncel bir sorun, yakın zamanda ortaya çıkan bir sorun. Yen lisans eğitim programlarına bu durumla ilgili programlar eklenebilir.

(SBÖKDO21) Eğitimimiz konusunda bu durumda yararlanabileceğimiz bir husus olmadığı gibi, görev sürecimizde de bu durumlarda yararlanabileceğimiz herhangi bir eğitim almadık.

(SBÖEDO22) Kesinlikle yeterli değil. Kişisel becerilerimle bu durumla baş ediyorum

(SBÖKDO26) Lisans eğitimim sırasında yabancı öğrencilerin eğitimi ile ilgili bir ders almadım. Ancak “Kapsayıcı eğitim” konulu hizmet içi eğitim faaliyetlerinden fayda sağladım

(SBÖKDO28) Her branş/bölüm için yeterli olduğunu düşünmüyorum

(SBÖEDO31) Tabi ki lisans eğitimi alırken yabancı ile ilgili ayrı bir eğitim verilmiyor. Ama çocuk her yerde çocuktur. Uyum ve kültür öğelerini dikkate alarak, mesleki tecrübelerimiz ile işimizi yapıyoruz. Dil eğitimimiz ise yeterli değil.

(SBÖKDO34) Uzun yıllar A1 seviyesi İngilizce dersi aldık. Fakat birçok millettten öğrenci var. Yabancı öğrencilerin yoğun olduğu okullardaki öğretmenlere zorluk yaşamamaları adına eğitimler verilebilir. Bu kadarı yeterli olmuyor. Bu yüzden eğitimciler de öğrencilerde bu süreçte iletişim sorunları yaşıyor.

4.19.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Derse Hazırlıkları, Ders Katılımı ve Derse Karşı İlgileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 19-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Derse Hazırlıkları, Ders Katılımı ve Derse Karşı İlgileri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar			
Görüşler			
Konu			Frekans
Öğretmenler	Derse Katılım Sorunları	Derse Hazırlık, Katılım ve İlgi Sorunu,	25
		Dil Kaynaklı Sorunlar,	13
		Sosyal Bilgiler Dersi Konuları Kaynaklı Sorunlar,	8
		Derse Aktif Katılım,	1
Toplam			47

Tablo 19’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Öğrencilerin Derse Hazırlıklı Gelmedikleri, Derslere Aktif Katılım Sağlamadıkları ve Derse Karşı İlgilerinin Az Olduğu (25), Türkçe Dilini Bilmedikleri Kaynaklı Sorunlar Yaşadıkları (13) ve Sosyal Bilgiler Dersi Ünite ve Konularının Öğrenciye Hitap Etmediği (8), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilgilerinin az olduğunu, derse hazırlıksız geldiklerini ve katılım sağlamadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “derse hazırlıkları, ders katılımı ve derse karşı ilgileri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) Türkçe yeterliliği olan öğrencilerde çok fazla problem yaşamıyoruz, Türkçe konuşamayan öğrencilerin derse katılımı derse ilgisi hiçbir şekilde gerçekleşmemektedir.

(SBÖEÖ08) Bizim okulumuzda genelde Rus, Ukraynalı öğrenciler mevcut derse her zaman hazırlıklı gelmeye çalışıyorlar. Tarih konularını öğrenmekte çok zorluk çekiyorlar.

(SBÖEÖ09) Sonuçta ülkemiz sorunlarına karşı tamamen duyarlı olmalarını beklemiyoruz.

(SBÖEÖ10) Ödevler konusunda sıklıkla sorun yaşıyoruz. Derse katılım etkinlik çalışmaları haricinde neredeyse yok.

(SBÖKDO12) Sosyal bilgiler alanında çok sorun olabilmekte. Tarihsel olay ve olgulardaki farklılıklar, olaylara bakış farklılığı, Kültürel ve toplumsal farklılıkta olunca daha da fazla sorun yaşanmaktadır.

(SBÖEDO14) Dersimde çok başarılı olanlar da var. Ama genelde yabancı öğrenciler en çok bizim dersimizde zorlanıyor.

(SBÖEDO16) Derse herhangi bir hazırlık yapamıyorlar, derse katılım sağlayamıyorlar. Bazı öğrenciler ilgili davranırsa bile sadece dersi dinlemekle yetiniyorlar

(SBÖKDO18) Yerleşik yabancılarda çok sorun olmuyor. Ancak sonradan gelen her an geri dönme ihtimaline karşı isteksizler. Yerleşiklerde çok sorun olmuyor.

(SBÖKDO21) Dil problemini çözen öğrencilerimizde bu konuda herhangi bir olumsuz tutumla karşılaşmadım, sevdikleri ve ilgi gösterdikleri bir ders olduğunu gözlemledim

(SBÖKDO26) Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler az da olsa derslere katılmakla birlikte Türkçe bilmeyen öğrenciler hiç derste katılmıyor.

(SBÖEDO27) Kültür farkı ve kendi tarih, coğrafya öğretimiyle bizim öğretimimiz arasında bayağı fark var sonuçta sosyal bilgiler dersi Türk kültür kazanımına göre düzenlenmiştir.

(SBÖKDO28) Sosyal Bilgiler dersi bazı konularda ülkemize ve tarihimize has konulardan oluştuğu için ve yabancı öğrencilerimiz Türkçe bilmediği için bazen sıkıntı yaşayabiliyorlar

(SBÖEDO30) Derse katılamıyorlar. Genellikle arka sıralarda oturuyorlar. İlgi çekmek için olumsuz davranışlar yapıyorlar

(SBÖEDO31) Çok azı güzel, akıcı Türkçe konuşuyor. Derslerle ilgili görevlerini yapıyor. Çoğu, derslerde resim yapıyor, kağıt katlıyorlar vb. Dil öğrenmedikten sonra aksi bir durumda olmaz zaten.

(SBÖEDO32) Tüm derslerde olduğu gibi takip edilince araç-gereç getirip, not alıyorlar; Bazıları tarihe de meraklı.

4.20.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Ders Materyallerinin (Ders Kitabı, Çalışma Kitapları, Haritalar, Görsel Malzemeler, Etkileşimli Tahta) Öğrencilerin Hazırbulunuşlukları ile Uyumunu Öğrenci Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “ders materyallerinin öğrencilerin hazırbulunuşlukları ile uyumu” hakkında (34) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (4) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 20-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Ders Materyallerinin (Ders Kitabı, Çalışma Kitapları, Haritalar, Görsel Malzemeler, Etkileşimli Tahta) Öğrencilerin Hazırbulunuşlukları ile Uyumunu Öğrenci Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Materyal Kullanımı ve İşlevi	Ders Materyallerinin Sosyal Bilgilere Dersine Uyumunu,	8
	Öğretmenin Etkin Materyal Kullanımı,	7
	Öğrencinin Dil Farklılıkları Sorunu,	7
	Ders Kitaplarının Yeterliliği,	5
	Materyallerin Dersin Anlaşılmasının Kolaylaştığı,	4
	Öğrencinin Ders Materyallerini Etkin Kullanılmaması,	2
	İlgili Öğrencinin Derse Hazır Olduğu,	1
	Görselliğin Dikkati Arttırdığı,	1
Toplam		35

Tablo 20’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Ders Materyallerinin Sosyal Bilgiler Dersine Uyumunu (8), Etkin Kullanıp Dersi Verimli Hale Getirmeleri (7), Öğrencilerin Derslerle İlişkin Materyal Kullanımında Dil Farklılığından Yaşamış Oldukları Sorun (7), Ders Kitaplarının Öğrencilere Yeterliliği (5), Materyallerin Dersin Anlaşılmasının Kolaylaştırdığı (4), Bazı Öğrencilerin Ders Materyallerini Etkin Kullanamadığı (2), Sosyal Bilgiler Dersine İlgili Öğrencilerin Derse Hazır Olduğu (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise ders materyallerin derse uyumlu olduğunu, dersi daha

anlaşılır hala getirdiğini, dil farklılığının öğrenci için sorun olduğunu, öğrencilerin materyal kullanmada yer yer sorun yaşadığını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin ders materyallerinin (ders kitabı, çalışma kitapları, haritalar, görsel malzemeler, etkileşimli tahta) öğrencilerin hazırbulunuşlukları ile uyumu öğrenci açısından sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO3) Dijital ortamda aradığını bulabiliyorsun ancak sürekli erişim olmaması dezavantaj olabiliyor.

(SBÖEÖO10) İlgilerini çekebilecek her türlü materyalin derse motivasyon açısından katkısı olduğunu düşünüyorum

(SBÖEDO14) Dersimize katkısı çok. Bazı coğrafi konularda görsel kullanmak çok etkili oluyor.

(SBÖEDO17) Akıllı tahtadan eğitim yaparken görsel olarak izleme fırsatı buluyorlar; EBA'dan ödev veriyoruz Türkçeyi öğrenme hızları artıyor. Dinleme ve konuşma pratikleri yapmış oluyorlar.

(SBÖKDO20) Ders kitabı yetersiz, çocukların ilgisini çekecek nitelikte değil, çok sıkıcı, konular özetler halinde, anlaşılır, renkli hazırlanabilir. Yabancı kaynak kitaplarda olduğu gibi çalışma kitapları yeterli değil. Bol etkinlikli kazanım soruları ve beceri temelli soruları içeren çalışma kitapları dersi desteklerse yardımcı kaynaklara duyulan ihtiyaç kalkar.

(SBÖKDO21) Ders kitapları oldukça sıkıcı, yetersiz ve yeni nesil çocukların ilgisini çekecek düzeyde değil. Kendi hazırladığımız materyallerle dersi destekliyoruz

(SBÖEDO22) Ders kitapları (Sosyal Bilgiler) uluslararası olmayıp sadece Türk-İslam Kültürüne göre hazırlandığı için öğrenciler zorlanıyor

(SBÖEDO23) Ders kitapları içerik olarak çok ağır ortaokul öğrencisine hizmet etmiyor.

(SBÖKDO26) Ders materyalleri öğrenmenin daha hızlı ve kalıcı olması noktasında büyük katkı sağlamaktadır.

(SBÖKDO34) Beklentileri karşılanacak kadar materyal olsa da bu dil bilmeyen öğrenciler için yeterli olmuyor.

(SBÖEDO37) Görsel olarak derse katılmalarını olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum.

(SBÖKDO38) Etkileşimli tahtayı aktif olarak kullanıyorum. Öğrencilerin hazırbulunuşluğunu daha olumlu hale getiriyor.

4.21.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 21- Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar			
Görüşler			
Konu			Frekans
Öğretmen Diğer Dersler ile ilişkisi	Diğer Derslerle Arasında Farklılığın Olduğu,		13
	Dil Kaynaklı Sorunlar,		7
	Diğer Derler Arasında Farklılığın Olmadığı,		6
	Sosyal Bilgiler Dersi ile Toplumda Karşılaşacakları Sorunların Çözümlerini Öğrendikleri,		1
Toplam			27

Tablo 21’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Sözel ve Sayısal Dersler Arasında Fark Olduğu (13), Türkçe Yetersizliği Nedeniyle Sorunlar (7), Diğer Dersler ile Farkın Bulunmadığı (6), Sosyal Bilgiler Dersinin Hayat İçerisinde Çözüm Yolları Ürettiği (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Genel olarak sosyal bilgiler dersi ile diğer dersler arasında farkın olduğu söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ile diğer derslerdeki başarıları arasında farklılıkları” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) Sosyal Bilgiler Dersi dil yatkınlığı isteyen sözel bir ders olduğu için özellikle yabancı uyruklu ve Türkçe yeterliliği olmayan öğrenciler ders konularını anlama, öğrenmede zorlanmaktadır

(SBÖKDO5) Farklılık var tabiki! Bu farklılık ailelerden kaynaklanıyor. Anne-baba eğitim düzeyi yüksek olunca çocukta başarılı oluyor.

(SBÖEÖO9) Farklar var elbette. Evrensel özelliği olan derslerde daha başarılılar.

(SBÖEDO11) Bizim dersimizde en azından toplumda karşılaşılabilecek sorunların çözümlerini öğreniyorlar.

(SBÖKDO15) İngilizce bildikleri için sorun yaşamıyorlar. Fakat diğer derslerde bir farklılık yok

(SBÖEDO16) Var. Biraz Türkçe bilen öğrenciler matematik, fen gibi dersleri yapabilirken sosyal bilgiler dersindeki kavramları hiç anlayamıyorlar

(SBÖKDO21) Sayısal derslerde dil ve anlam bağlamında farklı olarak sayı ve sembollerin kullanımı anlaşılmasını kolaylaştırdığı için ilgi ve başarıları daha yüksek

(SBÖEDO24) Kazanımlarımız Türk Tarihi açısından ele alındığı için çocukların bakış açılarının değişimleri zaman alabiliyor. Ayrıca deyim ve atasözlerinde zorluk artıyor.

(SBÖEDO31) Farklılıklar var. Çünkü bizim dersimiz sözel bir ders. Konuşmak gerekiyor. Kültürel farklılıklardan dolayı anlam veremedikleri durumlar oluyor. Milliyetlerine göre tarih konularında sorun yaşıyıp kötü bakışlarını hissettiriyorlar.

(SBÖKDO38) Farklılıklar gözlemlemedim. Yabancı uyruklu öğrenciler arasında çok başarılı öğrenciler bulunmakta.

4.22.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 22-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi ile Diğer Derslerdeki Başarıları Arasında Farklılıkları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Derslere Oranla Başarı	Matematik Dersi,	11
	Sosyal Bilgiler (Tarih Konuları) Dersi Başarısız Oldukları,	7
	Fen Bilimleri Dersi,	6
	Sayısal Dersler,	5
	İngilizce Dersi,	4
	Türkçe Dersi Başarısız Oldukları,	2
	Sanat ve Spor Dersleri,	1
	Dans-Müzik-Resim-Fotoğrafçılık,	1
	Benzer Sorunlar,	1
Toplam		38

Tablo 22’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Oranla Matematik Dersinde Başarılı Oldukları (11), Sosyal Bilgiler Dersinde Başarısız Oldukları Özellikle Tarih Konularında Başarısız Oldukları (7), Fen Bilimleri (6), Sayısal Dersler (5), İngilizce (4) ve Türkçe Dersinde Sosyal Bilgiler Dersinde Olduğu Gibi Başarısız Oldukları (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Genel olarak sosyal bilgiler dersi ile ilgili yabancı uyruklu öğrencilerin sözel derslerde sayısal derslere oranla başarısız olduklarını yer yer kültürel ve bedensel içerikli derslerde başarı olduklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ile diğer derslerdeki başarıları arasında farklılıkları” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖ08) *Matematik, Fen bilimler gibi dersler öğrenmeleri daha kolay çünkü bu dersler evrensel sosyal bilgiler kendi kültürümüz kendi tarihimiz*

(SBÖKDO18) *Dil derslerinde çok daha başarılar. Sayısal derslerini de daha kolay yapıyorlar. Sanat derslerini ve spor derslerinde de oldukça iyiler*

(SBÖEDO24) *Kazanımlarımız Türk Tarihi açısından ele alındığı için çocukların bakış açılarının değişimleri zaman alabiliyor. Ayrıca deyim ve atasözlerinde zorluk artıyor.*

(SBÖKDO25) *Evet. Sayısal dersler daha evrensel olduğu için başarı oranları yüksekken, milli ve kültürel konuları işleyen sosyal bilgiler dersinde zorlanıyorlar.*

(SBÖEDO27) *Tabi ki bir İngilizce ve matematik gibi dünyada geçerli ve anlaşılması onlar için daha kolay derslerde başarılılar*

(SBÖKDO35) *Matematik, İngilizce ve bir miktar Fen Bilimleri gibi evrensel içerikli derslerde başarıları yüksek. Sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinde çok başarısızlar*

(SBÖEDO36) *Öğretmenlerden kaynaklı olarak daha çok ilgi duyduklarını söyleyebilirim. Ancak ailelerin sosyal beceri ve önceliği bu katılımı değiştiriyor. Dans-Müzik-Resim-Fotoğrafçılık olabilir.*

4.23-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 5-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ünitelerinde yaşadığı sorun/sorunlar” hakkında (34) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (4) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 23-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 5-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler 5-Sınıf Üniteleri;	Kültür ve Miras: Öğrencilerin Yaş Seviyeleri İçin Çok Fazla Ağır Konular Oluyor	8
	2. Ünite. Uygarlıkların Öğrenilmesinde Zorlanıyorlar,	3
	Etkin Vatandaşlık: Hizmet Veren Kurumlar, Yabancı Öğrenciler ile Anlatılması Zor, Bürokrasi	
	Farkı, Çok Yüksek,	3
	Kültürümüzü Tanıyorum,	3

İlk Çağ Uygarlıkları,	2
Tarihe Yolculuk,	2
1. Ünite,	1
Anadolu ve Mezopotamya Uygarlıklarını Öğrenmekte Zorlanıyorlar,	1
Belli Bir Ünite Tespit Etmedim Sorun Yaşadığım,	1
Bilim Teknoloji ve Toplum: Yabancı Uyruklu Öğrenciler Kendi Ülkelerinde Örnek Kişiler Olmasını Bekliyor,	1
Birey ve Toplum,	1
Bütün Ünitelerde Sorun Yaşıyorum,	1
İnsanlar, Yerler ve Çevreler,	1
Kültür Üniteleri,	1
Şehrimiz Antalya İsimli Seçmeli Derse Girdiğimde Dersleri Anlamada Sorun Yaşıyorlar.	
Belirli Bir Üniteden Sorun Yaşamadılar,	1
Tarih Konuları Soyut Kaldığı İçin Öğrenciler Zorlanıyor,	1
Vatandaşlık,	1
Toplam	32

Tablo 23'te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Öğrencilerin Kültür ve Miras: Öğrencilerin Yaş Seviyeleri İçin Çok Fazla Ağır Konular Oluyor (8), 2. Ünite. Uygarlıkların Öğrenilmesinde Zorlanıyorlar (3), Etkin Vatandaşlık: Hizmet Veren Kurumlar, Yabancı Öğrenciler ile Anlatılması Zor, Bürokrasi Farkı, Çok Yüksek (3), Kültürümüzü Tanıyorum (3), İlk Çağ Uygarlıkları (2), Tarihe Yolculuk (2), ünitelerini anlamakta zorluk yaşadıkları şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin Kültür ve Miras ünitesini anlamakta zorluk yaşadıklarını, kültür ve tarih konularında sorun yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ünitelerinden 5-sınıf ünitelerinde sorun yaşadığı” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEÖO10)

5-Sınıf Üniteleri;

-İnsanlar, Yerler ve Çevreler

(SBÖKDO18)

5-Sınıf Üniteleri;

-Tarihe Yolculuk, 2. Ünite. Uygarlıkların öğrenilmesinde zorlanıyorlar.

(SBÖKDO19)

5-Sınıf Üniteleri;

-Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarını öğrenmekte zorlanıyorlar.

(SBÖEDO22)

5-Sınıf Üniteleri;

-Birey ve Toplum

(SBÖKDO26)

5-Sınıf Üniteleri;

-Şehrimiz Antalya isimli seçmeli derse girdiğimde dersleri anlamada sorun yaşıyorlar.

Belirli bir üniteden sorun yaşamadılar.

(SBÖKDO33)

5-Sınıf Üniteleri;

-Belli bir ünite tespit etmedim sorun yaşadığım. Bütün ünitelerde sorun yaşıyorum

(SBÖKDO34)

5-Sınıf Üniteleri;

-1. Ünite-2. Ünite

(SBÖKDO35)

5-Sınıf Üniteleri;

-Kültür ve Miras: Öğrencilerin yaş seviyeleri için çok fazla ağır konular oluyor

(SBÖEDO36)

5-Sınıf Üniteleri;

-Bilim Teknoloji ve Toplum: Yabancı uyruklu öğrenciler kendi ülkelerinde örnek kişiler olmasını bekliyor

-Etkin Vatandaşlık: Hizmet veren kurumlar, Yabancı öğrenciler ile anlatılması zor, Bürokrasi farkı, çok yüksek.

4.24-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 6-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 24-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 6-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler 6-Sınıf Üniteleri;	Kültür ve Miras: Öğrencilerin Yaş Seviyeleri İçin Çok Fazla Ağır Konuların Bulunduğu,	9
	2. Ünite, Tarih Ünitesi Öğrencilerin Genellikle Zorlandığı Ünite,	2
	Tarihe Yolculuk: Genel Olarak Milli Bir Tarih Veriliyor,	2
	İlk Türk Devletleri,	2

Etkin Vatandaşlık,	2
1. Ünite,	1
Bilim ve Teknoloji: Verilen Bilim İnsanlarından Farklı Etnik Kökenli Bilim İnsanı ve Yazarlarda Olmalı,	1
Birey ve Toplum,	1
Çoğunlukla Avrupa Kökenli Bilim İnsanları Var,	1
Ders Sayısı Az Konular Çok Fazla,	1
Konular Basitleştirilmediği ve Karışık Verildiği İçin Konuları Anlamakta Çok Zorlanıyorlar,	1
İslam Tarihi,	1
Türk – İslam Devletleri,	1
Kültür,	1
Türk Tarihi ve İslam Tarihini Bağdaştırmakta Sıkıntı Yaşıyorlar,	1
Tümünde Dil ve İletişim Sorunları Var,	1
Toplam	28

Tablo 25’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin Kültür ve Miras: Öğrencilerin Yaş Seviyeleri İçin Çok Fazla Ağır Konuların Bulunduğu (9), 2. Ünite, Tarih Ünitesi Öğrencilerin Genellikle Zorlandığı Ünite (2), Tarihe Yolculuk: Genel Olarak Milli Bir Tarih Veriliyor (2) ve İlk Türk Devletleri (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin Kültür ve Miras ünitelerini anlamakta, öğrenmekte zorluk yaşadıklarını, Türk tarihi ve Türk-İslam tarihini anlamakta zorluk yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ünitelerinden 6-sınıf ünitelerinde sorun yaşadığı” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO14)

6-Sınıf Üniteleri;

-İlk Türk Devletleri

(SBÖEDO16)

6-Sınıf Üniteleri;

-Etkin Vatandaşlık

(SBÖKDO18)

6-Sınıf Üniteleri;

- Tarihe Yolculuk, 2. Ünite. Tarih ve kronoloji konularında sıkıntı yaşıyorlar. Türk tarihi ve İslam tarihini bağdaştırmakta sıkıntı yaşıyorlar

(SBÖKDO19)

6-Sınıf Üniteleri;

-Ders sayısı az konular çok fazla

(SBÖKDO20)

6-Sınıf Üniteleri;

- Kültür ve Miras

Konular basitleştirilmediği ve karışık verildiği için konuları anlamakta çok zorlanıyorlar. Kitaplarımızda, tanım olayların neden ve sonuçları, önemi şeklinde değil de uzun uzun paragraf olarak verildiği için çok sıkıcı ve öğrenmeye kapanıyorlar.

(SBÖEDO22)

6-Sınıf Üniteleri;

-Birey ve Toplum

-Türk – İslam Devletleri

(SBÖKDO25)

6-Sınıf Üniteleri;

-Vatandaşlık

(SBÖKDO29)

6-Sınıf Üniteleri;

-İslam Tarihi

(SBÖEDO32)

6-Sınıf Üniteleri;

Tümünde dil ve iletişim sorunları var

(SBÖKDO34)

6-Sınıf Üniteleri;

-1. Ünite

(SBÖKDO35)

6-Sınıf Üniteleri;

- Kültür ve Miras: Öğrencilerin yaş seviyeleri için çok fazla ağır konular oluyor

(SBÖEDO36)

6-Sınıf Üniteleri;

-Tarihe Yolculuk: Genel Olarak milli bir tarih veriliyor. Y. Öğrencilerin kendi tarihleri ile ilgili bilgi verilmeli

-Bilim ve Teknoloji: Verilen bilim insanlarından farklı etnik kökenli bilim insanı ve yazarlarda olmalı.

-Çoğunlukla Avrupa kökenli bilim insanları var.

(SBÖEDO37)

6-Sınıf Üniteleri;

-Orta Asya da kurulan ilk Türk Devletleri

(SBÖKDO38)

6-Sınıf Üniteleri;

-2. Ünite, tarih ünitesi öğrencilerin genellikle zorlandığı ünite oluyor.

4.25-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 7-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 25-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 7-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler 7-Sınıf Üniteleri;	Osmanlı Devleti,	6
	2. Ünite,	3
	Ders Sayısı Az, Pekiştirmeyi Zorlaştırıyor,	2
	Etkin Vatandaşlık,	2
	1. Ünite,	1
	Aynı,	1
	Kültür,	1
Toplam		16

Tablo 25’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Öğrencilerin Osmanlı Devleti (6), 2. Ünite (3), Ders Sayısı Az, Pekiştirmeyi Zorlaştırıyor (2) ve Etkin Vatandaşlık (2), ünitelerinde sorun yaşadıklarını ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise Osmanlı Devleti’ni içeren tüm üniteleri anlamakta zorluk yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ünitelerinden 7-sınıf ünitelerinde sorun yaşadığı” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO16)

7-Sınıf Üniteleri

-Etkin Vatandaşlık

-Ders sayısı az, çok hızlı anlatmak zorunda kalıyorum, pekiştirmek zorlaştırıyor.

(SBÖKDO20)

7-Sınıf Üniteleri

-Osmanlı tarihi öğrencileri en çok zorlayan konular. Çok dağınık olduğu için konular arasında bağlantı kurmakta çok zorlanıyorlar.

(SBÖKDO25)

7-Sınıf Üniteleri

-Aynı

(SBÖKDO28)

7-Sınıf Üniteleri

-Osmanlı Tarihi, Türkiye Nüfusu gibi konular bize özgü konulardır. Ve yabancı öğrencilerin hem ilgisi hem başarısı düşüktür.

(SBÖKDO34)

7-Sınıf Üniteleri

-1. Ünite

(SBÖEDO36)

7-Sınıf Üniteleri

-Kültür ve Miras: Evrensel değerler üzerine hikayeler olmalı. Osmanlı ve Türklerin dünya medeniyetine olan katkıları verilmeli

(SBÖKDO38)

7-Sınıf Üniteleri

-2. Ünite, konu kapsamlı e zaman kısıtlı olduğu için öğrenciler zorlanıyor.

4.26-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 8-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 26-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Ünitelerinden 8-Sınıf Ünitelerinde Sorun Yaşadığı” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler 8-Sınıf Üniteleri:	Tüm Üniteler,	5
	İnkılap Tarihi Dersi, Kuruluş Tarihini Anlattığı İçin Yabancı Öğrencilerimizin Derse İlgileri ve Başarıları Düşüktür,	3

1. Dünya Savaşı,	2
2 ve 3 Ünitelerde Konu Yoğunluğu ve Zaman Sıkıntısı Olması Konunun Kavranmasını Zorlaştırıyor,	1
Arap – Rus Yazarların ve Devlet Adamlarının, I. Dünya Savaşında Türkler Hakkında Yazılan Hatıralardan Örnek Olmalı,	1
Örneğin, Araplar ve Ruslarla İlgili Savaşılan Her Konu,	1
Aynı,	1
Başka Ülkelerle Yaptığımız Savaşlar,	1
Cumhuriyet Tarihi,	1
Ders Konuları Fazla Ders Saati Az Pekiştirmek Soru Çözmek İçin Zaman Yetmiyor,	1
Genellikle 8. Sınıfta Aramıza Katılmışsa Tamamen Sorun Olabiliyor,	1
İlkeler Konusunda Zorlanıyorlar. Milli Egemenlik ve Milli Bağımsızlık Kavramlarını Çok Karıştırıyorlar,	1
Kongreler,	1
Kültür ve Miras Ünitelerinde Tarihi Konuları, Etkin Vatandaşlık Ünitelerinde,	1
Tarih Konularına Uyum Sağlayamamaktadırlar,	1
Tümünde Dil ve İletişim Sorunları Var,	1
Toplam	23

Tablo 26’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri 8 Sınıf Ünitelerine İlişkin Tüm Üniteler (5), İnkılap Tarihi Dersi, Kuruluş Tarihini Anlattığı İçin Yabancı Öğrencilerimizin Derse İlgileri ve Başarıları Düşüktür. (3), 1. Dünya Savaşı (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin inkılap tarihi ünitelerinin tümünü anlamakta zorluk yaşamadıklarını, Türk kurtuluş savaşı konularına ilgisiz olduklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin “sosyal bilgiler dersi ünitelerinden 8-sınıf ünitelerinde sorun yaşadığı” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEO09)

Genellikle 8. Sınıfta aramıza katılmışsa tamamen sorun olabiliyor

(SBÖEDO16)

8-Sınıf Üniteleri

Kültür ve Miras ünitelerinde tarihi konuları Etkin vatandaşlık ünitelerinde kavramları anlayamıyorlar. 8. Sınıf konularından tamamen uzaklar

(SBÖKDO19)

8-Sınıf Üniteleri

-Ders konuları fazla ders saati az pekiştirmek soru çözmek için zaman yetmiyor

(SBÖKDO20)

8-Sınıf Üniteleri

-İlkeler konusunda zorlanıyorlar. Milli egemenlik ve milli bağımsızlık kavramlarını çok karıştırıyorlar.

(SBÖEDO22)

8-Sınıf Üniteleri

-1. Dünya savaşı

-Kongreler

(SBÖKDO25)

8-Sınıf Üniteleri

-Aynı

(SBÖKDO28)

8-Sınıf Üniteleri

-İnkılap Tarihi dersi tamamen ülkemizin kuruluş tarihini anlattığı için yabancı öğrencilerimizin derse ilgileri ve başarıları düşüktür.

(SBÖEDO31)

8-Sınıf Üniteleri

-Başka ülkelerle yaptığımız savaşlar. I. Dünya Savaşı ünite bazlı olmaktan ziyade

-Örneğin, Araplar ve Ruslarla ilgili savaşılan her konu.

(SBÖEDO32)

8-Sınıf Üniteleri

-Tümünde dil ve iletişim sorunları var

(SBÖKDO33)

8-Sınıf Üniteleri

Belli bir ünite tespit etmedim sorun yaşadığım. Bütün ünitelerde sorun yaşıyorum

(SBÖEDO36)

8-Sınıf Üniteleri

-Arap – Rus yazarların ve devlet adamlarının, I. Dünya savaşında Türkler hakkında yazılan hatıralardan örnek olmalı

(SBÖEDO37)

8-Sınıf Üniteleri

Tarih konularına adapte olamamaktadırlar.

(SBÖKDO38)

8-Sınıf Üniteleri

- 2 ve 3 ünitelerde konu yoğunluğu ve zaman sıkıntısı olması konunun kavranmasını zorlaştırıyor.

4.27. “Türkiye’de Eğitim/Öğretime Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Ortamına Uyum” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Bulgular

Türkiye’de eğitim/öğretime yeni başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ortamına uyumu” hakkında (37) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (1) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 27- “Türkiye’de Eğitim/Öğretime Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Ortamına Uyum” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Eğitim/Öğretime Başlama Süresi	Dil Becerilerinin Gelişimi ve Kültürel Uyum,	18
	Uyum Sağlamakta Zorluk Çekiyorlar,	11
	Çabuk Kaynaşma Sağladıklarını,	7
	Ayrı Okulda Okumaları,	1
	Hazırlık Okumaları Gerekliliği,	1
	Eksik veya Yanlış Politikaların Sınıfta Etkileri,	1
	Yabancı Uyruklu Öğrencilere Özgü Bir Program Uygulanmayışı,	1
	Arkadaşlık Edinme Sürecinin Uzaması,	1
	Herhangi Bir Uyum Eğitimine Tabi Olmadan Sınıfa Dahil Olunması,	1
	Öğretmenlerin Bireysel Çabası,	1
	Yeni Geldikleri Yıl Bu Öğrencilerin Kayıp Yılı,	1
Toplam		44

Tablo 27’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitime Başlama Süresi ile İlgili Dil Becerilerin Gelişimi ve Kültürel Uyum Sorunu Olduğu (18), Uyum Sağlamakta Zorluk Yaşadıkları (11), Bazı Öğrencilerin Hızlıca Uyum -Kaynaşma- Sağladıkları (7), yine öğrencilerin herhangi bir hazırlık yapılmadan yanlış uygulamalarda sınıflara entegre edilmelerinin sorun olduğu şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise eksik veya yanlış politikaların

eğitim ve öğretimi etkilediğini, süreç içerisinde derslerin işlenişinde öğretmenlerin bireysel çaba gösterdiklerini söylemek mümkündür.

“Ülkemizde eğitim/öğretime yeni başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ortamına uyumu” hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Öncelikle dil becerilerinin gelişimi ve kültürel uyum için bir süre (1 Yıl) örgün eğitim dışında kurs/eğitim verilmeli.

(SBÖEÖO8) Uyumlu, sorun yaşamadık fakat sayıca çoğunluk olunca gruplaşma oluyor.

(SBÖKDO18) Yerleşik yabancılarda çok büyük sorun yok. Bazen kurallara uyumda sıkıntı yaşıyor ve yaşıyorlar.

(SBÖKDO19) Sınıflarda yabancı uyruklu çocuklara özgü bir program uygulayamıyoruz. Süreç içerisinde dil sorunu çözünce derse katılabiliyorlar.

(SBÖKDO21) Herhangi bir uyum eğitimine tabi olmadan sınıf ortamına bırakılan o çocukların yerinde olmak istemezdim. İletişim kuramadığı sınıfta yapayalnız ve çaresizce sadece oturuyorlar.

(SBÖEDO22) Ulusal bir politika olmadığı için öğretmenlerin bireysel çabasına bırakılmış durumda

(SBÖKDO25) Sosyal ilişkilerde çok fazla sorun yaşadıklarını düşünmüyorum

(SBÖEDO31) Uyum problemi yaşıyorlar: Çünkü hiçbir hazırlık yapmadan ertesi gün sınıfa girip oturuyorlar. Oysa aile ve çocuk belli bir süre dil kursuna gitmeli. Denklik yaşıya göre veriliyor. Çocuk bilmediği ülkede 1 gün sınıfta oturuyor ve uyuyor.

(SBÖEDO32) Önce Türkçe dil eğitimi almaları gerekiyor, Evrensel eğitim ilkelerine ters. Hiç Almanca bilmeyen biri Almanca Fen bilgisi öğrenebilir mi?

(SBÖKDO33) Dil bilmeseler bile, çocuk oldukları için kaynaşmalarında sıkıntı yaşıyor. Ayrıca, mutlaka sınıfta ve okulda mutlaka kendi dilini konuşan bir öğrenci oluyor. Onun aracılığıyla iletişim kuruyor, kuruyor

(SBÖEDO36) Aile hayatı ve dil becerisine bağlı olarak değişiyor. Aile Türklere karşı bilinçsiz ve ön yargılı ise sorunlar daha büyük

(SBÖEDO37) Bence bu çocukların okula devam edebilmeleri için dil bilmeleri gerekir (Türkçe) Türk öğrencilerde İngilizce bilmeleri gerekir (eğer başka bir ülkede yaşıyorsa) yoksa ders verimsiz bir şekilde geçiyor.

(SBÖKDO38) Çok iyi uyum sağlayan öğrenciler var. Fakat büyük bir kısmı Türk öğrencilerle fazla iletişim kurmuyor. Sadece kendi dilini konuşan öğrencilerle vakit geçiriyor.

4.28.“Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yabancı Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Okul dışı öğrenme ortamlarının yabancı öğrencilerin öğrenme düzeylerine katkıları” hakkında (29) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (9) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 28- “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yabancı Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmen Okul dışı Öğrenme Ortamlarının Katkısı	Okul Dışı Öğrenme Ortamları Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Olumlu Etkisi,	21
	Dil Yeterliliğine Katkısı,	7
	Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkında Öğretmen Yeterliliği/Yetersizliği,	3
Toplam		31

Tablo 28’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Öğrenme Düzeylerine Olumlu Yönde Etkisinin Olduğu, Öğrencilerin Yaparak Yaşayarak Öğrenmesine Katkı Sağladığı (21), Dil Yeterliliğine ve Dil Öğrenmeye Katkısı (7) ve Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkında Öğretmen Yeterliliği/Yetersizliği (3), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Genel olarak okul dışı öğrenmenin öğrenciye doğrudan katkı sağladığı öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve kalıcı hala getirdiği aynı zamanda dile katkısının da olduğu bunun yanında okul dışı öğrenme ortamı için öğretmen yeterliliğinin de yeterli olması gerektiğini söylemek mümkündür.

“Okul dışı öğrenme ortamlarının yabancı öğrencilerin öğrenme düzeylerine katkıları” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Okul dışı öğrenme ortamları her öğrenciye olduğu gibi yabancı uyruklu öğrencilerinde öğrenme düzeylerine olumlu etki yapacaktır.

(SBÖEDO2) Gezi gibi aktiviteler öğrenmede etkili oluyor. Özellikle tarihi ve kültürel geziler

(SBÖEÖO8) Genelde tüm gezilere katılıyorlar, Yaparak yaşayarak öğrenmeyi seviyorlar.

(SBÖEÖO10) Somut kavramları yorumlamada sorun yaşamadıkları için daha verimli olacaktır.

(SBÖEDO13) Okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili pek fazla bilgin yok.

(SBÖKDO20) Okul dışı etkinliklerde daha sosyal oldukları verilen görev ve etkinlikleri yaptıkları gözlemlenmiştir. Daha mutlu olduklarını belirtmeliyim

(SBÖKDO26) Okul dışı öğrenme ortamları öğrenme düzeylerine olumlu katkıda bulunacaktır.

(SBÖEDO31) Ders dışı ortamlar eğer eğlenceli ise sinema vb. eğleniyorlar. Öğrenme ortamı ise pek ilgilerini çekmiyor.

(SBÖEDO32) Evde ve dışarı da kendi uyruğundakilerle aynı dili konuşuyorlar.

(SBÖKDO33) Sanatsal ve sportif faaliyetlerde dil problemi olmayınca iyi. Ancak, akademik kurslara (dil sorunda) dolayı katılım yok.

(SBÖKDO34) Çocuklar bir arada vakit geçirebildikçe iletişime geçtikçe daha çok şey öğreniyorlar. Dersler onların iletişime geçip bir şeyler öğrenebilmesi için bir araç. Sosyal bilgiler hayatın içinden birçok bilgiye sahip. Bu yüzden hayatlarına birçok fayda sağlıyor

(SBÖEDO36) Kesinlikle olmalı. Eğer 1 yıllık hazırlık sınıfı olmayacak ise kurs eğitimi olmalı. Türkçe beceri ve bilgi sınavı ile sınıf yerleştirme şart olmalı.

4.29.“Yabancı Uyraklı Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Katılımları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Yabancı uyraklı öğrenci velilerinin okul etkinliklerine katılımları” hakkında (35) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (3) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 29- “Yabancı Uyraklı Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Katılımları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Katılımları	Öğrenci Velilerin Etkinliklere Katılımı Yeterli Değil,	13
	Öğrenci Velilerinin Etkinliklere Aktif Katılımı,	10
	Dil ve Kültür Sorunu Nedeniyle Katılım Azlığı,	6
	Katılım Olmuyor,	4
	Yabancı Uyraklı Öğrenci Velileri ile Bir İletişim Olmadı,	2
	Veli-Okul İş Birliği Önemli,	1

Katılımları Arttırılmalı. Sosyalleşme Açısından Önemli,	1
Desteklenirse evet,	1
Toplam	38

Tablo 29’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklerine Yeterli Katılım Sağlamadıkları (13), Öğrenci Velilerinin Okul Etkinliklere Aktif Katılımı (10), Dil ve Kültür Kaynaklı Sorunlar Nedeniyle Katılımın Azlığı (6) ve Katılımının Olmayışı (4), Yabancı Uyruklu Öğrenci Velileri ile Öğretmenlerin Herhangi Bir İletişiminin Olmayışı (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Genel olarak velilerin okul etkinliklerine katılımı düzeyinin yeterli seviyede olmadığını, bilinçli ailelerin etkinliklere aktif katılım sağladıklarını fakat bu durumun yeterli olmadığını söylemek mümkündür.

“Yabancı uyruklu öğrenci velilerinin okul etkinliklerine katılımları” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Yeterli değil. Öğrenciler hızlı bir şekilde dil becerilerini geliştirse de velilerde biraz daha güç

(SBÖKDO5) Bilinçli ailelerin etkinliklere katılımı eksiksiz yapıyor.

(SBÖEÖO9) Genellikle ilgili velilere sahipler

(SBÖEÖO10) Tam bir katılım söz konusu değil. Ancak öğrencileri katılım yapıyorlar. Özel ders aldırın velilerimiz de var.

(SBÖEDO13) Öğrencilerini okul etkinliklerine teşvik ediyorlar.

(SBÖKDO18) Ülke tanıtım günlerine, okul etkinliklerine katılıp destek veriyorlar.

(SBÖKDO21) Elllerinden geldiğince katılım sağlamaya çalıştıklarını gözlemledim.

(SBÖEDO22) Öğrenciden öğrenciye değişiyor ama özellikle sportif ve müzik etkinliklerine katılmalarını istiyorlar

(SBÖEDO24) Katılım yarı yarıya diyebiliriz.

(SBÖEDO30) Onlarda dil ve kültür sorunu yaşıyorlar. Bu nedenle okul etkinliklerinden uzak duruyorlar

(SBÖEDO31) Bazıları, gönderilen evraklara cevap verip okula gelirken, bir kısmı ise hiçbir şekilde cevap vermemekte, katılım sağlamamaktadır. Az sayıdaki veli, öğretmeni, okulu, yapılan her uyarıyı dikkate almaktadır, çocuğu için gerekli önlemleri almaktadır. Eğer çocukları bir etkinlikte görevli ise törenlere katılmaktalar.

(SBÖEDO36) Genel olarak okul etkinliklerine küçük sınıflarda katılım azdır. Türkçesi gelişmiş ve uyum sağlamış ailelerde katılım oranı daha fazladır.

(SBÖEDO37) Katılabilirler. Okul aile iş birliği önemlidir fakat öğrencilerin okula uyum sağlaması açısından Türk okullarında Türkçe bilmeleri zorunludur.

(SBÖKDO38) Yabancı uyruklu öğrenci velileri ile bir iletişim olmadı.

4.30.“Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildikleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Hangi ülke vatandaşı öğrencileriyle ve velileriyle daha iyi iletişim kurabildikleri” hakkında (32) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (6) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 30- “Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildikleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler	Ülkeler	
	Rusya,	12
	Türk Cumhuriyetleri,	6
	İran,	6
	Ukrayna,	3
	Orta Asya Türk Cumhuriyetleri,	2
	Kırgızistan,	2
	Türkmenistan,	1
	Ahıska Türkleri Zorlanma,	1
	Özbekistan,	1
	Suriye,	1
	Irak,	1
	Ürdün,	1
	Kazakistan,	1
	Almanya,	1
Toplam		39

Tablo 30’da yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin En İyi İletişim Kurdukları Ülke Rusya (12), Türk Cumhuriyetleri (6), İran (6), Ukrayna (3), Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (2) ve Kırgızistan (2), Şeklinde İfade Verdikleri ayrıca Öğretmenlerin Ahıska Türkleri ile İletişime Zorlandıkları (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise Rusya ve İran vatandaşları ile daha çok iletişim kurabildiklerini, Orta Asya Türk cumhuriyetleri ve Türk cumhuriyetleri vatandaşlarıyla iletişim kurulsa da yeterli seviye iletişim sağlanamadığını söylemek mümkündür.

“Hangi ülke vatandaşı öğrencileriyle ve velileriyle daha iyi iletişim kurabildikleri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Kırgızistan-Türkmenistan

(SBÖEDO2) Türk Cumhuriyeti vatandaşlarıyla iletişim daha kolay.

(SBÖEDO13) Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler ile iyi iletişim kurabiliyorum

(SBÖKDO20) Orta Asya’dan gelen Ahıska öğrencilerinin bir kısmı ile zorlanabiliyoruz

(SBÖEDO27) Türk Cumhuriyetlerinden gelenler ile

(SBÖKDO33) En iyi iletişimi Türkiye Cumhuriyeti veli ve öğrencileriyle kuruyorum

(SBÖEDO37) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ülkeleriyle, komşu ülkelerimizle

(SBÖKDO18) Ukrayna, Rusya, Kazak, Kırgız, Özbek

(SBÖKDO19) Okulumuza Rusya’dan gelen öğrenciler fazla. Bu velilerle kolay iletişim kurabiliyorum. Suriyeli ve İranlı öğrencilerimiz de var kolaylıkla iletişim kurabiliyoruz

(SBÖKDO38) Okulumuzda Rusya, Ukrayna ve Türkiye devletlerden yabancı uyruklu öğrenciler var.

(SBÖEDO16) Irak-İran Orta doğudan gelen öğrenciler daha mahcupken Rusya’dan gelen öğrenciler daha farklı bir iletişim içinde

(SBÖKDO21) İran Kültürel yakınlık

(SBÖEDO30) İran-Ürdün-Rusya.

4.31.“Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildiklerinin Gerekçeleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Tablo 31- “Hangi Ülke Vatandaşı Öğrencileriyle ve Velileriyle Daha İyi İletişim Kurabildiklerinin Gerekçeleri” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Ülkeler ve Gereçler	Türk Cumhuriyetleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan)-Kültür, Dil ve İnanç Benzerliği,	13
	Rusya-Daha Eğitimli ve Daha İlgililer,	12
	İran, Irak, Suriye, Ürdün -Kültür ve İnanç Benzerliği,	9
	Herhangi Bir Ayrımın Yapılamaması,	6
	Dil Belirleyici Unsur,	6
	Ukrayna,	3
	Ahıska Türkleri Zorlanma,	1

Tablo 31’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Türk Cumhuriyetleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan) Ülkeleri Öğrencileri ile Kültür, Dil ve İnanç Benzerliği Kaynaklı Daha Kolay İletişim Kurabildikleri (13), Rusya Federasyonu Vatandaşı Öğrencileri ve Velileriyle Daha Eğitimli ve Daha İlgili Olmaları Vesilesiyle İletişim Kurdukları (12), İran , Irak, Suriye, Ürdün - Kültür ve İnanç Benzerliği (9), Herhangi Bir Ülke Öğrencisi Hakkında Ayrım Yapılamadığı (6), Dil Becerisi ve Yeterliliği (6), Ukrayna (3), Ahıska Türkleri Veli Öğrenci ve Velilerle İletişim Kurmada Zorluk Yaşandığı (1), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde kültürel, inanç ve dil benzerliğinin iletişim seviyesini artırdığını bunun yanından eğitim seviyesi, eğitim/öğretime ilgi ve tutumun veliler ve öğrencilerle iletişim kurulmasına kolaylık sağlanamadığını söylemek mümkündür.

“Hangi ülke vatandaşı öğrencileriyle ve velileriyle daha iyi iletişim kurabildiklerinin gerekçeleri” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO2) Türk Cumhuriyeti vatandaşlarıyla iletişim daha kolay. Kültürel ve inanç benzerliği

(SBÖEDO3) Bildiğin dili konuşanlarla (Almanca) iyi iletişim kuruyorum

(SBÖKDO4) Sadece Türkçe az da olsa konuşabilen veliler ile iletişim kurabildim

(SBÖEÖ09) Rusya Çünkü daha eğitimli ve daha ilgililer

(SBÖKDO15) Bu konuda herhangi bir ayrım yapamıyorum

(SBÖEDO16) Irak-İran Orta doğudan gelen öğrenciler daha mahcupken Rusya’dan gelen öğrenciler daha farklı bir iletişim içinde (Soğuk) bulunuyor

(SBÖKDO19) Okulumuza Rusya’dan gelen öğrenciler fazla. Bu velilerle kolay iletişim kurabiliyorum. Suriyeli ve İranlı öğrencilerimiz de var kolaylıkla iletişim kurabiliyoruz

(SBÖKDO20) Fark etmiyor hepsi ile iletişim kurabiliyoruz sadece Orta Asya’dan gelen Ahıska öğrencilerinin bir kısmı ile zorlanabiliyoruz

(SBÖEDO24) Ruslar Ortak tarihi geçmiş olması etkileşimi artırıyor

(SBÖKDO25) Rusya-İran Daha saygılı ve disiplinliler

(SBÖKDO26) Rusya Sorumluluk sahibi ve çocukların okul kurallarına uymaları konusunda katı kuralları var. Okul ile iş birliği içinde hareket etme konusunda duyarlılar.

(SBÖKDO33) *En iyi iletişimi Türkiye Cumhuriyeti veli ve öğrencileriyle kuruyorum. Hem dil sorunu olmadığı için hem de özellikle “Eti senin kemiği benim” mantığında oldukları için öğretmene değer verip saygı duyuyorlar*

(SBÖKDO38) *Okulumuzda Rusya, Ukrayna ve Türkiye devletlerinden yabancı uyruklu öğrenciler var. Öğrenci yapısını göre iletişim süreci değişiyor. Öğrenci dil biliyorsa ve iletişime açıksa sorun olmuyor.*

4.32.Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü...” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) çünkü...” hakkında (13) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (25) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 32-Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları “Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü...” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar	
Görüşler	
Konu	Frekans
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Sudan Çıkmış Balık Benzer. (Metafor) Çünkü Dil ve Kültür Öğrenilmeden Doğrudan Sınıflarda Derse Alınıyorlar,	2
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Şaşkın Ördek Yavrusu.....Benzer. (Metafor) Çünkü İki Eğitim İki Ayrı Dünyada Bocalamaktadır,	2
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler İşlenmemiş Olması Benzer. (Metafor) Çünkü İşlendiklerinde (Yeniden Okunacak) Bir Mücevhere Dönüşecekler,	1
Özel Eğitim Öğrencilerine Benzer Çünkü Öğrenme Eylemi Gerçekleşmemektedir.	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Boş Bardak.....Benzer. (Metafor) Çünkü...Dersle İlgili Hiç Bilgileri Yok,	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü Dalgasız,	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Konuk Sanatçı Benzer. (Metafor) Çünkü Anlayamadıkları Terimler Olabiliyor,	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Yağ Damlasına Benzer. (Metafor) Çünkü Suyun İçindedirler Ama Tam Anlamı ile Karışmazlar,	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor) Çünkü...İlgilerini Çeken Konular Olmadığı İçin Daha Sessiz ve İç Kapanık Oluyorlar,	1

Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler.....Benzer. (Metafor)	
Çünkü Sosyal Bilgiler Dersinin Kazanımları Etik (Ahlak) Kavramlar Evrensel Olduğu İçin ve Çocuklar Da Masum Oldukları İçin Yabancı Uyruklu Öğrenciler Birbirine Benzer,	1
Sosyal Bilgiler Dersinde Yabancı Uyruklu Öğrenciler Gökkuşağına Benzer. (Metafor)	
Çünkü Farklı Kültür, İnanış Olması Sınıf Ortamını Daha Zengin Hale Getiriyor,	1
Toplam	13

Tablo 32’de yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencileri Sudan çıkmış balığa benzetmiştir bu benzerlik öğrencilerin hazırlıksız eğitim öğretime başlamalarının sebebi olabileceği söylenebilir. Yine öğrencilerin iki farklı eğitim kültürü içerisinde bocaladıkları belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin yeni eğitim öğretime uyum sağlamakta zorlandıklarını, şaşkınlık yaşadıklarını söylemek mümkündür.

Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin karşılaştıkları “sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) çünkü...” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO27) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler sudan çıkmış balık benzer. (Metafor) Çünkü Dil ve kültür öğrenilmeden doğrudan sınıflarda derse alınıyorlar

(SBÖKDO4) Özel eğitim öğrencilerine benzer çünkü öğrenme eylemi gerçekleşmemektedir.

(SBÖEÖO8) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler Boş bardak.....benzer. (Metafor) Çünkü...dersle ilgili hiç bilgileri yok

(SBÖKDO12) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler Şaşkın Ördek yavrusu.....benzer. (Metafor) Çünkü İki eğitim iki ayrı dünyada bocalamaktadır.

(SBÖEDO13) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) Çünkü iki farklı eğitim sistemi arasında bocalamaktadırlar.

(SBÖEDO16) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler İşlenmemiş olması benzer. (Metafor) Çünkü İşlendiklerinde (Yeniden okunacak) bir mücevhere dönüşecekler

(SBÖKDO18) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) Çünkü Dalgasız

(SBÖKDO25) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler konuk sanatçı benzer. (Metafor) Çünkü anlayamadıkları terimler olabiliyor

(SBÖKDO26) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler Yağ Damlasına benzer. (Metafor) Çünkü suyun içindedirler ama tam anlamı ile karışmazlar

(SBÖKDO28) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) Çünkü...İlgilerini çeken konular olmadığı için daha sessiz ve içe kapanık oluyorlar

(SBÖKDO33) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor) Çünkü Sosyal bilgiler dersinin kazanımları etik (Ahlak) kavramlar evrensel olduğu için ve çocuklar da masum oldukları için yabancı uyruklu öğrenciler birbirine benzer

(SBÖKDO38) Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler gökkuşağına benzer. (Metafor) Çünkü farklı kültür, inanış olması sınıf ortamını daha zengin hale getiriyor.

4.33.“Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretime Daha İyi Uyum Sağlayabilmeleri İçin Yapılabilecekler” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretime daha iyi uyum sağlayabilmeleri için yapılabilecekler” hakkında (34) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (4) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 33- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim/Öğretime Daha İyi Uyum Sağlayabilmeleri İçin Yapılabilecekler” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Görüş ve Öneriler	Dil Yeterliliği Kazandırılması,	28
	Uyum Sürecinin Tamamlanması,	5
	Uyum Programları ve Projelerinin Hazırlanması,	4
	Türk Kültürü Hakkında Bilgi Verilmeli,	3
	Arkadaş Kazanımlarının Sağlanması,	2
	Farklı Okullarda Eğitim Verilmesi,	1
	Sınıf İçi ve Okul İçinde Etkileşimli Etkinlerin Düzenlenmesi,	1
	Öğretmenlerin Mesleki Yeterliliğinin Sağlanması,	1
	Hazırlık Eğitimi Olmalı,	1
	Türk Eğitim Sistemi Hakkında Bilgi Verilmesi,	1
	Ders Dışı Öğrenme Alanlarının Oluşturulması,	1
Toplam		48

Tablo 33'te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerinin Dil Yeterliliği Kazandırılması (28), Uyum Sürecinin Tamamlanması (5), Uyum Programları ve Projelerinin Hazırlanması (4), Türk Kültürü Hakkında Bilgi Verilmeli (3) ve Arkadaş Kazanımlarının Sağlanması (2), şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise öncelikle dil probleminin çözülmesi, uyum sorununun çözülmesi ve hazırlık eğitimini verilmesinin gerekli olduğunu söylemek mümkündür.

“Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretime daha iyi uyum sağlayabilmeleri için yapılabilecekler” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖEDO1) Eğitime entegre edilmeden önce kurs, eğitim alınarak uyum süreçleri tamamlanmalı.-Okulların genel yapısını (Vatandaşlık) anlamından da bozmayacak şekilde farklı okullara dağıtılmalı

(SBÖEDO3) Öncelikle dersleri takip edebilecek derecede dil öğrenerek okula kabulleri yapılmalı.

(SBÖEDO13) Öncelikle devlet bu öğrencileri kabul ediyorsa dil sorunlarını, uyum sorunlarını çözmesi gerekir. Hiçbir devlet dil sorununu çözmeyen öğrenciyi okul sistemi içine dahil etmemektedir.

(SBÖKDO18) Arkadaşları ile iletişim kurabilecek kadar dil bilmeleri iyi olacaktır. Sınıf içi ve okul içinde etkileşimli etkinliklerde katılım sağlanabilir.-Okula devam etmeden önce muhakkak Türkçe yeterlilik sınavından geçirilebilir.

(SBÖKDO26) Temel düzeyde dil eğitimi verilmeden okula kayıt yaptırmamaları ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Halk eğitim merkezinde aile ve öğrenciye yönelik uyum programları düzenlenmelidir.

(SBÖEDO31) Dil kursuna gitmeleri gerekiyor.-Uyum süreci olmadan okula başlammaları gerekiyor.-Eğitim sistemi hakkında bilgi almaları gerekiyor.-Velilerin belirli sürelerde seminerlere alınması gerekiyor.

(SBÖKDO34) Bir yabancı dil (Türkçe) eğitimi alıp, belli bir seviyeden sonra akran gruplarıyla aynı sınıflara dahil olmalılar. Ayrıca Türk toplum yapısı ve kültürüyle ilgili de eğitim almalılar. Böylece çok daha kolay uyum sağlayacaklardır.

(SBÖEDO36) Türkçe beceri sınavı olmalı, bu sınavlarda yeterli not almayanlar 1 yıllık hazırlık sınıfı olmalı-Kültürel ve dini hassasiyetlerde verilmeli “İstiklal Marşı” gibi

(SBÖEDO37) Deney ve gözlem-Ders dışı faaliyetle-Gezi ve gözlem-Yaparak yaşayarak öğrenme

(SBÖKDO38) Okul dışı dil öğrenme çalışması yapılmalı-Türk öğrencilerle etkileşim kurabilecekleri projelere katılmalılar.

4.34. “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yerleşik Kültüre Uyumu İçin Sosyal Bilgiler Dersinin Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Yabancı uyruklu öğrencilerin yerleşik kültüre uyumu için sosyal bilgiler dersinin katkıları” hakkında (35) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (3) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 34- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yerleşik Kültüre Uyumu İçin Sosyal Bilgiler Dersinin Katkıları” Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar		
Görüşler		
Konu		Frekans
Öğretmenler Sosyal Bilgiler Dersinin Katkıları	Türk Kültür ve Uygarlık Yapısı Hakkında Sosyal Bilgilerin Katkısının Önemi,	22
	Sosyal Bilgiler Dersinin Her Birey İçin Katkısı,	7
	Dil Problemi Aşıldığında Yardımcı Olur,	6
	Farklılıklara Saygı,	2
	Öğrencilerin Uyumunu Sağlama Konusunda Yardımcı Olması,	1
	Ülkeye Entegre Olunması Gerektiğinin Farkındalığına Varılması,	1
Toplam		39

Tablo 34’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde Türk Kültür ve Uygarlık Yapısı Hakkında Sosyal Bilgilerin Katkısı (22), Sosyal Bilgiler Dersinin Her Birey İçin Katkısı (7), Dil Problemi Aşıldığında Yardımcı Olması (6), Farklılıklara Saygı (2), uyum için yardımcı olduğu şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde ise sosyal bilgiler dersinin Türk kültürünün tanınmasına, anlaşılmasına ve uyum sağlamasında birinci elden kaynak olduğunu söylemek mümkündür.

“Yabancı uyruklu öğrencilerin yerleşik kültüre uyumu için sosyal bilgiler dersinin katkıları” hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) Tarihimiz, Coğrafyamız, gelenek ve göreneklerimizin öğrenilmesi yabancı uyruklu öğrencilerin kültüre uyumunu artırır.

(SBÖEÖO8) Dersimiz kültüre katlı noktasında en iyisi fakat öğrencilere kültürümüzü aşlamak zor özellikle Rus ve Ukraynalı aileler çünkü dinimiz farklı

(SBÖEDO17) Dil sorunu çözüldüğünde müfredata uygun eğitim yapmakta sorun olmuyor.

(SBÖKDO18) Kùltürler arası tanıtım günleri, farklılıklara saygı ve hoşgörü konularına ağırlık verilebilir. Sınıflarımızda konularımız buna uygun olduğu için yer veriyoruz.

(SBÖKDO19) Anadolu coğrafyası bugün olduğu gibi geçmişte de insan hareketliliğinin bir geçiş ve varış noktası olmuştur. Pek çok kùltür kesişmiştir. Bunu dersimizi anlatırken vurguluyoruz zaman zaman Misafirperverlik yabancılara nasıl davranılacağı vs. değindiğimiz konulardır.

(SBÖKDO21) Son derece önemli olduğunu düşünüyorum-Kùltürel etkileşim, sosyal farkındalık, bireysel gelişim gibi konuları işleyen başka bir ders olmadığından kùltürel entegrasyon için olmazsa olmaz bir ders.

(SBÖEDO31) Eğer çocuk okula, eğitime inanırsa, isterse ülkenin kùltürü, tarihi, resmi işleri, yasaları, komşuluk ilişkileri, tarihi ve turistik yerleri vb. her şeyi öğrenerek, uyumlu vatandaşlar olabilirler

(SBÖKDO33) Etik (Ahlaki) öğretileri de kapsayan bir ders olduğu için ve bu dersler de işlendiği içi hayata hazırlanma anlamında olumlu katkısı var

(SBÖKDO34) Türk toplumunun sosyal, kùltürel, ekonomik hayatı hakkında fikir sahibi oluyorlar. Bu seviyede kùltürel olarak bizleri daha iyi tanıyor ve anlıyorlar. İletişim konusunda bilgiler edinerek uyum süreçleri hızlanıyor.

(SBÖEDO36) Kesinlikle çok büyük katkısı var. Kùltürü, milliyeti aktarıyoruz. Milli ve Manevi değerleri Türklerin dünyaya olan katkılarını veriyoruz. Evrensel noktalarda buluşturmaya çalışıyoruz. Ortak tarih ve kişileri vurguluyoruz. Bu yüzden çok önemli.

4.35. “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitilmesi Konusunda Mesleki Yeterliliği Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine Ait Bulgular

“Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda mesleki yeterlilik” hakkında (27) sosyal bilgiler öğretmeni konuya ilişkin görüşlerini belirtirken (11) öğretmenin konuya ilişkin herhangi bir görüş belirtmediklerini söylemek mümkündür.

Tablo 35- “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitilmesi Konusunda Mesleki Yeterliliği Açısından” Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Yapılan Çalışmalar	
Görüşler	
Konu	Frekans
Öğ ret me ni r Me sle ki Yet erli lik Önce Dil Öğrenmeliler,	14

Öğretmenlere Sertifika Programları Planlanmalı,	3
Önce Farklı Olmadıklarını Hissettirsinsinler,	1
Uyum Çalışmaları Yapılabilir,	1
İhtiyacım, Yok,	1
Yeterli,	1
Mesleki Yeterlilikle Yabancı Uyruklu Eğitimi Farklı Şeyler,	1
Her Yabancı Uyruklu Öğrencinin Eğitilmesi İçin Mesleki Yeterliliğimizin Tartışılması Söz Konusu Olamaz,	1
Yabancı Dil Öğrenmem Gerekliyor,	1
Zaman Darlığı,	1
Tarih Kazanımlarını Onların Gözünden De Değerlendirerek Ortak Bakış Sağlanmalı,	1
Öğretilecek Bilgilerin Görsel ve İşitsel Olarak Sunulması,	1
Onlar Bizim Dilimizi Öğrenecekler Yabancı Dil Sorunu Yaşamamalıyız,	1
Toplam	28

Tablo 35’te yer alan sınıfta yabancı uyruklu öğrenci bulunan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin Öncelikle Dil Öğrenmelerinin Gerekliği (14), Öğretmenlerin Sertifika Programlarına Katılmaları ve Çeşitli Programların Düzenlenmesi (3), Gerekliği uyum sorunlarının giderilmesi gerektiği şeklinde ifade verdikleri söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadeleri genel olarak değerlendirildiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki yeterliliğini sağladıkları, yabancı uyruklu öğrencilerin öncelikle dil sorunlarını çözmeleri gerektiğini, mesleki yeterliliğin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi hakkında tartışılmasının söz konusu olmadığını söylemek mümkündür.

“Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda mesleki yeterliliği açısından” sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(SBÖKDO4) Türkçesi yeterli, her yabancı uyruklu öğrencinin eğitilmesi için mesleki yeterliliğimizin tartışılması söz konusu olamaz. Yabancı uyruklu öğrencinin eğitiminde biz öğretmenlerin mesleki yeterliliği değil, öğrencinin Türkçe yeterliliği üzerinde durulmalıdır.

(SBÖEDO16) Önce farklı olmadıklarını hissettirsinsinler

(SBÖEDO17) Öğretmenlere sertifika programları planlanmalı. Hizmet içi eğitim verilmeli, Seminerlere katılabiliriz.

(SBÖKDO19) Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda bizi en çok engelleyen sorun zaman darlığı ancak dezavantajlı durumdaki yabancı uyruklu öğrencilere karşı olumlu tutum göstermek, empati yapmak, sorunların çözümünü kolaylaştırır.

(SBÖKDO21) Bizim yeterliliğimizden ziyade öğrencilerin dili kullanma, anlama ve ifade becerileri geliştirilmeli. Bunu başaran her çocukla bireyselleştirilmiş eğitim planları desteği ile öğrencilerimizin gelişimlerini sağlayabiliriz.

(SBÖEDO27) Dil eğitimi verilmeli. Milli tarih ve milli coğrafya dersleri anlayabilecekleri düzeyde aktarılmalı

(SBÖKDO28) Öğretilecek bilgilerin görsel ve işitsel olarak sunulması. Sınıf etkinliklerine-oyunlara ağırlık verilmesi

(SBÖEDO30) Öğretmenler için de yabancı uyruklu öğrenciler ile iletişim ve bağ kurmak için seminerler düzenlenebilir

(SBÖEDO31) Yabancı öğrenciler için değil (Çünkü onlar bizim dilimizi öğrenecekler) ama yabancı dil sorunu yaşamamalıyız. Konuşabilmeliyiz

(SBÖKDO33) Dil öğrenmeleri vb. anlamda, Türk öğrencilerle aynı okulda olmaları iyi.

(SBÖKDO34) Öğretmenleri ve arkadaşlarıyla iletişime geçebilmeleri, Derslerde geri kalmamaları, Uyum sağlayabilmeleri için özellikle dil eğitimi ve toplum yapısı eğitimi almaları gerekiyor.

(SBÖEDO36) Ağırlıklı etnik kökene göre dil kursları düzenlenebilir, Ortak değerleri anlatan kitap-tez-konferans sağlanabilir

(SBÖEDO37) Dil bilmeleri (Türkçe)-Gezi ve gözlem yapmak (Tarihi ve Coğrafi yapıları incelemek için).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi (Antalya Konyaaltı Örneği) ve inceleme sonrası sorunların tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler dersi öğretiminde probleme ve alt problemlere uygun olarak yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerin;

- Öğrenci Kaynaklı Sorunlar,
- Öğretmen Kaynaklı Sorunlar,
- Veli Kaynaklı Sorunlar,
- Sosyal Bilgiler Dersi Kaynaklı Sorunlar,
- Ders Materyalleri (Ders kitabı, çalışma kitapları, haritalar vb.) Kaynaklı Sorunlar,
- Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kaynaklı, sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların öğrencilerin başarıya ulaşmasında engel teşkil ettikleri tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sorunlardan en önemlisi ve birinci sırada yer alan problemin dil problemi olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerinin genelinde dil ile ilgili sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Dil öğrenmeden eğitim ve öğretime başlamalarının derste ve arkadaş ilişkilerinde soruna neden olduğu tespit edilmiştir. Türkçeyi yeterli seviyede kullanmadıkları için ders konularını yeterli seviyede öğrenemedikleri ve akademik başarılarının düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ders sırasında kendi aralarında konuşarak sınıf iklimini ve sınıf düzenini bozdukları, Türkçe bilmeyen öğrencilerin İngilizce konuşarak iletişim kurduğu, yine kendi ülkelerine ait dili konuşan öğrencilerle daha çok iletişime geçtikleri, yerleşik (Türk) öğrenciler ile bağ kurmadıkları ayrıca alfabe kaynaklı (Latin Alfabesi) sorun yaşadıkları belirlenmiştir.

Nar (2008) öğrencilerin dil sorunu yaşadıkları, Sarıahmetoğlu (2019) Türkçe bilmedikleri, Alpaslan (2019) dil probleminin bulunduğu, Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) dil farklılığının olduğu, Çelik (2019) alfabe farklılığı olduğu, Öztürk (2018) yeterli iletişim kuramadıkları, kendilerini düzgün ifade edemedikleri, Solak ve Çelik (2018) yabancı uyruklu öğrencilerin dil sorunu yaşadıkları, Kılıç ve Gökçe (2018) ve Şahin ve Doğan (2018) dil

kaynaklı sorunlar yaşandığını tespit etmişlerdir. Çalışmanın bu kısmı diğer çalışmalarla örtüşmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeye karşı önyargı ile yaklaştıkları, ücretsiz açılan Türkçe kurslarına katılmadıkları belirlenmiştir. Kendi ülkelerinden öğrencileri arkadaş tercih ettiklerinden kaynaklanan oryantasyon soranlarının olduğu belirlenmiştir. Sarıahmetoğlu'na (2019) göre soydaşı öğrencilerle gruplaştıkları ve çeteleştikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin rahatlıkla bir üst sınıfa geçmeleri, devamsızlık sorununun bulunmaması ve derste kalmanın olmaması dil öğrenmeye ihtiyacının oluşmasını engellediği belirlenmiştir

Ayrıca okul ve sınıfta diğer öğrencileri tercüman olarak kullandıkları, Türkçe bilen arkadaşların çeviri yapması sayesinde iletişim kurdukları tespit edilmiştir, yine bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre az da olsa Türkçe konuşabilen öğrencilerin zaman içerisinde Türkçesini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye geliş sürelerinin Türkçeyi kullanma becerilerini etkilediği tespit olunmuştur. Öğrencilerin Türkiye'ye yeni geldikleri sürede yeterli seviyede dili kullanamadıkları, Türkiye'de uzun süre kalan öğrencilerin ise akıcı konuştukları belirlenmiştir. Ayrıca okuma-anlama noktasında uzun sürede sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Sarıahmetoğlu'nun (2019) çalışmasında okula başlama sürelerinin başarıda etkili olduğu belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin ikinci büyük sorununun iletişim sorunları olduğu tespit edilmiştir. İletişim başlığı altında (öğretmenler ve öğrenciler arasında iletişim sorunları yaşadıkları, iletişim kuramadıkları, kendini doğru ifade edemedikleri, arkadaşlık ilişkilerinin zayıf olduğu, aidiyet duygusunun gelişmediği) sorunları yaşadıkları tespit olunmuştur. Dışa dönük olmayan öğrencilerde sosyalleşme sorunu olduğu ve çeşitli psikolojik sorunların yaşandığı tespit olunmuştur.

Sarıahmetoğlu (2019) iletişim sorunu yaşadıkları, Alpaslan (2019) ve Kara ve Tüysüzler (2017) öğrencilerin dil kaynaklı iletişim problemleri yaşadıkları, Erdem, Kaya ve Yılmaz (2017) iletişim kurma sorunu, anlama ve anlatma becerilerinin gelişmediği, Şensin (2016) duygusal yönden olumsuz etkilendikleri, Keskinkılıç Kara ve Şentürk Tüysüzler, 2017) travma yaşadıklarını belirlenmiştir. Bu konuda olan diğer çalışmalarla benzerlik söz konusudur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda yabancı uyruklu öğrencilerin üçüncü büyük sorunun kültür başlığı altında sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Yerleşik kültüre karşı sorunun kaynağını (kültürel çatışma, kültürel uyumsuzluk, kültürel adaptasyon, farklı bir kültürle karşılaşma vb.) sorunlarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Yine kültürel farklılıklar

dolayısıyla sınıf arkadaşlarıyla kaynaşmanın zaman aldığı, yerleşik kültüre sahip öğrenciler tarafından ön yargı ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Demirkaya'ya (2007) göre insanlar göçün sonuçlarına bağlı olarak dezavantajlı konuma düşmüştür ve kültürel yoksunluk yaşayan bireyler çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Yine Levent ve Çayak'a (2017) göre yabancı uyruklu öğrenciler ile farklı kültürel özelliklerden kaynaklı sorunların yaşandığı görülmüştür. Çalışma diğer çalışmalarla örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde dördüncü büyük problemin müfredat kaynaklı sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarısızlık (sosyal bilgiler dersinde devamsızlık yaptıkları, dersi anlamadıkları, sınıf içi eğitimlere katılmadıkları) tespit edilmiştir. Öğrencilerin tarihi sürece bakış açılarında farklılıkların olduğu, Rusya, İran vs. tarihinin Türk tarihinden çok farklı olmasının öğrenciler için sorun olduğu belirlenmiştir. Yine ders saatinin öğrencilere uzun geldiği, dersi dinlemek mecburiyetinde kaldıkları ve dersten sıkıldıkları tespit edilmiştir.

Kılıç ve Gökçe (2018) yabancı uyruklu öğrencilerin devam problemlerinin olduğu, İmamoğlu ve Çalışkan (2017) öğrencilerin devamsızlık yaptıkları, ders esnasında başka yerlere odaklandıkları, sıkıldıkları ve derslerde fark edilebilirliği artırmak amacıyla kendini farklı gösterme eğiliminde oldukları belirlenmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanan ölçme değerlendirme tekniklerine (sözlü, sınav vs.) uyum sağlayamadıkları, öğrencilerin seviyesinin belirlenemediği görülmüştür. Başar vd.'nin (2018) sınavlarda zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu konuda olan diğer çalışmalarla benzerlik söz konusudur.

Öğrencilerin sistem problemi yaşadıkları, müfredat ve konular hakkında hiçbir bilgi ve öğrenme gerçekleşmediği, yabancı uyruklu öğrencilerin okul ve sınıf içerisinde şaşkınlık içerisinde oldukları, öğrencilerin herhangi bir uyum çalışması yapılmadan eğitim ve öğretime başlatılmasının sorunlara neden olduğu, farklı eğitim kültüründen geldikleri için yeni eğitim alanına alışamadıkları, dersin Türkçe işlenilmesinin başarısızlığa neden olduğu tespit edilmiştir. Yine öğretmen görüşlerine göre öğretmenlerin öğrencilere gerekli ilgi göstermesi halinde öğrencilerin başarı gösterebilecekleri, yabancı uyruklu öğrencilerin sınıfta varlığı kültürel çeşitlilik sağladığı ve sınıf ortamını daha zengin hale getirdiği betimlenmiştir. Ayrıca kendi dillerinde eğitim veren kurumların eksikliğini yaşadıkları tespit edilmiştir. Solak ve Çelik'e (2018) göre öğrencilerin eğitim ve öğretime hazırlık süreci geçirmeden başladıkları tespit olunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde beşinci büyük problemin yerleşik (Türk) kültüre uyum sorunu olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf

içerisinde kendini kabullendirmede sorunu yaşadıkları görülmüştür ayrıca uyum zorluğu yaşayan öğrencilerin davranış (psikolojik sorun) problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir

Delen (2018) yeni öğrencileri kabullenmedikleri, Aykırı (2017) uyum sorunu yaşadıkları, Nar (2008) öğrencilerin etiketlendikleri, Şirin ve Şirin (2015) duygusal gelişimlerinin etkilendiği, Uzun ve Bütün (2016) psikososyal sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışma diğer çalışmalarla benzer sorunlar ile örtüşmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin dil bilemedikleri için çoğunluğunun uyum sağlamakta zorluk yaşadığı, okulda sınıfta yapayalnız çaresizce oturdukları ve ders için herhangi bir hazırlık yapmadıkları belirlenmiştir. Okulda ve sınıfta kendi dilini konuşan öğrencilerin bulunması nedeniyle dilini konuşan öğrencilere doğru yönelim gösterdikleri sayıca fazla olduklarında gruplaştıkları görülmüştür. Sarıahmetoğlu (2019) etnik kimliğe dayalı gruplaştıkları, Nar (2008) memleketinden öğrencilerle çeteleştikleri tespit olunmuştur.

Bir kısım öğretmenin yerleşik (Türk) öğrencilerinde İngilizce bilmelerinin gerekli olduğu görüşünü bildirmiştir. Yine öğretmen görüşlerine göre bazı okullarda öğrencilerin çabuk kaynaştıkları ve uyum sürecinin daha olay atlatıldığı belirlenmiştir

Kültürel uyum için aile ve çocukların belli bir süre dil kursuna gitmelerinin gerekli olduğu, ebeveynlerin Türklere karşı bilinçsiz ve ön yargılı olmasının sorunlara neden olduğu belirlenmiştir. Güngör ve Şenel'in (2018) çalışmasında velilerinin derslerinde yardımcı olmadıklarını görülmüştür.

Eğitim ve öğretim, okul ve sınıf denkliklerin yaşa göre belirlendiği, öğrencilerin hazırbulunuşlarının dikkate alınmadığı tespit edilmiş ve öğrencilerde oryantasyon eksikliğinin yaşandığı belirlenmiştir.

Eksik veya yanlış politikaların okullara ve sınıflara sorun olarak yansıdığı, sınıflarda yabancı uyruklu öğrencilere özgü bir program uygulanmadığı belirlenmiştir ve öğretim faaliyetlerinin öğretmenlerin bireysel çabasına bırakıldığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri yabancı uyruklu öğrencilerin dersleri takip edebilecek derecede dil öğrenerek okullara kabullerinin yapılması, dil sorunlarının çözümü devlet organlarıyla yasal düzenlemeler şeklinde yapılması, 1-2 yıl dil eğitimi verilmesi, beceri sınavına tabi tutulması ve belirli bir seviyeden sonra akran gruplarıyla aynı sınıflara entegre edilmesi şeklindedir. Sarıahmetoğlu'na (2019) göre öğrencilerin belirli bir süre uyum sağlamaları sonrasında yerleşik (Türk) öğrencilerle eğitim ve öğretime devam etmeleri gerektiği betimlenmiştir. Konu ile ilgili diğer çalışmalarla benzerlik söz konusudur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrenciler için eğitim koçları veya montörlerin gerekli olduğu, yabancı uyruklu öğrenciler ve velilerinin profesyonel

destek alabilecekleri belirlenmiştir. Yine öğretmen görüşleri kültürel benzerliklerin ve yaşamışlıkların değerlendirilmesinde onların fikirlerine de yer verilmesi, halk eğitim merkezinde aile ve öğrenciye yönelik uyum programlarının düzenlenmesi, eğitim sistemi hakkında bilgi verilmesi şeklindedir. Levent ve Çayak (2017) çok kültürlü eğitim seminerlerinin verilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Derslerde yabancı uyruklu öğrencilere kültürel ve dini konularda Türk toplumunun hassasiyetlerine yer verilmesi ve öğrencilerin “İstiklal Marşı” gibi hassasiyet gerektiren konularda bilinçlendirilmesi gerekliliği tespit olunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öncelikle öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi ve öğrenciler için okul dışı dil öğrenme çalışmalarının yapılması, gezi-gözlem, yaparak yaşayarak öğrenme ortamların oluşturulması ve Türk öğrencilerle etkileşim kurabilecekleri projelerin hazırlanması ayrıca okulların genel yapısının (Vatandaşlık) bozulmadan yabancı uyruklu öğrencilerin farklı okullara dağıtılması gerekliliği betimlenmiştir. Eren (2019) öğrencilerin farklı sınıflara dengeli dağıtılması gerektiği, Gün ve Baldık (2017) Türkçe öğrenmenin sunulan imkanları dahilinde olması şeklinde tespitlerinin olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yetersiz dil becerilerine sahip olmaları nedeniyle derse katılımın az olduğu, derslerde resim yaptıkları, kağıt katladıkları tespit edilmiştir. Sisteme adaptasyon sorunu yaşadıkları, ödevlerini yapmak konusunda sorunların yaşandığı, etkinlik çalışmaları haricinde derse katılımın olmadığı belirlenmiştir ayrıca bazı öğrencilerin sadece dersi dinlemekle yetindikleri tespit edilmiştir.

Alpaslan (2019) akademik başarı gösteremedikleri, Güngör ve Şenel (2018) ilgisiz oldukları ve okula gelmedikleri, Kılıç ve Gökçe (2018) müfredatın gerisinde kaldıkları, Gün ve Baldık (2017) dersi anlamadıkları bu gerekçeyle odaklanama problemi yaşadıkları belirlenmiştir. Çalışmamız benzer çalışmalarda doğru orantılıdır.

Bazı öğretmen görüşlerine göre ise öğrencilerin sosyal bilgiler dersine sevdikleri ve ilgi gösterdikleri ancak dersin kültürel konularda sorun oluşturduğu tespit edilmiştir

Ayrıca bazı ebeveynlerin ilgisinin az olduğu bu nedenle akademik başarının yeterli seviyede ilerleme kat etmediği tespit edilmiştir. Sarıahmetoğlu (2019) ebeveyn desteğinin yeterli olmadığı sonucuna varmıştır.

Sosyal bilgiler dersi kazanımlarının Türk kültür kazanımlarına göre düzenlendiği, yabancı öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti’nin sorunlarına karşı tamamen duyarlı olmalarının beklenmediği, tarih ve coğrafya konularının işlenişinde diğer ülkelere kıyasla farklılıkların

olduğu belirlenmiştir ancak kısmen de olsa bazı öğrencilerin tarih konularına meraklı oldukları tespit edilmiştir.

Bilinçli ailelerin mevcut sorun karşısında daha az problem yaşadıkları, Rusya ve Ukraynalı öğrencilerin derse hazırlıklı gelmeye çalıştıkları betimlenmiştir. Yerleşik yabancılarda sorun olmadığı ancak sonradan gelen öğrencilerin her an geri dönme ihtimaline karşı derse isteksiz tutum geliştirdikleri, aidiyet duygusunun eksikliğinin sorunlara yol açtığı görülmüştür.

Genellikle arka sıralarda oturdukları, dersi sessizce dinledikleri, ilgi çekmek için sınıf iklimini bozdukları görülmüştür. Kara ve Tüysüzler (2017) öğrencilerin okul ve sınıf disiplinini bozdukları, Delen (2018) sınıf içi etkinliklerde pasif ve isteksiz davrandıklarını belirlemiştir. Çalışma diğer çalışmalarla benzerlik göstermiştir. Yine bazı öğrencilerin tüm derslerde olduğu gibi takip edilince araç-gereç getirip, not aldıkları görülmüştür.

Sosyal bilgiler dersinin diğer derslerle farklılıkların kaynağını ailelerin belirlediği, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olmasının başarıyı artırdığı görülmüştür. Sosyal bilgiler dersinin daha soyut ve anlamlandırmaya dayalı bir hazırbulunuşluk gerektirdiği sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre sayısal derslerde sayı ve sembollerin kullanılması dersin anlaşılmasını kolaylaştırdığı, Türkçe yeterliliği olmayan öğrencilerin dersin konularını anlama ve öğrenmede zorluk yaşadıkları, bazı öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki kavramları hiç anlayamadıkları belirlenmiştir ayrıca bir kısım öğrencinin ise İngilizce bildikleri için sosyal bilgiler dersinde sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Zayimoğlu (2018) dil kaynaklı dersleri anlamadıkları, Sarıahmetoğlu (2019) Matematik ve İngilizce derslerini kolay anladıkları, sosyal bilgiler dersi hakkında olumsuz görüşlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi kazanımlarında Türk tarihi ve kültürüne yer verildiği, bu nedenle öğrencilerin bakış açısının değişmesinin zaman aldığı, ayrıca deyim ve atasözlerini anlamakta zorluk çektikleri görülmüştür. Ak'a (2020) göre öğrencilerin atasözleri vb. anlamakta zorlandıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin etnik kökenine göre tarih dersi konularında sorun yaşadıkları, sosyal bilgiler dersinin Türk kültürü üzerine kurulu olması nedeniyle derse yabancı kaldıkları tespit edilmiştir. Yine sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde diğer derslerle sosyal bilgiler dersi arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığı, öğrenciler arasında çok başarılı öğrencilerinde bulunduğu tespit edilmiştir.

Sayısal (Matematik, Fen Bilimleri) gibi derslerde daha başarılı oldukları, sayısal derslerin evrensel konular içermesinin öğrenmeyi daha çok kolaylaştırdığı görülmüştür. Yine

İngilizce dersini daha hızlı öğrendikleri ve öğrenci başarılarının yüksek olduğu görülmüştür. Türkçe derslerinde ise başarısız oldukları, bazı kelimeleri anlamakta zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca sosyal bilgiler dersine öğrenci yaklaşımlarını öğretmenlerin tutum ve davranışlarının belirlediği görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin sosyal beceri ve derse olan ilgisinin öğrencilerin derslere katılımını değiştirdiği ve öğrencilerin sanat, spor, dans, müzik, resim, fotoğrafçılık vb. derslerde başarılı oldukları/olabilecekleri tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin 5-Sınıf Ünitelerinde sorun yaşadığı tespit olunmuştur.

5-Sınıf Üniteleri: İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Kültürümüzü tanıyoruz üniteleri, Tarihe Yolculuk, Birey ve Toplum, İlkçağ uygarlıklarını öğrenmekte zorlandıkları, Kültür ve Miras: Öğrencilerin yaş seviyeleri için çok fazla ve ağır konular olduğu, 1.Ünite ve 2.Ünite. Uygarlıkların öğrenilmesinde zorlanıldığı, Bilim Teknoloji ve Toplum: Öğrencilerin kendi ülkelerinin örnek kişilerinin de olmasını beklediği, Etkin Vatandaşlık: Bürokrasi farkının fazla olduğu, Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarını öğrenmekte zorlandıkları, Şehrimiz Antalya isimli seçmeli dersi anlamakta sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin belirli bir üniteden değil de ünitelerin genelinden sorun yaşadıkları tespit olunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin 6-Sınıf Ünitelerinde sorun yaşadığı tespit edilmiştir.

6-Sınıf Üniteleri: Etkin Vatandaşlık, Birey ve Toplum, Türk – İslam Devletleri, İslam Tarihi, Orta Asya’da kurulan ilk Türk Devletleri, 1. Ünite ve 2. Ünitelerde, Kronoloji konularında, Türk tarihi ve İslam tarihini bağdaştırmakta sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Kültür ve Miras: Öğrencilerin yaş seviyeleri için çok fazla olduğu, Tarihe Yolculuk: Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi tarihleri ile ilgili bilgi verilmediği, Bilim ve Teknoloji: Farklı etnik kökenli bilim insanı ve yazara yer verilmediği, çoğunlukla Avrupa kökenli bilim insanların ünite ve konularda yer aldığı, konuların basitleştirilmediği ve karışık verildiği bu nedenle öğrenciler tarafından konuların anlaşılmadığı, kitaplarda konu sıralamasının öğrenciyi sıktığı ve öğrencilerin öğrenmeye kapandıkları belirlenmiştir. Yine öğrencilerin büyük bir çoğunluğunda dil ve iletişim sorunlarının olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin 7-Sınıf Ünitelerinde sorun yaşadığı tespit olunmuştur.

7-Sınıf Üniteleri: Öğrencilerin Etkin vatandaşlık konularında sorun yaşadıkları, Kültür ve Miras: Evrensel değerler üzerine konuların dar kapsamlı olduğu, Osmanlı tarihinin

öğrencileri en çok zorlayan konular içerisinde yer aldığı, öğrencilerin konular arasında bağlantı kurmakta zorlandıkları, coğrafi konulara ilgi duymadıkları ve basarız oldukları, öğrencilerin dersi pekiştirmekte zorlandıkları tespit edilmiştir ayrıca diğer derslerle benzer sorunların 7. sınıf ünitelerinde de yaşandığı görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin 8-Sınıf Ünitelerinde sorun yaşadığı tespit olunmuştur.

8-sınıf üniteleri: 8. sınıf konularından tamamen uzak oldukları, öğrencilerin genellikle 8. sınıfta eğitim ve öğretime başladığında sorun olduğu, 2. ve 3. ünitelerde, Cumhuriyet tarihi, İlkeler konusunda zorlandıkları, Milli Egemenlik ve Milli Bağımsızlık kavramlarını karıştırdıkları, başka ülkelerle yaptığımız savaşları ve 1. Dünya savaşı ile ilgili konuları anlamadıkları, kongreler, T.C. İnkılap tarihi konularının kuruluş tarihini anlattığı bu gerekçe ile öğrencilerin derse karşı ilgi ve başarılarının düşük olduğu, Araplar ve Ruslarla ilgili yapılan savaşları anlamlandıramadıkları belirlenmiştir, Arap – Rus yazarların ve devlet adamlarının, 1. dünya savaşında Türkler hakkında yazılan hatıralardan örneklere yer verilmediği, bu nedenle öğrencilerin konular ile ilgili dikkatini sağlayamadıkları ve bağ kurmadıkları tespit edilmiştir. Yine yabancı uyruklu öğrencilerin ülke tarihlerinin, sosyokültürel yapılarının vb. konularının Türk tarihi ve kültürüyle farklılık gösterdiği, Keskinkılıç Kara ve diğerleri (2017) ve Kiremit ve diğerleri (2018) tarafından tespit olunmuştur. Çalışmamızın diğer çalışmalarla benzer özellik gösterdiği belirlenmiştir.

Okul dışı öğrenmelerin yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenme düzeylerine olumlu etki yaptığı, coğrafya geziler, aktiviteler, özellikle ören yerleri, sinema, sanatsal ve sportif faaliyetlerin öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve etkin öğrenmeye katkı sağladığı, okul dışı etkinliklerde daha sosyal oldukları verilen görev ve etkinlikleri yaptıkları, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeyi sevdikleri belirlenmiştir. Yiğit (2015) öğrencilerin, okul dışı öğrenme ortamlarına ve sosyal-kültürel faaliyetlere katılma düzeylerinin yüksek olduğu, Ak (2020) Expo, sinema, müze vb. katılımlarda istekli oldukları tespit edilmiştir. Çalışmamız diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Sosyal bilgiler dersinin hayatın içinden birçok bilgiye barındırdığı, bu sebeple öğrencilerin yaşamlarına birçok alanda fayda sağladığı görülmüştür, ayrıca bazı öğrencilerin kendi dilinde konuştukları bu durumunun okul dışı öğrenme ortamlarına herhangi bir katkısının ve etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ile gelenek, görenek, kültür ve milli değerlerimizi öğrendikleri, yerleşik kültüre geçmelerinin hızlandığı belirlenmiştir. Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilerin bulundukları coğrafyanın tarihi akış içerisinde ve

günümüzde önemli olup olmadığının farkına varmasına ve bilgi sahibi olunmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Ayrıca sosyal bilgiler dersinin kişisel gelişime katkısı olduğu ve yabancı uyruklu öğrencilere nasıl davranılması gerektiğini öğrettiği belirlenmiştir. Şanlı (2019) bir ülkenin tarihi ve coğrafyasının öğrenilmesi benzer şekilde toplumsal değerlerinin öğrenilmesi öğrencilerin kimlik gelişimine katkı sağlayacağı sonucuna varmıştır.

Dil sorununun çözülmesi ile tarihi, coğrafyayı ve ülküyü öğrencilere aktarmanın kolay olacağı belirlenmiştir. Ayrıca ilgililerin yabancı öğrencilerin bu ülkeye entegre olması gerektiğinin farkına varmasının önemli olduğu şeklinde görüşlerin olduğu tespit edilmiştir.

Farklılıklara saygı konuları işlenirken öğrencilerin olumlu tutum ve davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Sosyal bilgiler dersinin etik (ahlaki) öğretileri kapsayan bir ders olduğu ve bu dersler vasıtasıyla öğrencilerin hayata hazırlanmasında katkısının bulunduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre eğitim ve öğretim safhasında öğretmenlerin yabancıların eğitimi ile ilgili inisiyatif alması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilere kültürümüzü aktarmanın zor olduğu özellikle Rus ve Ukraynalı ailelerin değerlerinin Türk aile değerlerinden farklı olduğu ancak öğrencinin okula, eğitime inandığında, isterse ülkenin kültürü, tarihi, resmi işleri, yasaları, komşuluk ilişkileri, tarihi ve turistik yerleri vb. her şeyi öğrenerek uyumlu vatandaş olabilecekleri tespit olunmuştur.

Öğretmen görüşlerine göre dil sorunu olmadığı sürece lisans eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime hizmet ettiği, dil öğrenme konusunda ek eğitim eksikliğinin bulunduğu, İngilizce veya Rusça gibi yabancı dil bilmenin gerektiği görülmüştür. Sosyal bilgiler lisans eğitiminin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda her branş/bölüm için yeterli olduğu görüşünde birleşilmiştir.

Dilinin öğrenilmediği ya da bilinmediği her ülkeden öğrencinin okullarda ve sınıflarda bulunabileceği, İngilizce dilinde iletişim kurulsa da diğer dillere sahip ülkelere öğrencilerin olduğu görüşüne varılmıştır. Erdem (2017) mesleki gelişime ihtiyaç duyulduğu, Şimşir ve Dilmaç (2018) dil yetersizliğinin okula yeni başlayan öğrencilerde sorun olduğu, Uzun ve Bütün (2016) öğretmenlerin sorunları nasıl çözeceklerine dair herhangi bir eğitim almadıkları tespit olunmuş ve bu çalışmanın sonuçlarının diğer çalışmaların sonuçları ile benzer olduğu tespit edilmiştir.

Yine bazı öğretmenlere göre başka bir kültürden öğrencilerin eğitilmesinde lisans eğitimi döneminde alınan eğitimin öğrencilerin eğitilmesine yönelik yeterli seviyede katkıda bulunmadığı tespit edilmiştir. Üst düzey bilinen konunun yabancı bir dille anlatılmasının sosyal bilgiler dersi öğretim programı dahilinde olmadığı görülmüştür. Sarıahmetoğlu (2019) yabancı

uyruklu öğrencilerle ilgili eğitimin alınmadığı, dilin yine en önemli sorun olduğu, öğrencilere pedagojik eğitimlerin verilebileceği belirlenmiştir. Yine Bulut ve diğerleri (2018) farklı dillere sahip öğrencilere eğitim ve öğretim sürecinde aynı programın uygulandığı sonucuna varılmıştır.

Hizmet içi eğitim eksikliğinin bulunduğu, yabancı uyruklu öğrencilere eğitim verecek uzman kişi eksikliğinin yaşandığı görülmüştür. Sariahmetoğlu (2019) okullarda uzman (tercüman, psikolog vb.) kişilerin görevlendirilmesinin önemli olduğu, Yaşar ve Amaç (2018) pedagojik bilgi ve beceri eksikliğinin yaşandığı belirlenmiştir.

Ancak “Kapsayıcı eğitim” konulu hizmet içi eğitim faaliyetlerinin faydalı olduğu, günümüzde devlet tarafından bu konu yönelik gönüllülük esasına göre çalışma yapıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca yabancı uyruklu öğrenci sorununun güncel ve yakın tarihli gerçekleşen bir sorun olduğu, mevcut sorun ile ilgili öğretmenlerin kişisel becerileri ve mesleki tecrübelerini kullanarak sorunla başa çıkmaya çalıştıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin dil ve kültürel uyumu sağlamaları ardından, ayırtırmadan müfredata göre eğitimlerini tamamlayabilecekleri, ağırlıklı etnik kökene göre dil kurslarının düzenlenebileceği, toplum yapısı eğitimi verilebileceği ve uzman desteği almaları şeklinde görüşler betimlenmiştir. Sariahmetoğlu (2019) Türkçe kurslarının yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Ayrıca öğrencilerin öncelikle farklı olmadıklarını hissettirmelerinin gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlere sertifika programları planlanmalı, hizmet içi eğitim verilmeli, öğretmenler için de yabancı uyruklu öğrenciler ile iletişim ve bağ kurmalarını sağlayacak programlar düzenlenmeli, öğrencilerin gelişimleri sağlanmalı, ortak değerleri anlatan kitap, tez ve konferans düzenlenmeli, bireyselleştirilmiş eğitim planları desteği verilmeli şeklinde görüşlerin olduğu betimlenmiştir. Yiğit (2015) öğrencilerin eğitimi kapsamında kurs vb. eğitim ve öğretim olanaklarının yeterli seviyede olmadığı görüşüne varılmamıştır.

Dezavantajlı konumdaki yabancı uyruklu öğrencilere karşı olumlu tutum göstermenin empati yapmanın sorunların çözümünü kolaylaştırdığı belirlenmiştir. Aykırı (2017) empati kurmanın iletişimi kolaylaştırdığı gibi sevgi göstermenin de iletişime katkısının büyük olduğu sonucuna varılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilere milli tarih ve milli coğrafya dersleri anlayabilecekleri düzeyde aktarılmalı, dersler görsel, işitsel olarak sunulmalı, sınıf etkinliklerine ve oyunlara ağırlık verilmeli, gezi ve gözlem yapılmalı, yaparak ve yaşayarak öğrenme alanlarının

genişletilmesinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Kara ve Tüysüzler (2017) öğrencilere sosyal etkinliklerin yapılması sonucuna varılmıştır.

Bazı öğretmen görüşüne göre ise yabancı uyruklu öğrencinin eğitiminde öğretmenlerin mesleki yeterliliği değil öğrencinin yeterliliği üzerinde durulması, mesleki yeterlilikle yabancı uyruklu eğitiminin farklı şeyler olduğu belirlenmiştir.

Bir kısım öğretmenin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda herhangi bir sorunun yaşamadığı görölmüş ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin yerleşik (Türk) öğrencilerle aynı okulda ve sınıfta olmalarında öğretmenler tarafından olumlu yaklaşım gösterildiği tespit edilmiştir. Sarıahmetoğlu (2019) yerleşik (Türk) öğrencilerle bir arada olunmasının sorun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yerleşik öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencilerin genel tavır ve davranışlarına göre tepki geliştirdikleri ve benzer muhitte yaşamalarının bakış açılarına olumlu yansıdığı sonucuna varılmıştır.

Sınıf içi aktivitelerde ya da öğrenciler arasında (top oyunları, futbol, basketbol vb.) oyunların, özellikle erkek öğrenciler arasında etkileşimi arttırdığı görölmüştür. Sarıahmetoğlu (2019) sportif ve kültürel faaliyetlere katıldıkları belirlenmiştir.

Yerleşik (Türk) öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilere kendi imkanları çerçevesinde yardımcı oldukları, adaptasyonu için yoğun çaba sarf ettikleri, arkadaşlarına Türkçe öğretmeye çalıştıkları ve kendileri de yabancı dil öğrenmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Sarıahmetoğlu (2019) öğrencilerin yabancı öğrencilere destek oldukları, Saklan ve Erginer (2017) öğretmenlerin öğrencilere yardımcı oldukları sonucuna varılmıştır. Çalışma diğer çalışmlarla benzer özellik göstermiştir.

Bazı öğrencilerin sınıf içi yarışma veya etkinliklerde grubu geri götürdüğu gerekçesiyle tepki gösterdikleri, yine bazı öğrencilerin yabancı öğrencilere karşı çok acımasız olduğu, bunu en yaygın olarak dışlama, küfür öğretme, milliyetçi yaklaşım (İrk ismi ile hitap etme) şeklinde gösterdikleri ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin en iyi iletişim kurdukları öğrencilerin problemlili öğrenciler olduğu belirlenmiştir ve yaşanan sorunlarda öğrencilerin “*Bana ne, o da öğrenci, yapmak zorunda, uymak zorunda*” şeklinde cümleler kurdukları ve Dil öğrenmemelerini kabul etmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinden duydukları tepkileri “*Ülkene dön o zaman*” şeklinde gösterebildikleri yine davranışsal alanda bazen olumsuz etkilendikleri görölmüştür. Sinclair vd. (2005) ebeveynlerin ırkçı önyargılarının olabileceği benzer davranışın öğrenciler üzerinde de etkisini gösterebileceği, Yalçın (2017) öğrencilerin dışlandıkları, Sarıahmetoğlu (2019) yerleşik (Türk) öğrenciler tarafından dışlandıkları tespit olunmuştur. Çalışmamız diğer çalışmların sonuçları ile örtüşmüştür.

Yerleşik (Türk) velilerin yabancı uyruklu öğrencilere yönelik bir şikayetinin olmadığı, toplumun yabancı uyruklu vatandaşlara alışkanlık seviyesinin yerleşik (Türk) veliler tarafından yabancı uyruklu öğrencilere yönelik olumlu yansıdığı tespit edilmiştir. Sarıahmetoğlu (2019) ebeveyn tepkisinin olmadığı sorucuna varmıştır.

Ayrıca son dönemlerde yaşanan gelişmelere bağlı olarak sayısal artış tedirginliğinin olduğu, yine bazı yerleşik (Türk) velinin kendi öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda yabancı öğrenci istemedikleri, sınavlarda sınıf başarısını olumsuz etkilediklerine yönelik şikayetçi oldukları belirlenmiştir. Alpaslan (2019) ayrımcılığa maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Veli ve öğrencilerin genel olarak yabancı uyruklu öğrencileri kabul ettikleri, öğrencilere yardımcı oldukları ve rehberlik ettikleri belirlenmiştir.

Bazı yabancıların Türkiye'ye geliş yöntemleri ve ülkeye etkileri hakkında tepkilerin olduğu, “Okulumuzda azınlık durumuna düşeceğiz” benzeri endişelerin olduğu görülmüştür ve bazı sınıflarda yabancı öğrenci yapılarının tepkilere neden olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca bazı görüşlere göre yabancı uyruklu öğrencilerin merkezi sınavlarda başarının düşmesine neden olduğu görülmüştür ve tüm bunların yanında bazı öğretmen görüşlerine göre yabancı uyruklu öğrencilerin sınıflarda varlığı hakkında belirsizliğin olduğu tespit edilmiştir.

Bazı velilerin eğitim ve öğretime ilgi ve alakalarının yetersiz olduğu, velilerin maddi ve manevi katılım sağlamadıkları görülmüştür. Bazı velilerin gönderilen evraklara cevap verip okula geldiği, bir kısmının ise hiçbir şekilde cevap vermediği belirlenmiştir. Bu çalışma Aykırı (2017) ebeveynler ilgisiz sonuçları ile örtüşmektedir.

Yine öğretmen görüşlerine göre bilinçli ailelerin etkinliklere katılım gösterdikleri, ülke tanıtım günlerine geldikleri betimlenmiştir. Bazı velilerin öğrencilerin sportif ve müzik etkinliklerine katılmaları yönünde istekli oldukları tespit edilmiştir. Az sayıdaki yabancı uyruklu velinin yapılan her uyarıyı dikkate alarak çocuğu için gerekli önlemleri aldığı görülmüştür. Yine velilerin çocukları bir etkinlikte görevli ise törenlere katıldığı, genel olarak okul etkinliklerine küçük sınıflarda katılım olduğu, velilerin dil ve kültür sorunu yaşadığı bu nedenle okul etkinliklerinden uzak durdukları, dil bilmeyen velilerin okul faaliyetlerinde katılım sağlamadıkları fakat veliler desteklendiğinde katılımlarının arttığı görülmüştür. Ayrıca bazı velilerin özel ders aldirdıkları tespit edilmiştir. Şimşek ve Öztürk (2016) okula uyumda sorun yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri vatandaşları ile (Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan) iletişim kurdukları, kültürel ve inanç benzerliğinin iletişimi kolaylaştırdığı, bazı öğretmenlerin en iyi iletişimi Türkiye Cumhuriyeti veli ve öğrencileriyle kurdukları belirlenmiştir. İletişimde dil sorunu olmadığı, “*Eti senin kemiği*

benim” görüşüne sahip oldukları, bunun yanında öğretmenlere değer verip saygı duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca Ahıskalı öğrencilerinin bir kısmı ile zor iletişim kurulduğu belirlenmiştir.

Rus ebeveynlerin daha eğitilmiş ve daha ilgili oldukları, daha saygılı ve disiplinli oldukları, Ruslar ile ortak tarihi geçmişin olmasının etkileşimi artırdığı, Rusların sorumluluklarının bilince oldukları ve çocukların okul kurallarına uymaları konusunda katı kurallarının olduğu betimlenmiştir. Ayrıca Rus velilerin diğer velilere oranla daha soğuk davranışlarının olduğu sonucuna varılmıştır. Bunların yanında Ukraynalı öğrencilerle de sağlıklı iletişim kurulduğu görülmüştür.

Orta doğu (Irak ve İran) ülkelerinden Türkiye’ye gelen öğrencilerin daha mahcup oldukları, İran ile kültürel yakınlığın olduğu, saygılı ve disiplinli oldukları, Suriyeli ve Ürdünlü öğrencilerle kolaylıkla iletişim kurulduğu sonucuna varılmıştır.

Dil sorunu olan veliler veya öğrenciler ile iletişim kurulamadığı, dil becerisinin ve ailenin tutumunun iletişimde önemli bir unsur olduğu betimlenmiştir. Ayrıca veli ve öğrencilerin iletişime açık olmalarının iletişim sürecini kolaylaştırdığı belirlenmiştir. Nar (2008) yabancı uyruklu ailelerin, Türkçe seviyelerinin yeterli olmayışının öğrenciler için sorun olduğunu tespit etmiştir

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerine göre ders materyallerinin kullanımı öğrenciler için uygun ve uyumlu olduğu görülmüştür. Yabancı uyruklu öğrencilerin ilgisini çekebilecek her türlü materyalin derse motivasyona katkı sağladığı ve öğrencilerin hazırbulunuşluğunu daha olumlu hale getirdiği belirlenmiştir. EBA aracılığı ile Türkçe öğrenme hızlarının arttığı, öğrencilerin dinleme ve konuşma pratikleri yaptıkları tespit olunmuştur. Videolar ve görsel sunumların daha çok dikkatlerini çektiği, derse katılımlarını olumlu yönde etkilediği ve etkileşimli tahtanın aktif olarak kullanıldığı betimlenmiştir.

Bazı öğretmen görüşlerine göre ise materyallerin öğrenci hazırbulunuşlarına kısmen cevap verdiği, geliştirilerek zenginleştirilmesi gerektiği, öğretmenlerin kendi hazırladıkları materyallerin derse katkı sağladığı belirlenmiştir. Yine bazı materyallerin abartılı ve yabancı uyruklu öğrenciler düşünülmeden hazırlandığı betimlenmiştir. Biçer ve Kılıç (2017) materyalinin öğrencilerin seviyesine ve hazırbulunuşluğuna uygun olmadığı sonucuna varmıştır.

Ders kitaplarının istenilen düzeyde olmadığı, kitapların daha çok güncel önyargılar dahilinde hazırlanmasının ilgiyi düşürdüğü, konuların özet şeklinde bulunmadığı, kitaplarda görselliğin düşük olduğu, yabancı kaynak kitapların ve çalışma kitaplarının yeterli olmadığı, bol etkinlikli kazanımları içeren kitapların bulunmadığı ve beceri temelli soruları içeren çalışma

kitaplarının dersi desteklemediği, uluslararası konuları kapsamadığı, Türk-İslam kültürü üzerine hazırlanan kitaplarının öğrencileri zorladığı tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri görüşüne göre öğrencilerin başarılı olmak gibi bir amaçlarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin dilini anlamadıkları ders kitapları ya da materyallerin herhangi bir işe yaramadığı, dil problemin materyal hazırlamayı ve ön hazırlık yapmayı olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca derse karşı ilgisi yüksek olan öğrencinin derse her anlamda hazır olduğu tespit olunmuştur.

5.2. Öneriler

- Sosyal bilgiler dersi öğretim programında çok kültürlülük (GK Dersi) dersine yer verilmesi,
- Bireyler ve gruplar için uyum sınıflarının (birimlerinin) oluşturulması,
- Okullarda rehber öğretmenlerin bulundurulması,
- İl Göç İdaresi Müdürlüklerinde ülke ayrımı gözetmeksizin rehabilitasyon merkezlerinin bulundurulması,
- Yoğun dış göç alan şehirlerde sosyal bilgiler dersi öğretim programına yabancı uyruklu öğrencilere yönelik ek derslerin konulması,
- Kamu düzeni ve güvenliğinin tehlikeye düşmesi kapsamında oluşabilecek tehlikelerin önlenmesi için çalışmaların yapılması,
- Eğitim Programına yabancı uyruklu öğrenciler ve yerleşik (Türk) öğrenciler için yeni konuların eklenmesi,
- Sosyal bilgiler dersi öğretim programının ve sosyal bilgiler ders içeriklerinin birden fazla yabancı uyruklu öğrenciyi kapsayacak, onlara hitap edecek, belirli bir seviyede düzenlenmesi,
- Öğretmen ve öğretmen adaylarına yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi kapsamında hizmet içi eğitimlerin verilmesi, bu çalışmalara yabancı uyruklu öğrenciler ve velilerinde yer yer katılmasının sağlanması,
- Yabancı uyruklu öğrencilerle iletişim becerilerini kullanması, geliştirmesi ve uygulaması için okul yöneticileri, öğretmenleri ve personeline hizmet içi eğitim verilmesi,
- Yabancı uyruklu öğrenci ve velilerinin zaman zaman kendi kültürel varlıklarını anlatabilecekleri okul ve okul dışı faaliyetlerin oluşturulması,
- Dil eğitiminin kendi kültürleri ve yerleşik (Türk) kültürü ile beraberinde verilmesi,

- Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının görev ve sorumlulukları hakkında eğitimlerin verilmesi,
- Eğitim ve öğretim materyallerinin arttırılması, materyal arttırılmasının MEB tarafından desteklenmesi, öğretmenlerin öğrencileri daha aktif edecek materyallere yönelmesi, yeni ve güncel materyal kullanması, öğretim yöntem ve teknikleri konusunda hedeflerin genişletilmesi,
- Okul dışı eğitim/öğretim faaliyetlerinin arttırılması ve genişletilmesi,
- Yabancı uyruklu veliler ve öğrenciler ile Türk veli ve öğrencilerin uyum bağlamında meydana gelebilecek sorunları tespit edecekleri projelerin hazırlanması,
- Türk öğrencilere yabancı uyruklu öğrenciler varlığı hakkında rehberlik edilmesi ve eğitimler verilmesi,
- Akran eğitimi ve akran uyumu için çalışmaların yapılması,
- Kültür farklılığını anlatmak, kültüre uyumu sağlamak amacıyla çeşitli aktiviteler (Türk ve yabancı öğrencilerin ortak görev alabileceği, ortak hareket edebileceği) düzenlenmesi,
- Yerli (Türk) aile ziyaretleri, yabancı uyruklu aile ziyaretlerinin yapılması,
- Yabancı uyruklu velilerin aktif görevlendirildiği çeşitli aktiviteler ve etkinliklerin yapılması,
- Öğretmenlere yönelik yabancı dil dersleri verilmesi, verilen yabancı dil eğitimlerinde bölgede bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin dillerinin dikkate alınması,
- Yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıları veya başarısızlıklarının tespit edilmesi ve bu başarı/başarısızlığın nedenlerin çeşitlendirilmesi,
- Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin nicel araştırmalar yapılması ve araştırmaların çeşitli periyotlarda tekrarlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abakar, M. M. I. (2021). *Küresel eğitim pazarlamasının ülke imajına etkisi Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrenciler üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Acar, H. (2019). Bodrum'da geleneksel hava tahmini yolları. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2(1), 46-70.
- Acar, H. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik sürdürülebilir kalkınma eğitimi önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Adıgüzel, Y. (2019). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ağanoğlu, H. Y. (2023). *Bir tasfiye ve örtülü sürgün metodu olarak Balkanlar'dan Türkiye'ye göçler (1923-2004)*. İstanbul: Kızılay Kültür Sanat Yayınları.
- Ak, N. (2020). *Yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumda karşılaştığı sorunlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akçalı, H. (2019). *Balıkesir'de ilk ve ortaokula devam eden mülteci ve sığınmacı çocukların eğitim problemleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Akdovan, M. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin mülteci konusu ile ilgili farkındalık düzeyleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Akhan, N. E., Acar, H. ve Güngör, B. (2018). Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum programı öncesi ve sonrasındaki metaforları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 174-194.
- Akhtar, S. (2018). *Göç ve kimlik: kargaşa, sağaltım ve dönüşüm*. İstanbul: Sfenks Kitap.
- Akın, A. (2019). *Konyaaltı ilçe merkezinin mekânsal ve demografik gelişiminin uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri ile analiz edilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akıncı Çötök, N. (2010). *Çokkültürlülük, kültürlerarasılık ve entegrasyon tartışmaları bağlamında alman eğitiminde Türk öğrenciler: Bremen örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akman, V. (2007). *Küresel göç hikayeleri*. İstanbul: Yakamoz Yayınları.

- Aksakal, İ. (2022). Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar: Türk toplumsal yapısı ve ulus devlet politikasına etkisi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 671-690.
- Alkan Aykaç, S. ve Karakaş, M. (2022). Entegrasyon, asimilasyon ve uyum kavramları arasından Türkiye’nin seçimi. *İçtimaiyat, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, 419-429.
- Alpaslan, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Arı, F. (2022). *Ahıska Türklerinin göç sonrası uyumlarının sosyal hizmet bağlamında incelenmesi Bursa-Görsu ilçesi örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yalova.
- Arslan, Ü. G. ve Uslu, F. (2020). Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören göçmen öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları zorluklar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 203-216.
- Arvas, E. A. (2021). *Küreselleşme ve ABD hegemonyası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Aslamiah, A., Abbas, E. W. ve Mutiani, M. (2021). 21st-century skills and social studies education. *The Innovation of Social Studies Journal*, 2(2), 82-92.
- Aslan, U. S. (2022). *Güvenlikleştirme yaklaşımı ve düzensiz göçle mücadele kapsamında Türkiye’deki Afgan göçmenlerin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Atakishiyev, F. (2023). *Sosyal afetler savaş ve göç: Karabağ (Azerbaycan) örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Atatanır, H. (2023). Türkiye’de çocukların eğitim hakkı. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 50-63.
- Ateş, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenleri ve ortaokul öğrencilerinin çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitime yönelik algı ve farkındalıkları (Kocaeli örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ayas, Ö. (2022). *Türkiye yönlü Afgan düzensiz göçünün analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İçişleri Bakanlığı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ayaz, M. A. ve Saylık, A. (2023). Değerler eğitimi tutumunun bir yordayıcısı olarak eğitim felsefesi inançları: Eğitim örgütlerinde bir araştırma. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (32 (Dicle Üniversitesi'nin 50. Yılına Özel 50 Makale)), 1003-1022.
- Aydın, J. (2022). *Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan tezlerin eğilimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.
- Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen aile çocuklarının uyum düzeylerine sosyal uyum eğitim programının etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğmuş, C. (2019). *Antalya Ovası'nda tarımın yapısal değişiklikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2(1), 44-56.
- Bademci, S. (2006). *Antalya şehrinin çevre sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Bakar, S. (2022). Çok etnili ulus-devletin denge hali. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 39(2), 495-507.
- Ballı, C. (2022). *Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlıkları ile eğitim inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Başar, M., Akan, D. ve Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1571-1578.
- Bayram, G. (2013). *Antalya'da yaşayan yerleşik yabancıların sosyal statüleri ve kültürel özellikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Baytar, İ. (2022). Türkiye'nin Afganistanlı mülteci göçündeki yeri ve önemi. *İçtimaiyat, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, 199-212.
- Berk, H. (2022). *Okul yöneticilerinin kriz yönetim tutumları: eleştirel düşünme becerileri, medeni durum, görev türü, eğitim durumu ve eğitim kademesinin rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Berkant, H. G. ve Mansuroğlu, C. (2023). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlıkları ile yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 97-116.

- Biçer, N. ve Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Boran Beytüt, E. (2022). *2011-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Bozkaya, H. (2020). *5. Sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık ünitesinin göçmen çocukların vatandaşlık bilinç düzeyleri üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Boztilki, M. (2023). Neden gitmek istiyorlar? Z kuşağı kadınların göç etme istekleri hakkında bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 55, 157-172.
- Buldan, İ., Aktürk, E. ve Aytaç, S. (2005). *Uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretimi Programına Öğretmen Yaklaşımları ve Yeni Programdan Beklentiler, II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi, Bildirileri Kitabı*. (Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 26-28 Mayıs), Van.
- Bulut, S., Kanat Sosyal, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Burak, D. (2023). Sosyal bilgiler dersinde teknoloji destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi: Meta-analiz çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 12(1), 414-426.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak, E. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canatan, K., Birinci, M., Çağlar, İ., Kryvenko, Y., Öksüz, S. ve Altun, F. (2015). *Disiplinlerarası göç ve göç politikaları sempozyumu:29-30 Mayıs 2015*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U. ve Akbulut, İ. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Bütün. M. ve Demir, S. B., Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry research design: choosing among five approaches*. Thousands Oaks: Sage publications.
- Çalışkan, I. (2022). *Akdeniz havzası coğrafyasında turizmin sivil havacılık faaliyetlerine etkisi: Antalya örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Çatak, M. (2015). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, 69-94.
- Çelik, Ö. (2019). Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin birbirleri hakkındaki eğitim algılarının karşılaştırılması. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 8(1), 559-580.
- Çelik, T. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gözünden sınıflarındaki Suriyeli öğrenciler. *Sakarya University Journal of Education*, 9(2), 383-407.
- Çelikkol, H. (2022). *Uluslararası göç ve güvenlik ilişkisinin eleştirel bir analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çetiner, S. (2020). *Suriye krizi özelinde uluslararası göç sorunu, yönetimi ve uluslararası göç sorununun ev sahibi ülkeye sosyo-ekonomik etkileri: Türkiye örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Çetinkaya, N. (2020). *Sosyal bilgiler eğitiminde çok kültürlülük üzerine öğretmen görüşlerinin incelenmesi Akdeniz bölgesinde bir il*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çörtük, M. M. ve Çörtük, G. (2023). Türk eğitim politikaları sorunları. *Bengi dünya yürük-Türkmen araştırmaları dergisi*, 1, 151-172.
- Danış, D. ve Dikmen, H. (2022). Türkiye’de göçmen ve mülteci entegrasyonu: Politikalar, uygulamalar ve zorluklar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 24-45.
- Delen, A. (2018). *Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu ilkokullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Demir, Y. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aile katılımlı inceleme gezilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 188-208.
- Demir, Z. ve Çakmak, Z. (2023). 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde jigsaw ıv tekniğinin öğrencilerin akademik başarısına ve derse karşı tutumuna etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 35-54.
- Demirezen, S. ve Kaya, E. (2022). Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Çevre Konuları. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 240-265
- Demirhan İnceliler, N. (2019). 1923 yılından bugüne Türkiye'nin uluslararası göç politikaları ve sosyal-ekonomik etkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirkaya, H. (2007). Antalya ya Yönelik İç Göç: Psiko-Sosyal ve Kültürel Sonuçları. 20. Yüzyılda Antalya Sempozyumu Bildirileri Kitabı (Antalya, 22-24 Kasım 2007), 297-301.
- Demirtaş, S. (2019). Göç ve değişim: Antalya ilinde yaşayan Ahıska Türkleri örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Doğan, M. (2018). Antalya şehrinin (Muratpaşa, Kepez, Döşemealtı, Aksu, Konyaaltı) gelişmesinde etkili olan faktörler. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 187-201.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Doğru, T. (2022). Sosyal bilgiler eğitiminde eleştirel düşünmeyi konu edinen ulusal ve uluslararası çalışmaların içerik analizi (2005-2021). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Duygu, H. (2016). Alanya örneğinde yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Duygu, H. ve Köç, A. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Farklılıklara Saygı Değerini Edinimleri ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Uyum Becerileri. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(1), 38-51.
- Dündar, A. M. (2022). Süyümbike'nin gözyaşları: İdil-Ural Türklerinin doğu Asya'ya göçü. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları

- Eker, S. (2020). 2005 Sosyal bilgiler öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler öğretim programının karşılaştırmalı analizi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 86-103.
- Ekinci, H. (2021). *Suriyeli ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler algısının çiz-yaz-anlat tekniği ile incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş-nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emiroğlu Erol, S. (2018). *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimi ve sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Eraslan, B. (2022). *Dış göçün Türk ekonomisine ve sosyo-kültürel yapısına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Erat, V. ve Demirci, K. (2022). Avrupa’da bir göçmen entegrasyonu politikası ayrımcılıkla mücadele. *İçtimaiyat, Göç ve Mültecilik Özel Sayısı*, 401-418.
- Erayman, İ. O. (2022). Politik ekolojik bir mesele olarak iklim mültecileri. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 5(2), 15-32.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdem, M. D., Kaya, İ. ve Yılmaz A. (2017). Örgün eğitim kapsamındaki Suriyeli çocukların eğitimleri ve okul yaşantıları hakkında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 463-476.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, F. (2018). *Türkiye’ye yönelik yabancı göçün nedenleri üzerine bir değerlendirme (2000 ve sonrası)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye’deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eren, Z. (2019). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre göçmen çocukların eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 213-234.

- Ertong, C. (2018). Okullarda öğretmenlerin örgütsel mutluluğunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Esemen, A. (2020). 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarında evrensel değerler. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 4(2), 89-109.
- Gemici, E. ve Çatal, S. (2019). Göç ve çokkültürlülük. *Anadolu Strateji Dergisi*, 1(1), 51-60.
- Güllüoğlu, M. (2021). *Küreselleşmenin kimlik kavramı ve ulus devlet üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Gün, M. ve Baldık, Y. (2017). Türkiye’de kamp dışında misafir edilen Suriyeli sığınmacı gençlere yönelik eğitim hizmetleri (Kayseri örneği). *Route Educational and Social Science Journal*, 4(2), 287-299.
- Günay, E., Atılğan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Güngör, F. (2015). *Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim – öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri, *AJESI-Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173.
- Güngör, Ö. (2022). Antalya’da göçün yönetsel yapılanması (Kamu kurum ve kuruluşları araştırması). *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12 (Özel Sayı)), 98-122.
- Gürbüz, İ. N. (2022). *6360 sayılı bütünşehir kanununun sosyo-ekonomik etkileri: Konyaaltı ilçesi örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Hangartner, D. (2022). The dynamics of refugee return: Syrian refugees and their migration intentions. *British Journal of Political Science*, 1-24.
- Helbling, M. ve Meierrieks, D. (2022). Terrorism and migration: An overview. *British Journal of Political Science*, 52(2), 977-996.
- Ihlamur Öner, S. G. ve Naş Öner, A. Ş. (2012). *Küreselleşme çağında göç: kavramlar, tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- İrmak, C. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İçduygu, A. (2012). *Kentler ve göç: Türkiye, İtalya, İspanya örnekleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İçöz, H. (2019). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili karşılaşılan sorunlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- İmamoğlu, H. V. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilköğretimine dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.
- İnan A. M. (2012). Çok-kültürlülük tartışmaları bağlamında Avustralya’da yaşayan Türklerin kimlik algısı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Johns, L., Langer, M. ve Peters, M. E. (2022). Migration and the Demand for Transnational Justice. *American Political Science Review*, 116(4), 1184-1207.
- Kalender, S. (2023). *Türk eğitim sisteminde eğitim arzı ve eğitim talebine ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kamacı Gencer, D. (2022). *Çok boyutlu bir fenomen olarak küreselleşme kültürel boyut ve dil*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kan, Ç. (2023). Öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının nedenleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 461-474.
- Kanar, H. B. ve Bulut, B. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer tercihlerinin küresel vatandaşlık düzeylerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 149-158.
- Kanbir, Ö. (2022). Göç ve ekonomik gelişme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(2), 349-365.
- Kara, S. B. ve Tüysüzler, B. (2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(44), 236-250
- Karadağ, A. C. (2015). *Öğretmenlerin görüşlerine göre okul yöneticilerinin çok kültürlülük yeterlikleri ile okul iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Mardin-Van-Bitlis örneği)*.

- (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karaköse, G. (2022). *Uluslararası göç ve entegrasyon: Polonya'daki Türk göçmenler örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Katılmış, A., Ekşi, H. ve Öztürk, C. (2011). Efficiency of Social Studies Integrated Character Education Program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(2), 854-859.
- Kavan, M., Kavan, S. ve Kaçira, N. (2023). Covid-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi alanında yapılan makalelerin incelenmesi. *Asya Studies*, 7(23), 73-86.
- Kaya, A. ve Şahin, B. (Editör.). (2007). *Kökler ve yollar: Türkiye'de göç süreçleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, Ö. S. (2019). *Geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli üniversite öğrencilerinin göç sürecindeki uyum yaşantıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keçe, M. ve Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139.
- Keskin, A. (2019). *Ortaokullardaki mülteci öğrencilere yönelik öğretmen ve öğrencilerin tutumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Siirt.
- Keskinkılıç Kara, S. B. ve Şentürk Tüysüzer, B. (2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırma Dergisi*, 6(44), 236-250.
- Kılıç, M. (2020). *2009-2019 yılları arası sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yayınlanan makalelerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Kılıç, V. A. ve Toker Gökçe, A. (2018). The Problems of Syrian Students in The Basic Education in Turkey. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 12(1), 215-227.
- Kılınç, E. (2014). *Antalya'da yaşayan yabancı uyruklu aile çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunları Uluslararası Özel Antalya Rus Okulu örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

- Kınacı, N. D. (2021) *Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ve ortaokul sosyal bilgiler dersi programının içerik bakımından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızıl, Ö. ve Dönmez, C. (2017). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara sağlanan eğitim hizmetleri ve Sosyal bilgiler eğitimi bağlamında bazı sorunların değerlendirilmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 2(4), 207-239.
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü. ve Tüfekçi Akcan, A. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2139-2149.
- Knott, E. (2023). Existential nationalism: Russia's war against Ukraine. *Nations and Nationalism*, 29(1), 45-52.
- Koca, Ş. N. (2021). Fransa'da Türk diasporası. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 140-162.
- Koinova, M. (2022). Polycentric governance of transit migration: A relational perspective from the Balkans and the Middle East. *Review of International Studies*, 48(3), 461-483.
- Köse, B. (2019). *Sosyo-mekânsal ayrışma ve güvenli siteleri: Antalya örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Kurt, A. (2014). *Küreselleşme kapsamında göç ve emeğin feminizasyonu (kadınsılaşması): Trabzon hizmet sektöründe yabancı göçmen kadın emeği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kuru, E. ve Kuş, A. (2023). Sosyal bilgiler öğretiminde sosyal bilgiler laboratuvarlarının kullanılmasının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi / Analysis of Use of Social Studies Laboratories in Social Studies Education According to the Views of Teachers. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 330-354.
- Lawrence Neuman, W. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar Cilt 1 ve 2*. Ankara: Yayın Odası.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46
- Mavi, İ. (2021). *Küreselleşme bağlamında yeni toplumsal hareketler; barış ve insan hakları hareketi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- MEB. (2023). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7 Ders Kitabı*. Ankara: TTKB.
- MEB. (2023). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: TTKB.

- Mercan Uzun, E. ve Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83
- Metin Göksu, M. ve Taşyürek, Z. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 275-289.
- Morkoç, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çok kültürlülük ve çok kültürlü eğitim algılarının değerlendirilmesi (Erzurum kenti örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- NCSS, (1993). The Social Studies Professional. *Washington DC: National Council for the Social Studies*.
- Oğuz Uzuner, Ş. (2021). 1923 – 1945 yılları arasında gerçekleşen dış göçler. *Bingöl Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 51-66.
- Oruç, S. ve Altın, B. N. (2007). *Sosyal bilgiler dersi yeni öğretim programı ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri, III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi, Bildirileri Kitabı*. (Çukurova Üniversitesi, 18-20 Haziran), Adana.
- Öktem, M. S. (2018). *Uluslararası göç hukukunda çocuklar ve hukuki statüleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Öz Kılınç, M. (2009). *Küreselleşme sürecinin eğitim üzerine etkileri ve öğretmen kimliği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özbilek, M. (2021). *Sosyal bilgiler dersini alan Suriyeli ve Türk ortaokul öğrencilerinin temel değerlerinin ve demokratik bilinçlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özel, C. (2012). *Türkiye’de çokkültürlülük çoğulculuk ve din*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen, D. (2022). *Kuzey Afrika’dan Avrupa’ya yönelik düzensiz göç hareketlerinin analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (Eds.). (2005). *Hayat bilgisi ve Sosyal bilgiler öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özyakışır, D. (2013). *Kuram ve bölgesel bir uygulama*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.

- Özyurt, N. (2022). *Öğretmen görüşlerine göre sosyal bilgiler dersi öğretim programı üst düzey kazanımlarının gerçekleştirilme ve önemsenme düzeyi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pehlevan Berber, H. (2023). Modernleşme ve eğitim ilişkisi üzerine bir inceleme. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 123-140.
- Pehlivan Yılmaz, A. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde kültüre uyarlı eğitim uygulamaları: Mülteci öğrencilerle etkileşim*. (Yayımlanmış doktora tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Perruchoud, R. ve Redpath, J. (2013). Göç terimleri sözlüğü. *Uluslararası Göç Örgütü*, (31).
- Piper, N. (2005). Gender and migration. *Policy analysis and research programme of the Global Commission on International Migration*, 1-54
- Pusch, B. ve Wilkoszowski, T. (Eds.). (2010). *Türkiye'ye uluslararası göç: Toplumsal koşullar, bireysel yaşamlar*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Russell III, W. B. (2010). Teaching social studies in the 21st century: A research study of secondary social studies teachers' instructional methods and practices. *Action in Teacher Education*, 32(1), 65-72.
- Sağiroğlu, C. (2022). Yeni savaşlar ve çocuk askerler. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 39-55.
- Sağlamgöncü, A. (2023). Sosyal bilgiler eğitiminde okuryazarlık: lisansüstü eğitimde gerçekleştirilen okuryazarlık araştırmaları. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 253-276.
- Saklan, E. ve Erginer, A. (2017). Classroom management experiences with Syrian refugee students. *Education journal*, 6(6), 207-214.
- Sancar, M. C. (2022). *Antalya ili biyoklimatik konfor şartlarının coğrafi bilgi sistemleri tabanlı analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Sariahmetoğlu, H. (2019). *Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Sariahmetoğlu, H. ve Kamer, S. T. (2020). Yabancı uyruklu ortaokul öğrencilerinin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1611-1630.

- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Seçgin, F. ve Erten Özalp, R. (2020). Öğretmen ve öğrenci perspektifinden sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yaşadıkları sorunlar. *Journal of History School*, 13(49), 4215-4244.
- Sezer, A., İnel, Y. ve Gökalp, A. (2019). Çalışma grubu sosyal bilgiler öğretmenleri olan Türkiye'deki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 1-17.
- Sezgin, Ş. (2022). *İnsan kaynakları yönetimi açısından milli eğitim bakanlığının eğitim ve geliştirme faaliyetlerinin eğitimcilerin başarı düzeylerine etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Sharaf Mansoor, M. (2022). *Türkiye'deki Afgan mültecilerin durumunun ve sorunlarının sosyolojik olarak değerlendirilmesi. (Konya örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Solgun, C. ve Durat, G. (2017). Göç ve ruh sağlığı. *Journal of Human Rhythm*, 3(3), 137-144.
- Sönmez, V. (2015). *Program geliştirme öğretmen elkitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, A. (2019). Göç, toplumsal uyum ve aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 418-431.
- Şanlı, B. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime ve sosyal bilgiler dersine entegrasyonları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şeker, H. (2016). *Küreselleşme ve yeni liberal politikaların yetişkin eğitimi ve kurumları üzerindeki etkisi batı Akdeniz örneği (Antalya, Isparta ve Burdur illeri)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Şener, N. ve Başkan, Z. (2021). Sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlara yönelik mülteci öğrencilerin algıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 595-612.
- Şensin, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- Şimşek, H. ve Öztürk, M. (2016). Suriyeli öğrencilere dair sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Konya- Mehmet Hasan Sert ilkokulu örneği. *2nd International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment*, 494-502.

- Şimşir, Z. ve Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Elementary Education Online*, 17(2), 1116-1134.
- T.C. Antalya Valiliği Antalya İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2023). [Yayımlanmamış rapor]
- Tamer, M. (2020). Göç, göçün nedenleri ve uluslararası göç üzerine kavramsal bir analiz. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2808-2818.
- Taş, C. (2019). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programları ve ders kitaplarında çok kültürlülük 1998 – 2017 sosyal bilgiler ders kitaplarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Taşçı, Ö. ve Kara, A. (2019). Türkiye’de oluşturulan yeni uyum politikası. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 260-313.
- Taşdemir, A. (2022). *İl milli eğitim müdürlerinin yönetsel yeterlik düzeyleri ile ilin eğitimsel gelişimi arasındaki ilişkinin analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Tatan, M. (2016). *Yabancı uyruklu öğrencilerin vatandaşlık algılarına Sosyal bilgiler dersinin etkisi Tokat ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Temur, S. (2023). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının harita kullanımı bakımından incelenmesi. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-79.
- Temur, S. ve Topkaya, Y. (2023). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının müze kullanımı bakımından incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 281-307.
- Tiryaki, S. (2022). Türk basınında göçmen, sığınmacı ve mülteci haberleri üzerine bir inceleme. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 15, 124-156.
- Tuğrul, V. M. (2022). *Türkiye’de polis eğitiminde eğitimcilere ilişkin bir araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Turan Güllaç, E. (2023). Eğitim fakülteleri lisans programlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 559-575.
- Turan, M. ve Polat, F. (2012). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Qualitative Studies*, 12(4), 31-60.

- Tümtaş, M. S. (2022). Türkiye’ye düzensiz Afgan göçü: Zorunlu göç mü “istila” mı? *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 338-353.
- URL-1:T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı (2023). Konyaaltı Nüfusu, <http://konyaalti.gov.tr/aa-konyaalti-nufusu> (Erişim:21.04.2023)
- URL-2:T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2023). Antalya Konyaaltı İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü <https://konyaalti.meb.gov.tr/> (Erişim:21.04.2023)
- URL-3:Türkiye İstatistik Kurumu (2023) Uluslararası Göç İstatistikleri, 2021 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2021-45814> (Erişim:25.01.2023)
- URL-4:Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Veri portalı, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusunun%20%18%2C65',4%20ki%C5%9Fi%20ile%20Antalya%20izledi.&text=Ba%20yurt%2C%2084%20bin%20241%20ki%C5%9Fi,n%C3%BCfusa%20sahip%20olan%20il%20oldu> (Erişim:20.02.2023)
- URL-5:Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Veri portalı, uluslararası göç istatistikleri, 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2021-45814#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Yurt%20d%C4%B1%C5%9F%C4%B1ndan%20T%C3%BCrkiye'ye%20g%C3%B6%C3%A7,ini%20ise%20yabancı%20uyruklular%20olu%C5%9Fturdu> (Erişim:20.02.2023)
- URL-6:T.C. Antalya Valiliği (2023). Antalya Göç Almaya Devam Ediyor <http://www.antalya.gov.tr/antalya-goc-almaya-devam-ediyor> (Erişim:20.03.2023)
- URL-7:T.C. Antalya Valiliği (2023). Eğitim, Genel Bilgiler <http://www.antalya.gov.tr/egitim> (Erişim:20.03.2023)
- URL-8:Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2023) Göç <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim:10.01.2023)
- URL-9:Ocak 2022- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü – MEB (2022), https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf (Erişim:21.03.2023)
- URL-10:Antalya Valiliği (2022). Eğitim <http://www.antalya.gov.tr/egitim> (Erişim:21.04.2022)
- URL-11:Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2023) Veri ve Kaynaklar <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar/> (Erişim:20.01.2023)
- URL-12:BM Mülteci Örgütü (UNHCR) (2023). Ana Sayfa <https://www.unhcr.org/tr/> (Erişim:25.01.2023)

- URL-13:Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2022). Veri portalı, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları.
[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi%20\(ADNKS\)%20sonu%C3%A7lar%C4%B1na%20g%C3%B6re%2C%20%C3%BClkemizde,%2C5'ini%20kad%C4%B1nlar%20olu%C5%9Fturdu.&text=Y%C4%B1ll%C4%B1k%20n%C3%BCfus%20art%C4%B1%C5%9F%20h%C4%B1z%C4%B1%202021,y%C4%B1l%C4%B1nda%20binde%207%2C1%20oldu.\(Eriřim:20.02.2023\)](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi%20(ADNKS)%20sonu%C3%A7lar%C4%B1na%20g%C3%B6re%2C%20%C3%BClkemizde,%2C5'ini%20kad%C4%B1nlar%20olu%C5%9Fturdu.&text=Y%C4%B1ll%C4%B1k%20n%C3%BCfus%20art%C4%B1%C5%9F%20h%C4%B1z%C4%B1%202021,y%C4%B1l%C4%B1nda%20binde%207%2C1%20oldu.(Eriřim:20.02.2023))
- URL-14:T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı (2023). İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
<http://www.konyaalti.gov.tr/aa-ilce-milli-egitim-mudurlugu> (Erişim:21.04.2023)
- URL-15:Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Göstergeler.
<https://cip.tuik.gov.tr/?il=7#>(Eriřim:20.02.2023)
- Uyar, E. (2022). *Anadolu Selçuklu devleti dönemi'nde Antalya'nın siyasi ve tarihi coğrafyası*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Uzun, M. (2018). *Küreselleşme sürecinde göç olgusu: göçün stratejik yönetimi ve Türkiye örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünsal, A. (2019). Uluslararası göç kavramı ve uluslararası göçün ülke ekonomileri üzerinde muhtemel etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 18, 50-61.
- Üzer, T. (2021). *Antalya ili'nde eğitim gören yurt dışı Türkler ve akraba topluluklara ait öğrencilerin yaşadıkları sorunlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya
- Valentiin, S. (2006). Addressing diversity in teacher education programs. *Education*, 196-202
- Yalçın, C. (2017). *İstanbul'da yaşayan Suriyeli çocukların eğitime katılımları bağlamında uyum ve kültürleşme süreçleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yalçın, O. (2021). *Türkiye'de göç ve güvenlik ilişkisi: Suriye göçü örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Yapıcı, H. (2010). 6. Sınıf yeni sosyal bilgiler ders programı üzerine bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 347-357.
- Yaşar, M. R. ve Amaç, Z. (2018). Teaching Syrian students in Turkish schools: Experiences of teachers. *Sustainable Multilingualism*, 13, 232-244.

- Yeşildağ, İ. (2022). Göçmen karşıtlığına etki eden faktörler. *Sosyoloji Notları*, 6(1), 24-47.
- Yeşilyurt, Y. (2020). Sosyal bilgiler programındaki beceri ve değerlerin Yeni Zelanda sosyal bilgiler programındaki beceri ve değerler ile karşılaştırılması. *Journal of Social Sciences And Education*, 3(2), 450-464.
- Yıldırım, A. (2018). Antalya kentindeki kapalı konut yerleşkelerinin evrensel tasarım ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, Special Issue 1 (ASM5)*, 149-158.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. ve Ortaçesme, V. (2021). Antalya Konyaaltı kıyı promenadının başarılı kamu mekanı bileşenleri bağlamında irdelenmesi. *Peyzaj Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi*, 3(2), 12-27.
- Yıldırım, E., Sarıçoban, K. ve Özkan, Ö. (2016). *Ortadoğu'daki çatışmalar bağlamında göç sorunu*. H. M. Paksoy (Ed.). Ankara: Efil Yayınevi.
- Yıldız, N. (2020). *Ankara'da öğrenim gören Suriyeli lisansüstü öğrencilerin çok kültürlülük ve kimlik bağlamında sosyal uyum algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, A. ve Mustafa, R. (2014). 1992 Sonrası Türkiye'ye göçen Ahıska Türklerinin göç, iskân ve uyum sorunlarına ilişkin bir araştırma, bursa örneği. *Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları)*, 4(6), 1-19.
- Yılmaz, B. (2022). *Türkiye-Avrupa birliği ilişkileri ve göç konusu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, D. (2020). *Asya ve Avrupa'dan gelen göçmenlerin mekân algısı: Antalya örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yılmaz, O. (2016). *Temel eğitim hakkının kullanılmasının uluslararası antlaşmalarda yer alan standartlar açısından değerlendirilmesi (Antalya ili örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve sorunlar bağlamında Türkiye'de sığınmacı çocukların eğitimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

- Yurttutan, A. (2019). *Göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Yüksel, C. (2020). *Küreselleşme ve eğitim Uluslararası öğrenci hareketliliği ve Kassel Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı öğrencilerin işgücü piyasasında çalışma koşulları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüncü Yücel. K. (2018). *Batı eksenli dünya düzeni ve Türkiye'ye gelen dış göç dinamiği göç sosyolojisi*. İstanbul: Doğu Kitapevi Yayınları.
- Zayimoğlu Öztürk, F. (2018). Mülteci öğrencilere sunulan eğitim-öğretim hizmetinin sosyal bilgiler öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(1), 52-79.

EKLER

EK 1. Kararlar

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.06.2022-379943

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-55578142-050.01.04-379943
Konu : Kararlar (Süleyman DUROĞLU)

13.06.2022

Sayın Prof. Dr. Ahmet KÖÇ

İlgi : 07.06.2022 tarihli ve E-62416151-605.01-376246 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden; Kurulumuzdan talep edilen Etik Onay belgesine ilişkin, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 10.06.2022 tarihli ve 225 sayılı kararı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Ek: 10.06.2022 tarih ve 225 sayılı Etik Kurul Kararı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu : BSV73EFHBZ Pin Kodu : 97482

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=BSV73EFHBZ&eS=379943>

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kampüsü / Antalya
Telefon No:0 242 227 59 90 Faks No:0 242 227 59 90
e-Posta:duyur@akdeniz.edu.tr Elektronik Ad: www.akdeniz.edu.tr
Kep Adresi: akdenizuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Ali DİKİŞ
Unvan: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK 2. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.09.2022-447984

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50913635-605.01-447984
Konu : Süleyman DUROĞLU'nun Araştırma
İzni

12.09.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 05.08.2022 tarih ve 422016 sayılı yazınız.

Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Enstitüsü Yüksek Lisans Programı öğrencisi Süleyman DUROĞLU'nun, "Konyaaltı İlçesi Örneğinde Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri" adlı araştırmasını uygulayabilme isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin 07.09.2022 tarih ve 56859183 sayılı yazısı Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ayşe Gülbin ARICI
Rektör Yardımcısı

Ek: Antalya İl Milli Eğitim Müd.'nün yazısı ve Ekleri (10 syf.)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSM7RH4LT2 Pin Kodu :57662 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=BSM7RH4LT2&eS=447984>
Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kampus / Antalya Bilgi için: Arzu Lökör
Telefon No:0242 227 44 00/1300 Faks No:0242 310 15 09 Unvan: Bilgisayar İşletmeni
e-Posta:oidb@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ:http://oidb.akdeniz.edu.tr
Kep Adresi:akdenizuniversitesi@hs01.kep.tr Telefon No: 2422274400 (1334)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK 3. Tez Çalışması

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.09.2022-443509

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50913635-302.08.01-443509
Konu : Süleyman DUROĞLU'nun Tez
Çalışması

07.09.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 09.08.2022 tarihli ve 36380087-302.08.01-422144 sayılı yazı,

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Süleyman DUROĞLU'nun "Konyaaltı İlçesi Örneğinde Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri" isimli tez konusu kapsamında istenilen İlimiz Konyaaltı İlçesi yabancı nüfus ile ilgili bilgiler 2018-2021 yılları ADNKS sonuçlarına göre hazırlanarak ilişikte gönderildiğine ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Antalya Bölge Müdürlüğü'nün 26.08.2022 tarih ve 72242 sayılı yazısı Ek'te gönderilmiştir. Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ayşe Gülbin ARICI
Rektör Yardımcısı

Ek:

- 1- Türkiye İstatistik Kurumu Bşk.'nın yazısı
- 2- Liste

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSC7/FUN1K3 Pin Kodu :48752
Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Kampus / Antalya
Telefon No:0242 227 44 00/1300 Faks No:0242 310 15 09
e-Posta:oidb@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ:http://oidb.akdeniz.edu.tr
Kep Adresi:akdenizuniversitesi@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/oidb?eK=5543&eD=BSC7/FUN1K3&eS=443509>

Bilgi için: Arzu Lökör
Unvan: Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: 2422274400 (1334)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK 4.Anket Uygulaması

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.09.2022-447194

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-605.01-56859183
Konu : Anket Uygulaması

07.09.2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 12/08/2022 tarih ve 426094 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programı öğrencisi Süleyman DUROĞLU'nun, "Konyaaltı İlçesi Örneğinde Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri" adlı araştırmasını, İlimiz Konyaaltı İlçesinde bulunan ekli listedeki okullarda görev yapan öğretmenlere yönelik uygulama isteği ile ilgili ilgi yazınız Müdürlüğümüz ARGE Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş; "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama 2020/2 Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 06/09/2022 tarih ve 56824594 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

İlgili genelgenin 28. Maddesi gereğince, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Mevlüt SEYHAN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1- Onay ve ekleri (8 sayfa)
- 2- Dilekçe Örneği (1 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. No:59 Muratpaşa/Antalya

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-obyv>

Telefon No : 0 (242) 238 60 00

E-Posta: projeler07@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@isr01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://antalya.meb.gov.tr/>

Bilgi için: Erdal ER

Unvan : Teknisyen

Faks: 2422386111

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fda9-8723-3869-938a-991f koda ile teyit edilebilir.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=B597RA3A73&eS=447194> adresinden yapılabilir. (PIN:12232)

EK 5. Görüşme Formu

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞME SORULARI

“Bu anket Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Yabancı Uyruklu Ortaokul Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar hakkında yapılacak ve sadece akademik çalışmalar için kullanılacaktır. Görüşme Formu çalışmanın örneklemini oluşturacaktır. Görüşme Formu sonucu elde edilen veriler herhangi bir şekilde akademik amaçlar dışında kullanılmayacak ve paylaşılmayacaktır.

Katılımınız ve desteğiniz için teşekkürler.”

Eğitim durumunuz nedir?

☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora

Çalışmakta olduğunuz kurum?

☐ Kamu ☐ Özel

Cinsiyetiniz nedir?

☐ Kadın ☐ Erkek

Meslekte kaçınıcı yılınızı çalışıyorsunuz?

☐ ...

Görev yapmakta olduğunuz kurumda hangi pozisyonda çalışıyorsunuz ?

☐ Müdür ☐ Müdür Yardımcısı ☐ Öğretmen ☐ Sözleşmeli Öğretmen ☐ Ücretli Öğretmen

Kaçınıcı sınıflara derse giriyorsunuz?

☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8

Hangi yaş grubu öğrencilerin derslerine giriyorsunuz? (Bir veya birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- a- ☐ 11-12
- b- ☐ 12-13
- c- ☐ 13-14
- d- ☐ 14 +

Derse girdiğiniz sınıflarda yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı kaçtır?

- ☐ Kız
- ☐ Erkek
- ☐ Toplam

Sayın Öğretmenimiz, Eğitim/Öğretim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili olarak;

1-Ülkemizde eğitim/öğretime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ortamında yaşadıkları sorunlar hakkında görüşleriniz nelerdir?

-
-
-
-

2-Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşamış olduğu 4 büyük sorunu önem sırasına göre belirtebilir misiniz?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

3-Yabancı uyruklu öğrenciler Türkçeyi etkin kullanıyor mu? Türkçeyi etkin kullanma becerileri hakkında neler düşünüyorsunuz?

-
-
-
-

4-Yabancı uyruklu öğrencilerin sınıfta varlığı hakkında yerleşik (Türk) öğrencilerinin ve yerleşik (Türk) velilerinin tepkilerini örneklendirir misiniz?

-
-
-
-

5-Lisans eğitiminizin yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretimi açısından yeterliği konusunda neler düşünüyorsunuz? Lisans eğitimi dersleri yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesine hizmet ediyor mu?

-

-

-

-

6-Sosyal bilgiler dersi esnasında yabancı uyruklu öğrencilerin derse hazırlıkları, ders katılımı, ve derse karşı ilgileri hakkında problem yaşıyor musunuz? Açıklayınız.

-

-

-

-

7-Ders materyallerinin (Ders kitabı, çalışma kitapları, haritalar, görsel malzemeler, etkileşimli tahta) öğrencilerin hazırbulunuşlukları ile uyumu hakkında görüşleriniz nelerdir?

-

-

-

-

8- Yabancı uyruklu öğrencilerin Sosyal bilgiler dersi ile diğer derslerdeki başarıları arasında farklılıklar var mıdır? Farklılık varise bunlar nelerdir?

-

-

-

-

9-Sosyal bilgiler dersi ünitelerinden hangilerinde sorun yaşıyorsunuz? Yaşadığınız sorunlar nelerdir?

5-Sınıf Üniteleri;

-

-

-

6-Sınıf Üniteleri;

-
-
-

7-Sınıf Üniteleri

-
-
-

8-Sınıf Üniteleri

-
-
-

.....

.....

.....

10-Ülkemizde eğitim/öğretime yeni başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ortamına uyumu hakkında neler düşünüyorsunuz?

-
-
-
-

11-Sosyal bilgiler dersi kapsamında okul dışı öğrenme ortamlarının yabancı öğrencilerin öğrenme düzeylerine katkıları hakkında düşünceleriniz nelerdir? Açıklayınız.

-
-
-
-

12-Yabancı uyruklu öğrenci velilerinin okul etkinliklerine katılımları hakkında neler düşünüyorsunuz?

-
-

-

-

13- Hangi ülke vatandaşı öğrencileriyle ve velileriyle daha iyi iletişim kurabiliyorsunuz? Neden?

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

.....
.....
.....

**14-Sosyal bilgiler dersinde yabancı uyruklu öğrenciler.....benzer. (Metafor)
Çünkü.....**

.....

.....

15-Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim/öğretime daha iyi uyum sağlayabilmeleri için yapılabilecekler hakkında görüş ve önerilerinizi kısaca yazınız.

-

-

-

-

16. Yabancı uyruklu öğrencilerin yerleşik kültüre uyumu için Sosyal bilgiler dersinin katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz?

-

-

-

-

17.Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitilmesi konusunda mesleki yeterliliğiniz açısından önerileriniz nelerdir? Açıklayınız.

ÖZGEÇMİŞ SAYFASI

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Süleyman DUROĞLU

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : 19 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi :Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal
Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Emniyet Genel Müdürlüğü

İletişim

E-Posta Adresi:

Tarih : 03.08.2023

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YABANCI UYRUKLU ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ANTALYA KONYAALTI ÖRNEĞİ)

ORJİNALLİK RAPORU

%4

BENZERLİK ENDEKSİ

%4

İNTERNET KAYNAKLARI

%1

YAYINLAR

%2

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	<%1
2	usbes2018.ahievran.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
4	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
5	dspace.akdeniz.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
6	Submitted to Hacettepe University Öğrenci Ödevi	<%1
7	www.konyaalti.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	acikerisim.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

- ☐ Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Süleyman DUROĞLU

0,.08.2023